ב"ה

בצילא דמהימנותא

מאורעות ורשמים

מליובאוויטש שבליובאוויטש

פרקי זכרונות, פרי עטו של זקן אבי הכלה,
הגאון החסיד רבי **חיים אליעזר קרסיק** ע"ה
בא כח רבותינו הק',
רב קהלת חב"ד בתל-אביב
ויו"ר אגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו,
מימי תלמודו בישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש

ומליובאוויטש שבברוקלין

מכתבים שכתב לבני משפחה וידידים, זקנו של החתן,
הגאון החסיד רבי **שמואל אלעזר היילפרין** ע"ה
רב שכונת בית-ישראל בירושלים ת"ו
ויו"ר איגוד צאצאי רבנו הזקן,
ומלפנים, ראש ישיבת "תורת אמת",
בימי שהותו בחצרות קדשינו בחודשי תשרי ה'תשכ"ד והתשל"ד

באמצע הכנת הקובץ לדפוס
בשלשה עשר לחדש אדר, תענית אסתר

השיב נשמתו ליוצרה
זקננו הגאון החסיד המפורסם
רבי **שמואל אלעזר היילפרין** ע"ה

הרבה תורה וחסידות למדנו ממנו
הרבה עבודת ה' למדנו ממנו
הרבה גמילות חסדים למדנו ממנו
ומסירות ודביקות בנשיאנו - יותר מכולן

והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם,
בגאולה האמיתית והשלימה
ו"שמחת עולם על ראשם"
במהרה בימינו ממש

פתח דבר...

בעזהי"ת

שלום וברכה!

לזכרון טוב ליום כלולותינו, הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה המוסגרת בזה, קובץ "בצילא דמהימנותא" – פרקי זיכרונות, פרי עטם של זקננו, מימי הסתופפותם בחצרות רבותינו הקדושים בליובאוויטש שבליובאוויטש ובליובאוויטש שבברוקלין; מעוטרים באי אלו העתקי מכתבי כתב־יד־קדשו של הוד כ"ק אדוננו אבינו מורנו ורבינו נשיא ישראל זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, "אשר סגולה יהי' לכל מילי דמיטב, מנפש ועד בשר, בתוככי ידידנו אנ"ש ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו".

בשמחה ובברכה

חיים דוד וקיילא וילהלם

אולם "חוף התכלת" בעיה"ק טבריא ת"ו
יום ב', אור לכ"ח לחודש אדר (בר מרבים בשמחה)
הי' תהא שנת סימן טוב – שנת הקהל

חלק א

ישיבת "תומכי תמימים" ליובאוויטש שבליובאוויטש

פרקי זכרונות, פרי עטו של זקן אבי הכלה, הגאון החסיד רבי חיים אליעזר קרסיק ע"ה, מימי תלמודו בישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש.

הזיכרונות פורסמו לראשונה, תחת השם "הרב א.ק. חניך ליובאוויטש", לפני למעלה מיובל שנים ב'בטאון חב"ד' (גל' ו'-ט', בשנים תשי"ד ותשט"ו). אנו חוזרים ומדפיסים אותם שוב, כיחידה אחת, מחולקים לפרקים בתוספת כותרות, מתוך כתביו המקוריים שנמצאו בארכיונו לאחר פטירתו.

החומר מתפרסם מתוך ספר אודות הכותב, שעומד לראות אור בעז"ה בקרוב ע"י המשפחה. כל הערה, הוספה, תמונה, מסמך הקשורים לאישיותו ופעלו, ניתן לשלוח לעורך: שניאור זלמן ברגר, רח' חב"ד 148/12 קריית-מלאכי 83033; דוא"ל szberger@012.net.il.

כותב הזיכרונות, הגה״ח רבי חיים אליעזר קרסיק ע״ה, ניצב מאחורי הרבי,
בשמחת נישואי בתו וחתנו, הרב צבי הירש ורבקה שיחיו חיטריק - זקני הכלה תחי׳,
בפורים קטן ה׳תיש״א (ראה תו״מ התוועדויות ח״ב, ע׳ 252)

משמעותו של ביטוי חסידי

"אויספירען די כוונה"

זיכרונותיי מימי קדם, בהיותנו בישיבת תומכי־תמימים בליובאוויטש גופא, הם לא מזמן כל כך ארוך, קרוב ליובל שנים, שבחיי הדורות הוא זמן קצר מאד - וגם בחייו של אדם פרטי, שהם בכלל קצרים, הם בערך של השליש הראשון מחייו - שנדמה לו שהדברים התרחשו זה עכשיו, והדברים העיקריים שעשו רושם בחייו, עומדים לנגד עיניו ממש.

אך כשאני מתחיל לתאר הדברים כפי שהיו אך זה לא כבר, לפי המצב של עכשיו, הם כדברים עתיקים ממש, ולאלו הצעירים ממני, כמדומני שיהיו כחדשים. וגם אני, כשלעצמי, מתפלא: איך זה שבמשך זמן כל כך קצר, ישתנו הדברים גם אצלנו, חסידי חב"ד ובפרט תלמידי תומכי־תמימים, שהם כידוע, עמודי התווך של היהדות החרדית, וכל רוח זר לא יזיזם ממקומם ומלומדי מסירת נפש בפועל, בדעת חזקה ורוח איתנה.

בתור הקדמה לזיכרונותיי, אזכיר דבר קטן, לכאורה, שבא בדרך מאליו וממילא, והוא רק שיגרת לשון המדובר בין איש לרעהו; ובמשך הזמן הקצר מאז, השתנתה שיגרת לשון זו וגם כן בדרך ממילא, ותוכנו נשכח לגמרי והיה כלא היה. והוא – נוסח הברכה שברך הרב לתלמידיו, התלמידים אחד לחברו, והברכה שכל אחד איחל לעצמו, בעת התוועדות של שמחה או חשבון הנפש או בשעה שנפרדו אחד מחברו, או בשעה שתלמיד אחד יצא מכותלי הישיבה לחלל הריק של העולם הזה.

ובזה הלשון: "דער אויבערשטער זאל דיר העלפען, דו זאלסט אויספירען די כוונה"; "אז דורך דיר זאל זיך אויספירען די כוונה האמיתית"; "אז דורך מיד - אדער דורך אונז - זאל זיך אויספירען די כוונה האמיתית" (הקב"ה יעזור לך, שתשלים את הכוונה שעל ידך יתבצע הכוונה האמיתית; שעל ידי - או על ידינו - יתבצע הכוונה האמיתית). והכול בערך בנוסח הזה. הנה, היום לא מבינים כלל ברכה כזו, ובמה המדובר, אלא מברכים איש את רעהו בדברים פשוטים למבין: "השם יתברך יצליח לך בכל אשר תפנה, בפרנסה מרובה, בבני חיי ומזוני". ואחרים מוסיפים: "שתוכל להתנהג בדרך התורה והמצוה, ותחנך בניך בדרך המסורה".

ואם תגיד ברכה מעין כזו שהזכרנו לעיל, לא יבינו אותך, וישאלו: מה זה כוונה? הכוונה של מי? ולמי זה נוגע? מה זה - אושר, הצלחה, או ברכה? זו תורה או מצוה?

אבל אז – לא שאלו פירוש הדברים, והיה זה כדבר עצמי. וכשם שלא צריכים להסביר לאיש מה הפירוש של חיים, כן אז לא היו צריכים לפרש מה זו כוונה ומה זו אמיתית הכוונה. וכשהיו רוצים לתאר את מעלותיו של איזה תלמיד ובפרט כשכבר יצא מכותלי הישיבה והסתדר בחללו של העולם, הנה לאחר כל שבחיו שאמרו שלא בפניו, הנה התמצית מכל הדברים אמרו דבר אחד: "ער האט אויסגעפירט די כוונה" (הוא השלים את הכוונה).

המדריך האמיתי – משה רבינו שבדור

כי כל מי שהתחנך בתומכי־תמימים, חרות במוחו וקבוע בלבו, כי כל אחד נוצר וירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, בשביל כוונה מיוחדת. ולכל אחד ואחד יש תפקיד שצריך למלאותו בימי חייו שניתנו לו. כי כל אחד ואחד הוא חלק ה' ממש וחלק אחד מהנשמה הכללית הישראלית (נשמת אדם הראשון). ולכל אחד יש חלק בעולם, שהוא צריך ומוכרח לברר אותו. ואם הוא ממלא תפקידו, ומברר חלקו בעולם, בזמן שניתן לו בחייו - השלים את הכוונה האמיתית, שבשביל זה נוצר; ואם חס ושלום לא - כל יצירתו הוא מקח טעות לגמרי והרחמנות גדולה עליו ועל חלקו בעולם וחייו בעולם הזה הם חיי בהמה ממש.

כן ידע כל אחד, מי הוא המדריך את האדם, שלא יתעה חס ושלום בדרכו, אף שכוונתו לטובה. וכפי שקורה לאדם שהולך למקום רחוק דרך יער עבות, או דרך נהרות וימים סוערים, והדרכים לא כל כך ברורות אצלו, שיכול לתעות בדרכו, וליפול לידי חיות רעות וטורפות, או לצלול במים אדירים והוא מוכרח למדריך שידריכהו בדרך ישרה, בכדי להמנע מכל דרכי עקלתון.

ידעו, שהמדריך האמיתי הוא המשה רבינו שבכל דור ודור, המלמד דעת את העם, אלו הם הצדיקים שבכל דור ודור, ואצלנו – הוא הרבי מליובאוויטש, שכל דבריו קודש ואך ורק לפי עצתו והדרכתו הנכונה יכולים להשלים את הכוונה האמיתית.

"תמים" הוא הבריח התיכון

"תמים" - תואר הכללי

ידוע שכל תלמיד בתומכי־תמימים היה נקרא בשם "תמים". שם זה לא היה מקרי, היינו שהיות שלמד בתומכי־תמימים לכן נקרא "תמים". שכן , גם השם "תומכי־תמימים" לא היה מקרי, אלא אדמו"ר הרש"ב נ"ע, מייסד הישיבה, קרא לה בשם זה בכוונה מיוחדת: בשם זה

ציין את מטרתה והגדרתה העיקרית של הישיבה. ושם הכלל של "תמים" לכל תלמיד - הוא הגדרתו ותוארו הפנימי.

חוץ מהגדרתו ותוארו הפרטי, כמו למדן או חסיד - ובפרטיות יותר: חריף; עמקן ; בקי; משכיל בחסידות בעל עבודת הלב; בעל מעשים; ירא חטא וכדומה - הנה שם "תמים" הוא תוארו הכללי.

מצינו בבריחי כותלי המשכן, שלכל צד היה בריח ששייך רק לכותל זה, וגם היה בריח התיכון, שהבריח מן הקצה אל הקצה. כן השם "תמים", הוא הבריח התיכון, המבריח מהדרגות העליונות של התלמידים, עד לדרגות התחתונות. זו הייתה הנקודה התיכונית של כל תלמיד, שעליו סובבו כל ההגדרות והתארים הפרטים.

רק נקודה זו, שבשם "תמים" תקרא, הוליכה לכוונה האמיתית של המייסד, שהיא כוונת השם יתברך; רק על פי נקודה זו התנהלה הישיבה, על ידי בנו של המייסד, הרי הוא נשיאנו אדמו"ר הריי"צ זי"ע; ורק על פי נקודה זו מתנהלות ישיבות תומכי־תמימים בכל אתר ואתר, על ידי נשיאנו, יבדל לחיים, כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מה הן התכונות של "תמים"?

אף שכל תלמיד בתומכי־תמימים, הנקרא בשם "תמים", הוא איש מיוחד במינו, עד שכל מי שמכירו מראה עליו באצבע, כי הוא זה ומי שאינו מכירו, שואל מי הוא זה; אבל לומר במילים, ולתאר באותיות ברורות, מה הן תכונותיו המיוחדות של ה"תמים", שבהן הוא יוצא מהכלל - הנה רבים התלבטו בזה.

אלו אמרו שהוא ירא ה'; אלו אמרו שאינו מסתפק בכך שהנהגתו והנהגת בני ביתו הוא כדבעי, כי אם הוא מתעניין בהנהגת האנשים שסביבתו, איך לקרבם לדרכי ה', אלו אמרו שהוא איש המצוי בתוך הישוב, ויודע כל פרטיו, ומתעניין בו, והוא עצמו עומד מעל זה, ובלשון החסידים - הוא "מופשט" מזה אלו אמרו שהוא בעל תוקף גדול, שאינו חת מפני כל; ואלו אמרו שהוא בעל מסירות נפש בפועל, ולא רק בכח.

האמת היא, שכל ההגדרות הנזכרות לעיל הם אמיתיות בהחלט. וכפי שאנו רואים, כי "תמים", אפילו כשהוא יחיד בעירו, הנה רישומו ניכר, בין בהנהגתו הפרטית, בין בהנהגת בני ביתו, ובין בהתעניינותו בהסביבה, ופעולתו בהם, להדריכם בדרכי ה'. איננו חת מפני כל וכל רוח זר לא יזיזנו ממקומו, ומוסר נפשו בפועל על כל דרכיו.

ובפרט בשנים האחרונות, ברוסיה הבולשביקית, ראו כולם איך שה"תמימים" נלחמו כאריות על דרכי ה', למען החזקת הישיבות וחינוך בניהם בדרך ה', ומאות מהם, בכל רחבי רוסיה - או שנורו במקום, או שהושלכו לכלא, או שהוגלו למעמקי סיביר לעשרות שנים. ואצל רבים מהם לא ידוע אפילו מקום קבורתם. והנשארים לא התפעלו, ולא זזו ממקומם, וכשנאסר

אחד, בא תיכף אחר על מקומו. עד שהממשלה הבולשביקית קראה למלחמה מיוחדת נגד תלמידי תומכי־תמימים, והשם "תמים" היה כבר שם נרדף לחריצת דין מות עליו, ר"ל (ואין להאריך בזה, כי הנייר לא יכילנו, והוא דבר הידוע ומפורסם לכל).

אך, השאלה במקומה עומדת. כי אף שכל ההגדרות של "תמים" הם אמיתיות בהחלט, אין בהם עדיין כדי לבאר למה בשם "תמים" נקרא. ונראה, שהתואר "תמים" הוא הגדרתו העצמית, וכל ההגדרות האמורות מסתעפות מהגדרה עצמית זו.

אנו מוצאים שם "תמים" אצל נח - "נח איש צדיק תמים" (נח ו, ט), וכן אצל יעקב - "ויעקב איש תם יושב אהלים" (תולדות כה, כז). על השם "תמים" בפרשת נח אומר האבן עזרא: "צדיק - במעשיו, תמים - בלבו". ועל "ויעקב איש תם" פירש רש"י: "כליבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי תם".

הרי שתמימות מורה על הלב, והיינו, שמעשי האדם או דיבוריו מתאימים ללבו. וכאשר המצב הוא היפוכו של דבר, היינו שפיו - או מעשיו - ולבו אינם שווים, נקרא רמאי, שהוא ההיפך מ"תמים".

המלבי"ם, בפרשת נח, מבאר עוד יותר, שגם אם פיו - או מעשיו - ולבו שווים, היינו שהלב מסכים לדיבור או מעשה זה, אבל אין האדם עושה אותם בכל לבו - אין הוא בגדר "תמים". וזה לשונו: "גדר התמימות הוא, שיעשה כל מעשיו שלא לשם פניה חיצונית, מאהבת עצמו, למשל שיעשה דבר בעבור שיקווה להשיג על ידו כבוד או רווח, שזה דומה כמו סוחר שעושה מסחר להרוויח בו. ואיש כזה, אם יראה שלא ישיג הכבוד או הריח המקווה, יתמוטט מצדקתו. אבל התמים הוא מי שעושה צדק בעצמו, ולשם ה' בלבד. ואמרו חז"ל, תמים בדרכיו וצדיק במעשיו. ודרכיו הם דרכי הנפש", עכ"ל. וגם רש"י סובר כן. אלא שרש"י מפרש את המדה הכי גרועה של היפך ה"תמים", והיינו רמאי, שאין פיו ולבו שוין; אבל האמת הוא, שאם הלב אינו מתאים להמעשים, ויש לו פניה עצמית, עדיין רחוק הוא מלהיות "תמים", אף שגם רמאי לא יקרא. הספורנו מפרש (בפרשת נח), "תמים - במושכלות". ונראה פירושו, שהמוח ישכיל ויבין בעבודת ה', שיבין וישכיל בדברים שהוא עושה. אנחנו מוצאים גדר "תמים" גם אצל קרבנות, שקרבן צריך להיות תמים. וכאן פירושו "א גאנצער" (שלם), היינו שלא יהיה בו מום וחסרון.

כל הפירושים מתאימים ל"תמים"

והנה, כל הפירושים הם אחד ממש. כי גדר "תמים" הוא שלימות, בלי מום וחסרון, בין שהחסרון הוא בחסרון אבר, בין שהחסרון הוא בלב או במוח. וכמו שהוא בקרבן, שלא גודל הקרבן או שמנוניתו הוא הקובע, רק שלמותו. גם אם הוא קטן בקומה, וגם כחוש, הוא כשר לקרבן; אבל אם יש בו חסרון, אז גם אם הוא גדול בקומה, וגם שמן, הוא פסול לקרבן וכן הוא בדרכי ה'.

כל אחד צריך להיות "קרבן לה'", כנאמר (ויקרא א, ב) "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", והקרבן צריך להיות "תמים", שלם, הן במוח (שלימות באמונה) והן בלב (שלבו רוצה בהקרבת עצמו לה'), ומעשים מתאימים לשלמות מוחו ולבו. ואז הוא כשר לקרבן, אפילו אם הוא קטן הקומה, וגם כחוש, שעדיין לא הגיע לגדלות בתוהה, בחריפות ובקיאות (ואף שזהו גם כן הכרחי, הנה אם הוא שלם, יש לקוות שגם לזה יבוא, כפי יכולתו).

אבל אם הוא בעל מום וחסרון, חסרון בלב, ועל אחת כמה וכמה במוח, והיינו שאינו חזק באמונתו, וכל שכן אם יש לו ספיקות בזה - לא מועיל מח שהוא בעל שיעור קומה, כי לקרבן לה' הוא פסול. כי אם חסרה החכמה, כח מ"ה, האמונה החזקה - פגומים, בדרך ממילא, גם הבינה והדעת.

תמים בליבו ובמוחו

בראות אדמו"ר הרש"ב נ"ע, בעיני קדשו, את מצב היהדות בעקבתא דמשיחא, התרבות והתפשטות האפיקורסות על ידי חברת מפיצי ההשכלה, ואשר גם בישיבות מצאו קן לתרבותם הארסית - החליט לייסד ישיבה טהורה מרוחות זרות, ולסדר בה גם לימוד קבוע של תורת החסידות, שעות אחדות ביום ובהדרכה ישרה של משגיחים ומשפיעים ובהנהלה בפועל על ידי בנו, אדמו"ר הריי"צ זי"ע, ובנשיאותו הישירה.

הוא קרא לישיבה טהורה זו בשם "תומכי־תמימים", להורות, שכל תלמיד מוכרח להיות "תמים" בלבו ובמוחו, ומי שחסר לו תמימות זו, נקרא בעל מום, ואין לו מקום בישיבה זו.

התואר "תמים" הוא הבריח התיכון, המבריח מהקצה אל הקצה, ואם יש חסרון בבריח התיכון, אזי כל הכתלים, עם הבריחים הפרטיים שלהם, יפלו, ויתמוטט כל הבנין. מובן שבדרגת "תמים" לא היו כולם שווים, והיו דרגות דרגות; אבל כולם כאחד יצאו מגדר העדר התמימות והשלמות.

וכידוע מספרי קבלה וחסידות, שבמדת אמת, שהוא גם כן בריח המבריח מהקצה אל הקצה, ישנם שלשה בחינות: אמת, אמת לאמיתו, ושפת אמת. ומובן שיש בהם פרטים, אבל כולם, עד הסוף, הם היפך השקר. ולכן מצינו שיעקב אבינו מדתו מדת האמת, כי תמימות ואמת הם היינו הך, שהחיצוניות מתאים להפנימיות.

"פנימי" ו"חיצון" - קנה המידה של "תומכי תמימים"

"פנימי" בתכלית

לכל דבר יש קנה מדה שלו, שעל פיו הוא נמדד אם הוא כתיקונו, או שלקוי בחסר ויתיר. גם בתומכי־תמימים היה קנה מדה, שעל פיו נמדד כל תלמיד, וקנה המדה היה נקרא בשם "פנימי". היו בזה דרגות שונות. על תלמיד אחד אמרו שהוא "פנימי בתכלית; על שני אמרו שהוא "פנימי", סתם; ועל שלישי אמרו ש"יש אצלו פנימיות". וכשמדדו איזו תלמיד, אם הוא כתיקונו, או שחסר לו מעט - מדדו במדת הפנימיות שלו. והשבח הכי נעלה היה, שפלוני הנו "פנימי" בתכלית.

הדבר מובן לפי ההגדרה דלעיל, ש"תמים" הוא מי שמוחו ולבו מתאימים למעשיו. שהרי המוח והלב הם פנימיותו של האדם, שלא נראה כל כך לחוץ, ואילו דיבוריו ומעשיו הם חיצוניותו, הגלוי לכל. ואם המוח והלב אינם מתאימים לדיבורי האדם ומעשיו - הוא נקרא "חיצון". וכמו כלי שהוא יפה מבחוץ, אך בתוכו לא נמצא כלום, או שמצוי בו דבר מאוס. אך אם האיש הוא "תמים", היינו שמוחו ולבו מתאימים לדיבוריו ומעשיו - בשם "פנימי" יקרא.

בתומכי־תמימים היה הגנאי הכי גרוע, כשאמרו על תלמיד פלוני שהוא "חיצון". זה היה עוד יותר גרוע ממי שהפנימיות והחיצוניות שלו היו גרועים. שכן אצל אדם כזה, לפחות נראים חסרונותיו, כמאמר "נתגלה עוונם נתגלה קיצם" (יומא ט, ב); אבל מי שהוא "חיצון", ומרמה את הבריות ולפעמים גם את עצמו - זהו מצב גרוע יותר, כי הוא היפך ממש מהתואר "תמים". כי אמת, "תמים" ו"פנימי" - הם היינו הך; ושקר רמאי, כחיצון" - הם גם כן היינו הך.

אור גדול בעולם החשוך

זהו הקו שממנו לא זזנו כל הזמן, עד היום. וההצלחה הייתה שלא כדרך הטבע, ב"ה, ורובם ככולם של בני הישיבה היו תמימים באמת, והתאימו לכוונתו האמיתית של מייסד הישיבה, ובזה הודלק אור גדול בעולם החשוך בעקבתא דמשיחא.

ולא לחנם הפליט בצער, אחד מאבי אבות חברת מפיצי ההשכלה והאפיקורסות בזמן ההוא, בזה הלשון : "דער ליובאוויטשער רבי האט א רוק געטאן די אידישע וועלט מיט הונדערטער יאר אויף צוריק" (הרבי מליובאוויטש החזיר את העולם היהודי לאחור לתקופה של מאות שנים).

מה חידש בנו לימוד החסידות?

נודע לנו ש...

עד שלא טעמנו את לימוד החסידות, לא ידענו כלל מה הם שלשה הדברים (מלמטה למעלה) - ישראל, אורייתא וקודשא בריך הוא והיינו, שלא ידענו אפילו שאין אנו יודעים, כי חשבנו שאנו כן יודעים.

אודות עם ישראל ידענו, שהם היותר מובחרים בכל האומות. למעלה מישראל ישנם, כמובן , המלאכים, ולמעלה מהם – הקדוש ברוך הוא, כך שהמרחק בין ישראל להקדוש ברוך הוא בשתי דרגות. אודות התורה ידענו, שהיא החכמה הכי גדולה לגבי שאר החכמות שבעולם ולא בשמים היא, שאדם יכול להגיע לתכליתה.

ידענו שכל עניני עולם הזה קשים ורעים וכן ידענו שמענישים מלמעלה את מי שנמשך אחריהם, ומי שלא נמשך אחריהם בא על שכרו. אך כשטעמנו את לימוד החסידות, ראינו שחיינו עד עתה כבהמה רבה, שלא ידע בין ימינו לשמאלו... נודע לנו את גדלותה של הנשמה - "טהורה היא", ולאחר מכן "אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי", עד שירדה לעולם הזה; שהיא חלק אלוה ממעל, וישנן אלפים ורבבות ירידות עד בואה לעולם הזה ואיך שאין אנו יודעים את גדלותה קודם בואה לגוף, ומה שיש בה גם בבואה לגוף; מה תכלית ירידתה ולמה היא יכולה להגיע אחרי ירידה זו. בחינת "לא ידעתי נפשי" (שיר השירים ו, יב).

נודע לנו, שהתורה אף שהיא החכמה הכי גדולה בעולם, אין זאת תכליתה. התורה שלומדים בגן עדן היא תורה אחרת, שמופשטת לגמרי משכלנו הגשמי, וגבוה מעל גבוה, עליות אחרי עליות, על דרך "וידבר שלשת אלפים משל" (מלכים א' ה, יב) (כמשל למשל, עד שלשת אלפים), וגם לא זהו תכליתה; העיקר הוא - מה שאורייתא וקוב"ה כולא חד, היינו האור אין סוף שבתורה.

באנו לידי הבנת דברי חז"ל (פסחים נ, א) "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", שיכול להיות שאדם מגיע לעולם העליון כלמדן מופלג, אך שם הוא כעם הארץ גמור, כי נשאר אצלו רק המשל, ואין בידו הנמשל, כי למד שלא לשמה. ואם הוא זוכה, הנה גם בעולם הזה מאיר בו הנמשל, אור התורה (כמבואר כל זה בתורה אור, ד"ה חייב איניש (השני) - צח, א)

נודע לנו, שגדלותו של קוב"ה אינה רק בזה שברא את העולם מאין ליש, כי "במקום גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו" , (מגילה לא, א. וראה ספר המאמרים ה'ת"ש עמוד 40 בהערה) ויש צורך בכמה וכמה ירידות וצמצומים, עד שהעולמות יתפסו אצלו מקום בכדי לבראותם, וכי לא זהו העיקר מה שהעולמות מתהווים ממנו.

נוכחנו מה זה שכר מצוה, כי המצוה עצמה היא השכר, והעבירה עצמה היא הפגם, ההעברה מעולם העליון לעולם התחתון והחשוך. נודענו מה תכליתו של האדם בכלל, ותכליתה של הנשמה היורדת למטה בפרט ולמה היא יכולה להגיע על ידי ירידתה, ולאידך - את הסיכון שבירידה זו. מובן, שבכל הדברים האלו באנו לידי הכרה אחרת לגמרי והתחלנו לחיות בעולם אחר לגמרי, מכפי שחיינו עד היום.

עד שבאנו לליובאוויטש, כל החיים היהודיים שלנו היו בבחינת כפה עליהם הר כגיגית, באין ברירה, כי לכך נוצרנו. אך כעת – אנו מביטים על איש שאינו חי ברוח התורה, כעל בהמה ממש. הכי זהו אדם? לאיזה תכלית הוא חי ומה שווים החיים שלו?

אין כאן המקום לבאר ענין זה באריכות, וכתבתי בקצרה. אך לאלו שטעמו מעץ החיים בלימוד החסידות, יובנו הדברים גם בקצרה.

סדר קבלת התלמידים, ה'חצר' וסדר היום ב"תומכי תמימים" ליובאוויטש שבליובאוויטש

סדר קבלת התלמידים

מקודם נרשם שם התלמיד, שם משפחתו, שם עירו וסוג לימודו, ולאחר מכן נקבע לו תור לבחינה. הבוחנים היו מהבחורים החריפים בלימודם, והבחינה הייתה בטיב כישרונותיו, לפי ערך שנותיו. בנוסף לבחינה זו, היו משגיחים עליו, במשך כמה ימים, שלא בידיעתו, לראות את סדר הנהגתו, היינו אם יש תקוה לעשות ממנו כלי מוכשר לקבלת אור התורה לפי דרך ליובאוויטש.

לאחרי כל הבחינות, הגלויות והסמויות, הנה תלמיד שלא היה מוכשר כל כך להתקבל, לפי דעת הבוחנים והועד המיוחד, הודיעו לו שיכול לנסוע הביתה, ותלמיד שכן היה מוכשר להתקבל, קיבל פתק להיכנס אל המנהל פועל, הלא ניהו אדמו"ר הריי"צ בנו של אדמו"ר הרש"ב.

תלמיד שנפל בגורלו לקבל פתק זה, היה כבר מלא תקוה שכן יתקבל, אך לאידך גיסא, היה

מלא אימה ופחד להיכנס לחדרו של אדמו״ר הריי״צ, ולהבחן על ידי עיניו החודרות ממש כל חדרי בטן. אבל מה גדולה הייתה שמחתו בצאתו בשלום מן הקודש; אין לשער זאת ואין לתאר זאת!

והיו מקרים, שלאחרי שעבר התלמיד את כל הבחינות בהצלחה, ולמרות שהיה מצוייד בהמלצות הכי טובות, נפסל מלהתקבל על ידי אדמו״ר הריי״צ.

אני יכול להעיד, כי בקיץ של שנת עת״ר באו להתקבל לישיבה לערך מאה וחמישים תלמידים, ולאחר ניפוי אחרי ניפוי, נתקבלו רק ארבעים תלמידים לערך, והיתר הוכרחו לנסוע הביתה או לישיבות אחרות. עד היום ניצב לנגד עיניי, הן הבכיות והיללות של התלמידים שלא נתקבלו, בכיות שיכלו להמיס גם לב אבן, והן לאידך גיסא, שמחתם של התלמידים שכן נתקבלו.

'השיעורים' בחצר הרבי

בהעיירה ליובאוויטש מחוץ לחצר הרבי, היו בבית אחד מרווח מאוד ארבעה 'חדרים' ובכל 'חדר' ר״מ גדול ולו שתי כיתות. וכל אחד זה למעלה מזה כשעברו כל ה'חדרים' אז היו נכנסים להשיעורים.

השיעורים כבר נמצאו בחצר הרבי באולם הקטן הנקרא 'קליינער זאל' וגם בבית חומה גדול שנמצא בחצר. מגיד השיעורים היה ר״מ גדול חריף ובקי שאמר שני שיעורים ביום. מי שהיה מתקבל להשיעורים האלו והיינו שעבר כל החדרים היה כבר מהמצוינים.

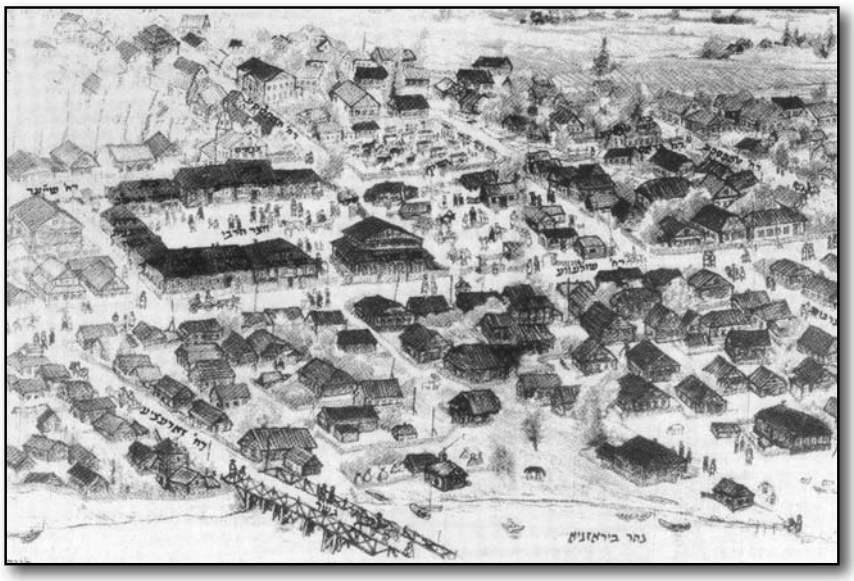
מרכז הישיבה נמצא אז בחצר הגדול של כ״ק אדמו״ר. בחצר האדמו״ר נמצאו דירותיהם של אדמו״ר הרש״ב ושל בנו אדמו״ר הריי״צ, גם דירתו של אדמו״ר המהר״ש נבג״מ זי״ע שהרבנית של המהר״ש נמצאה שם.

בפינה אחת של החצר היה אולם גדול מאוד שנבנה עוד בימי הצמח צדק כמדומני, 30 על 30 מטרים ושם הייתה הישיבה הגדולה תומכי תמימים בה למדו הבחורים שכבר לא היו נצרכים לשום עוזר בלימודים מהם בקיאים בש״ס ופוסקים ומהם חריפים במוחם מהם בעלי עבודה גדולה משכילים בחסידות.

כשהיו נכנסים לאולם הגדול ובראות את ריבוי שולחנות (על כל שולחן ישבו 6 בחורים) וכראות את ההתלהבות הלימוד היה ממש נופל אימה ויראת הכבוד, אבל עד שהיו מתקבלים לאולם הזה היו צריכים לעבור כמה וכמה מדורים שלב אחרי שלב.

הכל לשם שמים

כל הדברים שנעשו בליובאוויטש, היו אך ורק לשם שמים, וגם האוכל שנתנו לבני הישיבה,

חצר רבותינו הקדושים בליובאוויטש, מקום משכנה של ישיבת "תומכי תמימים"

היה גם כן לשם שמים, כדי שיהיה להם כח לעבוד את ה' בתורתם ובעבודתם (עבודה סתם נקראת תפלה, שהיא כנגד עבודת הקרבנות). וכמבואר בחסידות ובהשיחות, שעל האדם לברר את הגוף ולזככו, ולא לשבור אותו חס ושלום. צריכים לשבור רק את חומריות הגוף, אבל את עצם קיום הגוף, ושיהיה גם חזק - חייבים לשמור, "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" כתיב (ואתחנן ד, טו). וכידוע אזהרת אדמו"ר הזקן באגרת התשובה (פרק שלישי), על מי שאין לו כח לצום.

לאידך גיסא, לפי דרכי החסידות .צריכים להנזר ממותרות, היינו ממאכלים כאלו שאינם מוסיפים כלל לבריאות הגוף, והם רק לתענוג בעלמא. וכמבואר בחסידות (תניא פרק ל) שזהו מצות עשה דאורייתא - "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ, א).

וכידוע ליודעים, שיש פתגם אצל החסידים, שלפני הופעת החסידות חשבו, שמה שמותר - בוודאי מותר: וגם מה שאסור, צריכים להשתדל למצוא היתרים (בל"א: "וואס מען מעג, מעג מען א ודאי; און וואס מען טאר ניט - דארף מען אויך זוכין היתרים"). אבל לימוד החסידות חידש, שמה שאסור - אסור בוודאי; וגם מה שמותר - גם כן אסור ("וואס מען טאר נישט, טאר מען א ודאי נישט; און אפילו וואס מען מעג - טאר מען אויך נישט").

והיינו מה שאמרנו לעיל, שעל פי חסידות צריכים לעשות כל דבר בכוונה פנימית ותכליתית לעבודת הבורא. ואף שעבודה גדולה היא זו, ואינה מן הדברים הקלים, ולא רבים זכו למדרגה

רמה כזו, לעשות הכל לשם שמים, אבל לדעת איך להתנהג – מוכרח כל חסיד לדעת, כי זהו האל״ף בי״ת של חסידות.

ואכלת ולמדת

ואם כן הדבר, ברור שגם האוכל שנתנו בליובאוויטש, על ידי ההנהלה, היה בסדר מסודר והיינו, שמה שנתנו, היה הכרחית לצורך קיום ושמירת בריאותם של בני הישיבה (ומה גם שכל דבר נעשה על ידי הנשיא, אדמו״ר הרש״ב נ״ע, ועל ידי בנו, המנהל פועל, אדמו״ר הריי״צ זי״ע).

יש אצלי גם ראיה מוכחת לדעתי, שכל סדרי האוכל במטבח הישיבה היו מדוייקים, מהסיפור ששמעתי מידידינו, זקן התלמידים מישיבת ליובאוויטש בעת הזאת, ואחרי כן משפיע במחלקת הישיבה בשצעדרין, הרב שאול דוב שי׳ [ע״ה] זיסלין:

פעם, בזמנו, היה מצב דחוק מאד בישיבה, והמנהל הגשמי, החסיד ר׳ אליעזר קפלן - גם כן חניך הישיבה, יליד בוברויסק - רצה לקמץ במנה אחת במאכלי שבת, במאכל האחרון (״קומפוט״). כשבא הדבר לידי אדמו״ר הרש״ב נ״ע, לא הסכים בשום אופן, ואמר שזהו מהדברים המוכרחים. לכן חושבני, שכדאי גם לפרט, עד כמה שזכור לי, סדרי הארוחות וגם פרטי המאכלים של התלמידים הגדולים, לומדי ה״זאל״.

לתלמידים אלו סיפקה הישיבה את כל המצטרך, אכילה, שתייה, לינה והלבשה, ועוד הוצאות קטנות. אכילה ושתייה נתנו בבית מיוחד למטבח, בחצר הגדול של האדמו״ר, שהוא גם כן חצר של הישיבה.

והרי סדרי הארוחות ופרטי המאכלים:

בבוקר השכם, נתנו לכל תלמיד שלשה ״זעגעלאך״ סוכר (חתיכת סוכר בצורת לבנה הייתה נקראת בל״א ״זעגעלע״, או ״ציגעלע צוקר״), תה בלי הגבלה, ולאלו שהיו חלשים ביותר נתנו על פי צו מיוחד, גם מזונות.

משבע וחצי עד תשע וחצי - למדו חסידות.

מתשע וחצי עד אחד עשרה התפללו, מניינים מניינים.

משעה אחד עשרה עד שעה שתים עשרה ארוחת צהרים.

בארוחת הצהרים נתנו לחם טרי וטוב, בלי הגבלה. מנה ראשונה בכל יום שונה מחברו במשך ימי השבוע, פעם דג מלוח, פעם קציצות מכבד או מריאות, פעם דגים, וכדומה. מנה שניה - חתיכת בשר של 185 גרם בערך, כי חלקו ליטרא בשר לשלשה אנשים. מנה שלישית - מרק, גם כן בכל יום שונה מחבירו.

משעה שתים עשרה - לימוד נגלה, עד שעה שבע, בלי הפסק, חוץ מתפלת מנחה בימות החורף, ואז הוסיפו ללימוד הנגלה עוד עשרים דקות.

לאחר מכן למדו פרק תניא, עם המשפיע החסיד ר׳ שמואל גרונם ז״ל אסתרמן, המכונה בשם ״רש״ג״, ואחר כך תפלת ערבית.

אחרי תפלת ערבית ארוחת הערב. מנה ראשונה משביעה, בכל יום שונה מחבירו, מנה שניה - שני ביצים, או 40 גרם חמאה טריה, כי חלקו ליטרא חמאה לעשרה אנשים. מנה שלישית - כוס חלב, תה בלי הגבלה.

משעה תשע עד אחת עשרה למדו חסידות.

בזה נסתיימו סדרי היום, וכל אחד הלך למקומו המיועד לנוח.

זה היה הסדר בגשמיות, וגם ברוחניות, בימות החול. ובשבת היה סדר אחר לגמרי, בגשם וגם ברוח.

פרנסת תלמידי הישיבה

הייתה אז ׳פרנסה׳ מיוחדת בשביל תלמידי הישיבות [- התלמידים בכתות הנמוכות, שנמנו במאות ולהנהלת הישיבה לא התאפשר לספק להם אש״ל מלא], הנקרא ׳טעג׳ (ימים). וכפי שהיה מורגל אז בלשון בני הישיבה, הפסוק ׳מי האיש החפץ חיים (ואין חיים אלא תורה) - אוהב ימים׳ (תהלים לד, יג) צריך לאהוב את ה׳טעג׳.

ומה זה ׳טעג׳? כלום זה דבר הניתן לאכילה? הבה אסביר: על כל בית בישראל היה מוטל אז חוב קדוש, לתת לבן ישיבה לכל הפחות יום אחד בשבוע שלש סעודות, וכל המרבה הרי זה משובח (היו בתים כאלו, שנתנו לתלמידי ישיבה שלושה ׳ימים׳ במשך השבוע וגם יותר).

היום הכי מכובד שנפל בגורל של בית בישראל, הוא יום השבת, כי חוץ מזה שביום זה המאכלים משובחים וטעימים יותר, הנה יום השבת הוא בעצם יום וחצי, כי כלולה בו גם אכילת ארוחת הערב ביום שישי.

היום הכי קטן שנפל בגורל בית בישראל, היה יום שישי, כי בפועל נתנו לאכול רק בבוקר ובצהרים, אבל בערב הלך כבר התלמיד לאכול אצל מי שהחזיק אותו ביום השבת.

הקופות הפרטיות

הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל׳ (זוהר ח״ג קלד, א) ואף גם הספר התורה החיה, שהייתה מונחת ומתפרנסת בהיכל זה, הנה במזלא תליא מילתא. היו תלמידים מוצלחים כאלו, ש׳ימיהם׳ היו מלאים ממש, במשך כל השבוע, והיו כאלו שהיה אצלם איזה עודף, ומסרו זאת

לחבריהם.

אבל היו גם כאלו, שההצלחה לא האירה להם ביותר, וחסרו להם ׳ימים׳, אצל אחד חסרו ארבעה ׳ימים׳ בשבוע, ואצל חברו חסרו שלושה, שניים או אחד. על פי טבע היה צריך התלמיד הזה להיות רעב ללחם ממש חס ושלום, אך לא אלמן ישראל, כי חוץ מהקופה הכללית של הנהלת הישיבה, היו אז גם קופות פרטיות.

קופה אחת הייתה של הרבנית הצדקנית שטערנא שרה ע״ה, זוגתו של אדמו״ר הרש״ב נ״ע, שאספה במיוחד לצורך תלמידים אלו שחסרו להם ׳ימים׳, וסידרה אצל החסיד ר׳ מאיר לאבוק ז״ל מטבח מיוחד, שיתנו להם ארוחת צהרים חמה של בשר ועוד. היו צריכים לקבל פתק מיוחד לארוחות אלו, שהיו נקראות בפי כל בשם ׳דעם רעבעצענ׳ס זופ׳.

אבל מובן שגם זה לא הספיק, כי נער בגיל כזה מוכרח לאכול שלש פעמים ביום, ואי אפשר להסתפק רק בארוחת צהרים. וגם על זה היו קופות שונות. קופה אחת הייתה נקראת בשם ׳קופת בחורים׳, שהבחורים המבוגרים, לומדי ה׳זאל׳, אספו בעצמם כספים לצורך זה, כן היו עוד קופות. תמיכות אלו היו נמסרות דרך המשגיח דאז על התלמידים האלו, הרה״ג הרה״ח ר׳ יחזקאל הימלשטיין הי״ד (נהרג בימי השואה בריגה).

וראה זה פלא. הלא היו אז בין כותלי הישיבה תלמידים עשירים ביותר, שלא היה חסר להם כלום, אבל מי היו המצליחים ביותר בלימודם, ועלו מעלה מעלה - דוקא בני העניים, שהתקיימו על ה׳ימים׳ הללו, על ה׳מרק׳ הזה, ועל התמיכות מן הצד, וכל זה לא הפריע להם, והיו שמחים בחלקם, ולא רק שמחים, אלא מאושרים ממש !

שבת על תנאי

הייתי בין התלמידים שהתקיימו על ה׳ימים׳ הללו. אבל לא הייתי בין המוצלחים ביותר, כי בגורלי נפל רק יום השבת שאכלתי אצל ר׳ אברהם הגנן, שגר בסוף רחוב בראום, ועוד איזה ימים. ונתנו לי בימים החסרים ארוחת הצהרים של הרבנית נ״ע, וגם נתנו לי קצבה מיוחדת, סך שני רובל ועשרים קאפיקעס לחודש. זו הייתה קצבה יפה מאד, לפי ערך. חשבתי אז, שנתנו לי זאת בזכות אחי הבכור, יעקב ברוך ז״ל, שהיה לשם ולתהילה אצל כולם. הוא היה המשגיח ב׳זאל׳.

ר׳ אברהם הגנן, שאכלתי אצלו בשבת, היה איש פשוט, אבל היה ירא שמים וחסיד. הוא היה מתפלל אך ורק בבית הכנסת שעל יד אוהלי הקודש של רבותינו הקדושים, אדמו״ר הצמח צדק ואדמו״ר מהר״ש נ״ע.

האוהלים היו רחוקים מהעיר, וההליכה לשם בימות החורף, בשלגים הגדולים, ובימות הגשמים, הייתה קשה ביותר. אבל ר׳ אברהם לא הביט על שום דבר, ותנאי התנה עם התלמיד שאכל אצלו ביום השבת, שילך אתו להתפלל שם, וכמובן שהוכרחתי לשמור התנאי.

אבל השבת אצלו הייתה מהמובחרים ביותר, כי חוץ מזה שהיה מן העשירים בעיירה, וכל דבר נתן ביד רחבה, הנה אשתו הייתה צדקנית ממש, והרגשתי ממש העונג שאני גורם להם מאכילתי אצלם.

"רפש עד הקרסוליים"

ביום ראשון אכלתי אצל ר׳ אהרן גרשון הקצב, שגר ברחוב חאחלויקע. לא היו שום מגרעות, חוץ מזה שהדרך לרחוב זה הייתה רחוקה, ובימות הגשמים היו צריכים לעבור ברפש וטיט עד הקרסוליים, ובלילות החשוכים היה ממש פחד ללכת לבד.

הסדר היה, שהיינו הולכים שניים שלשה ביחד, מאלו שאכלו ברחוב זה, ובדרך חזרה, בלילה, הייתי נכנס לאכסניא של ר׳ מענדל דיסקין שם היו ישנים כמה בחורים קשישים, ושם כבר מצאתי אחדים שליוו אותי חזרה לישיבה.

"בעלי נגלה"

נגלה בדרך 'פנימי'

מטרה העיקרית של התייסדות תומכי־תמימים הייתה בשביל חינוכה הפנימי והעצמי, בשיטתה החדשה לגבי הישיבות הקודמות, בלימוד תורת חסידות חב״ד בקביעות יום יומית ובהדרכה פנימית לעבודת המוח והלב, לפי תורת החב״ד, על ידי המשגיחים והמשפיעים, המצויינים בהליכותיהם בדרכי ה׳, תחת נשיאותם והנהלתם הישירה של רבותינו הקדושים.

שכן, בשביל לימוד תורת הנגלה, ש״ס ופוסקים, לא היה הכרח בזמנים ההם, לייסד ישיבה חדשה, משום שהיו אז ישיבות רבות, גדולות ומפוארות, בכל רחבי רוסיה ופולין , ולא היה בהתייסדות תומכי־תמימים משום חידוש, לכאורה, בשטח לימוד הנגלה .

ואולם, מתוך הסתכלות פנימית ואמיתית, מגיעים למסקנה שראו חידוש גם בסדרי לימודי הנגלה. כלל ידוע הוא, שדבר פנימי ועצמי - בלתי מתחלק, כי הפנימיות והעצמיות חודרת בכל, גם בדברים הנמוכים ביותר. כדוגמת מאמר חז״ל ״אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד״ (סוכה כא, ב) כי תלמיד חכם, אפילו כשמדבר שיחת חולין, ניכר בשיחתו שהוא איש מיוחד.

ומעין זה באיש שהוא "פנימי", שבכל דבר שנעשה על ידו – בלימוד, בהנהגה, ועד למעשיו הפשוטים ביותר - אין הוא מתבלט בברק החיצוני של הדבר, אלא בפנימיותו ותכליתו, שזה אצלו העיקר, והיתר הוא רק כטפל, לפעמים גם כמיותר, ולפעמים גם מאוס, כי בליטת החיצוניות מעבירה לרוב את האדם על דעתו האמיתית והפנימית ועל דעת קונו.

דרך לימוד הנגלה בתומכי־תמימים היה על דרך הפנימי והעצמי, בדרך שהתווה אדמו"ר הרש"ב נ"ע ב"קונטרס עץ החיים". וראינו ברכה בדרך הישרה והאמיתית הזו, גם בלימוד הנגלה, גמרא ופוסקים.

כי אף שהזמן שניתן לתלמידים הגדולים, לומדי "פאר זיך" [לימוד עצמי ללא מגיד שיעור] ב"אולם", בתורת חיוב, היה רק שבע שעות רצופות, וארבע שעות ללימוד החסידות, בה בשעה שבישיבות אחרות למדו כל הזמן רק נגלה (וגם דברי מוסר כשעה ביום) - ראינו ברכה בלתי משוערת בלימוד הנגלה של התלמידים.

בתומכי־תמימים גודלו תלמידי חכמים מופלגים, וראו אחרי כך, ברחבי רוסיה, את הרבנים, השוחטים, וסתם אברכים, יוצאי הישיבה, שהיו לומדים מופלגים. אזכיר בזה, לדוגמא, אחדים מהדור ההוא, מזמן לימודי בתומכי־תמימים.

אברהם אליהו פלוטקין – אברהם אליהו רוגאצ'ובר, הנקרא כשיצא מכותלי הישיבה בשם הרב אברהם אליהו פלוטקין, או "הרב מאוסטשקוב".

היה חריף ועמקן עד להפליא. כשהתחלת לדבר אתו, התבטלת לפניו בביטול עצמי, מפני גדולתו, בה בשעה שהוא לעצמו לא נחשב לכלום, ואם לא נתקלת בו, היית יכול להחשיבו ללא גדול כל כך.

רק בזמן האחרון, ביציאתו מרוסיה עם הפליטים, בהיותו בגרמניה, ואחר כך בפריז, נתפרסמה גדלותו גם לחוץ מכותלי חב"ד, שראו בו איש הגדול בענקים, וכן ראו את מסירות נפשו בפועל אפילו על ערקתא דמסאני ועל כל נפש מישראל.

נחלה, ל"ע, ונפטר בשם טוב לפני כמה שנים בפריז, ומנוחתו כבוד בארצנו הקדושה, בצפת ת"ו.

רפאל כהן – רפאל גרמנוביצר (עיירה סמוכה לדווינסק), הנקרא אחר כך בשם הרב ר' רפאל כהן. היה רב באוסווטע, בשצעדרין ובנעוול.

היה בקי בש"ס כפשוטו, בלי שום הגזמות. עומק שכלו ורוחב בינתו בלימוד הנגלה היה באופן מופלא. הוא היה מגדולי הפוסקים, כי הייתה לו ידיעה ברורה בכל ארבעה טורים ושולחן ערוך, ובעת הצורך היה דברן נפלא, אך בכלל היה איש נחבא אל הכלים וברח מפני הכבוד והפרסום.

בזמן האחרון כיהן כרב החבד"י בריגה־לטביה, וכשראה שהנאצים ימ"ש הדליקו את בית הכנסת שכיהן בו, נכנס אל תוך האש, להציל את ספרי התורה, והנאצים ימ"ש סגרוהו בפנים,

ונשרף עם הגווילים, ונשמתו הטהורה פרחה השמימה, יחד עם אותיות התורה.

שמואל ניסנביץ – שמואל בוריסובר. היה הר״מ הראשי בתומכי־תמימים בשצעדרין. עליו אפשר לומד השבח, אשר ״גדול מרבן שמו״ (תוספתא עדיות ג, ד). כי גדלות מוחו היה לשם דבר, ואתן בזה דוגמא מגדלותו:

בשנת תרע״ב חיפשו ר״מ ראשי למחלקת הישיבה בשצעדרין ופרסמו מודעה על כך בעתונים, עם הבטחת משכורת גבוהה. באו אז לסירוגין לליובאוויטש ארבעה רמ״ים, מפורסמים בעולם לגאונים אדירים.

סדר הבחינה של הר״מ היה באופן כזה:

הר״מ היה מציין באיזה מקום בש״ס יאמר השיעור, ונמסר הדבר לתלמידים המיועדים לנסוע למחלקה לשצעדרין, שיעיינו במראי מקומות, והשיעור אמר בפני התלמידים בנוכחות כל הרמ״ים והמשגיחים מהישיבה ומטובי התלמידים מלומדי ה״אולם״.

לאחרי כל הבחינות של הרמ״ים הנ״ל, ראו, שהמובחר שבכולם הוא שמואל בוריסובר שלנו [היה באותם ימים תלמיד בישיבה בליובאוויטש], הנחבא אל הכלים, והכתירוהו לר״מ ראשי, אף שהיה עדיין לפני חתונתו. כזה היה שמואל בוריסובר ז״ל. [לאחר זמן מונה לר״מ בתומכי תמימים ליובאוויטש].

אפשר למנות עוד כאלו, ובערך אלו, והיחידים שנזכרו לעיל זהו רק לדוגמא. כי גם הממוצעים, ואפילו למטה מהממוצעים, היו לומדים גדולים. ואזכיר בזה אחדים מן הנמצאים אתנו, יאריך השם יתברך ימיהם. [הם היו בין החיים בזמן כתיבת הזכרונות. וכיום כולם זכרונם לברכה].

גרשון חן – גרשון רוגאצ׳ובר, הנקרא אחר כך בשם הרב גרשון חן, הרב מאלכסנדריא. כעת מכהן ברבנות הראשית בחיפה. למדן מופלג.

מרדכי פרלוב – מוט׳ע חרסונר, הנקרא בשם הרב מרדכי פרלוב. מכהן כעת ברבנות בעיר מילאנו, באיטליא. אי אפשר לתאר שקידתו בעת היותו בישיבה, למד לילות כימים.

שמואל נוטיק – שמואל קריסלאבער, הנקרא בשם הרב שמואל נוטיק, הרב מקאפוסט. [רשימה זו התפרסמה בביטאון חב״ד בשנת תשט״ו, והרב נוטיק הלך לעולמו לאחר מחלה במחנה עבודה בקזחסטן בשנת תש״ט. ואפשר שהידיעות לא חדרו את ״מסך הברזל״].

דובער ריבקין – הרב משה דובער ריבקין, מהרמ״ים הראשיים בישיבה תורה ודעת בברוקלין. למדן מופלג, כידוע.

שולחן בעלי הנגלה

ב׳אולם׳ עמדו שולחנות שולחנות, ובכל שולחן למדו שלוש זוגות, שהיו מתאימים זה

לזה, כפי הוראות המשגיח. ההתאמה הייתה לא רק בסוגיא הנלמדת, כמו מסכת כזו או אחרת, חושן משפט, יורה דעה או אבן העזר, אלא גם בסוג התלמידים: צעירים עם צעירים, קשישים עם קשישים, וכדומה. וגם – 'בעלי נגלה' עם 'בעלי נגלה'. וכי זאת, כדי שהזוגות יהיו לעזר זה לזה.

שולחני היה אז מלומדי מסכת גיטין, והיה נקרא בשם 'שולחן בעלי הנגלה', כי הלומדים בו היו מסורים בחשק רב ללימוד הנגלה, וכפי שהגדירו את זה אז: 'מען האט זיך געקאכט אין לערנען' (התעסקו בלימוד מתוך חיות ושקידה).

פעם, אחרי הלימוד, זרק אחד משׁשת התלמידים בפני כולנו את השאלה הבאה: מה ההפרש בין לימוד מוסר ללימוד החסידות? אכן, רואים אנו שלשני הלימודים הללו ישנן תוצאות שונות, אבל מהי הסיבה לכך? אם הסיבה היא שבחסידות מדברים אודות אלוקות, הנה גם בספרי מוסר מדברים אך ורק מעניינים אלוקיים.

היות שלומדי השולחן הזה היו בעצם בעלי הבנה ובלימודם בתורת הנגלה ירדו לעומקו של כל דבר, התחילו להתעמק כדי לתרץ גם שאלה זו. זה אומר בכה וחברו מפריכו, זה אומר בכה ושוב מפריכים אותו. הויכוח נמשך, לסירוגין, כמה ימים (אחרי שעות הלימוד), עד שבסופו של דבר באנו כולנו לידי סיכום אחד, וכתוצאה מכך התמסרנו ביתר חיות ("לעבעדיקייט") ללימוד הנגלה.

"בעלי חסידות"

"תורתם משתמרת"

אתן דוגמא קצרה מ"בעלי החסידות" בישיבה שהכרתי [השמות הם הכינויים שהיו נהוגים בימי שבתם בישיבה בליובאוויטש]:

לייבע שיינין – [הרב אריה לייב שיינין הי"ד] יליד בוברויסק. היה מכונה בשם "עובד" (אלו שהיו מאריכים בתפלתם היו נקראים בשם "עובדים", על שם "עובד אלקים"). היה מאריך בתפלתו הרבה שעות בכל יום. איש מופשט מעולם הזה, יושב לילות כימים ומעיין בספרי חסידות. נלקח אחרי חתונתו לשמש כרב בעיר דוקשיץ, והיה מגדולי בעלי ההוראה.

גדליה פוצופער – [הרב גדליה וילנסקי] היה לגמרי לא מזה העולם, ונתקבל אחר כך לרב בעיר דלהינוב.

כמעט רובם ככולם של "עובדים" אלו, נעשו אחרי כן רבנים מפורסמים, גדולי הוראה. ואין הסבר אחר לתופעה זו, אלא התירוץ של הגמרא (ברכות לב, ב) על הקושיא על חסידים הראשונים שהאריכו בתפלתם, מה עם התורה שלהם? והתירוץ הוא: "מתוך שחסידים הם, תורתם משתמרת". אנו התמימים ראינו בחוש, בעינינו ממש, אמיתות דברי רז"ל אלו.

רשום בפנקסו של הרבי

הירשעל קלימוביצער – ר' הירשעל קלימוביצער ז"ל [הרב צבי הירש אזימוב]. היה אחד מבחירי התמימים. הכרתי אותו בקטנותי, כשידיעותי בחסידות ובחסידים היו עדיין מועטות, ולא יכולתי לתת הגדרות שכליות על מהותו של האיש; חריפותו בלימוד הנגלה; השכלתו בחסידות; עבודתו בתפלה; וכדומה. אבל הוא חרוט בזכרוני וקבוע בלבי, אף שעברו כמעט ארבעים וחמש שנים [משנת עת"ר, בה החל הרב קרסיק ללמוד בליובאוויטש לפרסום רשימה זו בשנת תשט"ו עברו 45 שנים] - מזמן שראיתיו.

(מבואר בחסידות שישנם דברים שלא נלקחים בשכל, מפני עומק המושג או קוצר המשיג, אלא בראיה, כי חוש הראיה מגיע לעומק כזה, ששכל הגלוי לא מגיע אליו).

כשראיתי את הירשעל בלימודו, בתפלתו, או באכילתו - היה נדמה לי שאני רואה גוף זך ובהיר, שטוהר נשמתו מאירה על ידו. בחסידות מתבאר בארוכה ענין ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ממעמדה בגן עדן העליון לעולם הזה, ובפרט לגוף חשוך וחומרי ואשר ירידה זו היא צורך עליה, ואשר העליה היא על ידי עבודתה עם הגוף, לזככו לטהרו ולהעלותו לשרשו ומקורו, ועל ידי עבודה זו הנשמה עצמה מתעלית. בלשון החסידות נקראת עבודה זו בשם "התגברות הצורה על החומר". בר' הירשעל ראיתי במוחש "התגברות הצורה על החומר".

זכורני, שהתלחשו אז אודות ר' הירשעל, שאדמו"ר הרש"ב אמר עליו, שיש לו גוף טהור. וכלום מילתא זוטרתי היא? הרי "טהרה מביאה לידי קדושה" (ע"ז כ, ב), ומה זאת קדושה - בליובאוויטש הייתה כבר הכרה בענין זה, שזהו לא כל כך מהדברים הפשוטים (אף שהכל משתמשים, לדאבוננו, בשבח זה).

מצאתי פעם את ר' הירשעל בהתפללו תפלת ערבית. אין מלים בפי, ואין כשרון עט בידי, לתאר מה ששמעתי ומה שראיתי, אבל זה אוכל לומר: הרגשתי אז שהירשעלע זה עומד ומשיח עם השם יתברך, ממש כמו עם אחד הנצב לנגד עיניו, ואין שום מחיצה בינו להשם יתברך. מחזה זה עומד לנגד עיני וחרות בזכרוני ולבי.

ידוע שהתמימים הכי נעלים היו רשומים אצל אדמו"ר הרש"ב נ"ע בפנקס מיוחד, והשבח הכי נעלה היה, שתלמיד פלוני רשום בפנקסו של אדמו"ר ("יענער איז פארשריבון אין דעם רבינ'ס ביכעלע"). גם על ר' הירשעל אמרו, שרשום הוא "אין דעם רבינ'ס ביכעלע".

בצילא דמהימנותא כה

הארכתי אולי יותר מדי לפני הקורא, אבל האמת הוא, שלא הגדתי בזה אפילו המעט מן המעט, ממה שהיו באמיתות הדברים.

נגלה, השכלה ועבודה משולבים יחדיו

שלושת אלפים משל

כפי שהזכרתי ברשימות הקודמות מהזכרונות שלי מישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש, הנה התלמידים נתחלקו לשתי פלוגות כלליות. בעלי נגלה, ובעלי חסידות, ואיך שגם בעלי הנגלה היו חדורים בתוך תוכם ברוח החסידות וכן גם בעלי החסידות היו שייכים ללימוד תורה הנגלית, וההפרש ביניהם היה רק כענין של במאי זהיר טפי, כי הלא לימוד הנגלה ולימוד החסידות הנן כתרי רעין דלא מתפרשין או כגוף ונשמה, או כפי לשון החסידות כאור וכלי.

כי התורה הנגלית לנו לא מסתיימת בזה כפי שמובנה ומבוארת בשכלנו הגשמי, והתורה הנקראת משל הקדמוני משל על קדמונו של עולם, ומובן שאם רוצים להגיע אל הנמשל מוכרחים מקודם לדעת את המשל לפרטי פרטיו ואם חסרים אי אלו ידיעות במשך לא יוכל להגיע לאמיתיות של הנמשל, אבל לאחרי ידיעת המשל לא צריכים לשכוח שזהו רק משל והמרחק גדול בין משל לנמשל, אבל אם הנמשל עמוק או מופשט כל כך שבשליבה אחת ממשל המובן לך עדיין הנמשל האמיתי כי אם גם כן כך משל לאמיתית הנמשל, רק שלא יכלת להגיע לשלב השני היינו המשל השני כל זמן שלא הבנת ולא הגעת לשלב או משל הראשון.

ואם נצייר דוגמא שאם אדם רוצה לעלות לבניין גבה קומה, שצריכים להתרומם פסיעה אחרי פסיעה כמה אלפים שליבות עד שמגיעים לגובה האמיתי, הלא לא יכול לחסר מכל האלפי שליבות אפילו שלב אחד ומוכרח להתאמץ גם אין כוח ללכת שלב אחרי שלב וכן הוא בשכלים עמוקים ומופשטים שלא יוכל להגיע לעומק רום עד שיעבור כל השליבות שלב אחר שלב ומשל אחרי משל ובדרך זה מבארים בחסידות מה שכתוב על שלמה המלך וידבר שלושת אלפים משל שאין הפירוש כפי שמבארים ששלמה ידע שלושת אלפים משלים כי אין זה גדלות כלל, ואולי המגיד מדובנא ידע יותר משלושת אלפים משל.

אבל הביאור הוא ששכלו היה עמוק ומופשט כל כך בשלושת אלפים דרגות או שליבות כמו משל למשל ומשל למשל וכן הלאה – עד שאף שלמה המלך היה צריך להוריד שכלו לבני אדם, בשכלנו. הוא היה מוכרח להלביש שכלו המופשט בשלושת אלפים משל, משל ועוד

משל מלמעלה למטה עד שהמשל האחרון מהשלושת אלפים משל היה מובן גם לנו.

ועל שלמה המלך נאמר "ויחכם מכל האדם", שלא נמצא דוגמתו גם בין הגדולים שיכלו להגיע לעומק שכל מופשט שכזה, ובזה ביארו בדא"ח מאמר רז"ל: "משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים", כי שכלו של רבי מאיר היה גם כן עמוק זך ומופשט עד שנתן שלוש מאות משלים (היינו לא כמו שלמה המלך שהגיע לשלושת אלפים משל) אבל משמת רבי מאיר גם זה בטל.

חס ושלום להגיע לקדמונו של עולם

ורבנו הקדוש המסדר תורה שבעל פה אמר: "האי דמחדדינא טב מחברי משום דחזיתי את רבי מאיר מאחריו" [זהו שאני מחדד [חריף] טוב יותר מחבריי, משום שראיתי את רבי מאיר מאחריו], ובדרך זה מבארים בדא"ח על התורה שהיא משל לקדמונו של עולם, והנה כמה משלים בדרך משל למשל צריכים ללמוד להבין עד שמגיעים לקדמונו של עולם. וזהו הפירוש שצדיקים הולכים מחיל לחיל, שאין להם מנוחה גם בעולם הבא, כי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ויודע תורה הנגלית לנו בטוב, מלמדים אותו שמה בגן עדן הנמשל מהתורה הנגלית לנו ברוחניות, וכשיודע כבר הנמשל ברוחניות, מראים לו אחר כך שמה שהבנת הוא גם כן משל לעוד יותר גבוה ומעלים אותו לגן עדן יותר עליון.

ומובן גם כן שבשכלו של אדם שהוא בכלל שכל גשמי יש אפשרות להגיע לשלושת אלפים דרגות גבוה מעל גבוה, הנה בשכל רוחני שכלו של הנשמה כאשר היא מופשטת מהגוף אפשר להגיע באין ערוך, אבל כל זה הוא בשכל נברא (כי גם הנשמה הוא בריאה) אבל חס ושלום להגיע לקדמונו של עולם שעליו נאמר לית מחשבא תפיסא בו כלל. פשוט בתכלית הפשיטות שאין לו תחילה ואין לו תכלה. הנה המרחק בהמשל ומשל למשל הוא גם כן אין סוף.

ונקודה זו מה זו תורה הנגלית ידעו כל תמים מליובאוויטש, והנחה זו הייתה חקוקה במוחו ולבו. והתורה שהוא לומד, הייתה מתוך ידיעה כי היא תורתו של הקדוש ברוך הוא, והוא המשל לקדמונו של עולם. עד שיש לו מושג בהמאמר אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ואף שהתורה היא כלי לאור אין סוף ברוך הוא ממש והיינו כאן שידוע לו שהתורה היא משל עד למעלה מעלה והינו שהתורה שלנו היא ממשל חכמתו של הקב"ה, או בלשון החסידות חכמה דאצילות ולמעלה מזה.

וגם ידוע לו שחכמה שלמעלה מהאצילות מיוחדת ממש בהאור אין סוף, ובלשון הקבלה או בלשון החסידות איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, או כפי לשון הרמב"ם הוא המדע הוא היודע והוא הידוע ודבר זה אין ביכולת האדם להבינו על בוריו וכו' ומזה בא לקצת השגה איך שאורייתא שלנו וקודשא בריך הוא כולא חד.

חסידות היא פנימיות הנגלה והקבלה

ומה זה חסידות, הנה רבים מתקשים בזה, אחרים אומרים שחסידות הוא פירוש על קבלה, דבר כזה יכול לומר מי שלא טעמו את טעם הקבלה ולא למדו את תורת החסידות, וכל עניין הקבלה אצלם כך בראיה כללית שהוא תורת הנסתר, ולמעלה מהבנתם וזהו רק ליחידי סגולה ובני עליה וחושבים בדעתם שגם החסידות היא כעין זה והיא למעלה מהשגת בני אדם.

וכמו בור ועם הארץ ששומע פלפול עמוק בתורה הנגלית הנה הבור ועם הארץ הזה בשבילו סוגיא זו היא כמו תורת הקבלה, והחסידות אצלו כמו לימוד הנגלה. אבל מי שטעם לימדו החסידות יודע מה זה חסידות, שחסידות היא הפנימיות של תורה הנגלית וגם תורת הקבלה. והיינו שהיא מגלה את האור של התורה הנגלית וגם של תורת הקבלה.

כי לימוד תורה הקבלה בלי לימוד חסידות יכול להגשימה חס ושלום. תורת החסידות מראה את הדרך האמיתי בעבודת השם, איך שהאדם יגיע מחומריותו ויעלה השמימה, והיינו שבכל השלושה דברים שהעולם עומד תורה עבודה וגמ״ח (תורה, עבודת התפילה ומעלה המידות) הינה לימוד החסידות מראה את הדרך איך להגיע לדברים האמיתיים היינו דבר ה׳ ואיך שעל ידם יתרומם האדם טפח למעלה מהארץ.

כמובן שאי אפשר לתאר זאת בכתב ואפילו בדיבור על רגל אחת ובכדי להבין צריך ללמוד חסידות, אז יטעמו הטעם והמתיקות של תורת החסידות, ורק אז יראו כי מי שלא למד חסידות הלך בחושך, וכמו שאי אפשר לבאר לסומא מה זה אור ומה הם מעלותיו של אור, כך כשנפתחים העינים ורק אז מבין מה זה חושך, והמעלות של אור, כן בלימוד החסידות, שמי שלומד נהירין ליה שבילין דרקיע.

משכיל בחסידות וגאון בנגלה

חסידות זה לימוד עמוק ממש כמו חכמה הנגלית ואולי עוד יותר מזה, וצריך להיות בזה התמסרות בקביעות. ומובן שלימוד החסידות לא רק שאינו סותר את לימוד התורה הנגלית, הנה גם הוא מסייע, כי לא עם הארץ חסיד, וכל שהוא יותר חריף ובקיא בלימוד הנגלה. אם הוא מתמסר ללימוד החסידות נעשה יותר משכיל ומבין בתורת החסידות.

וכמו שידוע לנו במסורת מחסידי אדמו״ר הזקן האמצעי והצמח צדק, מי שהיו משכילים בחסידות היו גאונים בנגלה כמו: ר׳ זלמן זעזעמר, ר׳ אייזיק מהומיליא, ר׳ הלל מפאריטש, ועוד. וכן ראינו בדורותינו אלה ואקח לדוגמא את ר׳ יצחק מתמיד [הרב יצחק הורביץ] ז״ל השם מתמיד הוא תוארו האמיתי מנעוריו, היה לומד תורה הנגלית משמונה עשרה עד עשרים שעות ביום ! את ההתמדה שלו קשה לתאר במילים, כי זאת אף שהחושים שלו לא היו מופלאים כל כך. והוא היה למדן מופלג בתורה הן בבקיאות והן בחריפות.

וכשהתמיד אחר כך בלימוד החסידות ועבודת התפילה, הנה נהיה למשכיל נפלא. מי

ששמע ממנו בשבת חוזר מאמר דא״ח, ובפרט מי שבא בשיחה עמו בתורת הדא״ח, בל ישכח הטוב והעונג מההסבר שלו איך שיכל לתת להסביר הסברים עמוקים.

והעיקר לאחר שהחל ללמוד חסידות לא שכח על לימוד הנגלה. אני יכול להיות עד ראיה ושמיעה, כי הייתי בביתו עוד כשהיה גר בעיר ראמען פלך פולטבה במשך כמה חודשים בשנת תרע״ו. שאלתי ממנו איזה דבר ביורה דעה, ואמר לי לשון המחבר ש״ך ט״ז כמו שלמד אותם אך אתמול, וכן עוד בכמה מקרים.

ואף שלימוד הנגלה ולימוד החסידות הם כדבר אחד ומשלימים זה את זה, וגם שתי קבוצות התלמידים בעלי הנגלה ובעלי החסידות התאימו גם לזה וגם לזה, אלא שאלו נמשכו לנגלה ואלו נמשכו לחסידות.

בעלי השכלה ובעלי עבודה

הנה ראינו התגברות הצורה על החומר כי בעלי החסידות היו מופשטים יותר מהגשמיות, מכמו בעלי הנגלה, וכיוון ההפרש בין המחזיקים בעבודת הבורסקאות ובין המחזיקים בעבודת אבנים טובות ומרגליות אף ששניהם צריכים ומוכרחים לגדרי העולם, אבל עבודת הקודמים היא יותר קשה מעבודת אבנים טובות ומרגליות, ופועלת גם על חומר האדם, והנה אף שבדרך כלל נתחלקו התלמידים בישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש החזיקו בשתי פלוגות כלליות כאמור, בעלי נגלה ובעלי דא״ח, הנה בפרטיות יותר הנה שתיים שהן ארבע. אף שהארבע סוגים המה גם כן כלליים אבל לגבי השתיים המה פרטיים.

חלוקת בעלי דא״ח מהם היו הנחשבים בעלי השכלה ומהם בעלי עבודה, והנה גם בזה אף שבעלי השכלה היו גם בעלי עבודה, ובעלי עבודה היו בעלי השכלה, כי השכלה ועבודה נקראים בלשון החסידות מוח ולב, כי הלא ההשכלה היא במוח והעבודה היא בלב, וכשם שאי אפשר לתאר לב בלי מוח כי המוח מצריך את הלב וכן אין שלימות למוחין בלי השתתפות הלב, כן הוא בעבודת ה׳ אי אפשר לעבודת הלב בלי השכלת המוח וכן אין שלימות למוח אם הדברים לא נכנסים ללב, וההבדל בין שניהם מה הוא הבולט.

והעיקר אצל בעלי ההשכלה הנה בעיקרון בעלי מוחין זהו הבולט אצלם, ואצל בעלי העבודה עיקר אצלם התגלות הלב ועבודת הלב היא הבולטת אצלם, וזה שהחסידים הראשונים היו מזכירים את מהותם אייזיק מהאמליא ור׳ הלל מפריטש, אף שהם שניהם בעלי השכלה, וכפי שאנחנו רואים מחיבורו של ספרו חנה אריאל מר׳ אייזיק ומספר פלח הרימון מר׳ הלל וכן ידוע לנו שהם היו בעלי עבודה המאריכים בתפילה.

אבל החסידים הבדילו אותם והגדירו את ר׳ אייזיק כבעל השכלה ואת ר׳ הלל כבעל עבודה ובדורנו זה היו בין תלמידי הישיבה בזמננו כאלו, הכרנו את ר׳ אלחנן מרוזוב [הרב חוני׳ע מרוזוב הי״ד שהיה במשך מספר שנים מזכיר הרבי הריי״צ] אף שבעיקרו היה משכיל בדא״ח

אבל בעיקרו ומהותו היה בעל עבודה.

צריכים לבעלי כשרון בעט לתאר גדלותו של ר׳ חנן מרוזוב, וכמו שהיו אומרים ״חוניע׳ס הארץ״, הנה המושג חוניע׳ס הארץ היה לשם דבר, מי שישב איתו לפעמים במסיבה הנקראת אצל חסידים ״פארברייגנע׳ס״ איינו יכול לשכוח השתפכות לבו ודברים הנלהבים או מי ששמעו מתפלל בהשתפכות הנפש.

ר׳ שילם קוראטין המכונה ר׳ שילם דיסנער המשגיח הראשי בישיבת תומכי־תמימים על דא״ח, ואחר כך בקרעמנצ׳וג, היה שונה לגמרי מר׳ אלחנן מרוזוב אף שבעיקרו היה בעל עבודה ומסירות נפש.

השניים דלעיל, אף שהיו איתנו אבל למדו ונתחנכו בליובאוויטש קודם לנו.

ואזכיר אחרים מאלו שלמדו ונתחנכו אתנו והמה ר׳ יחזקאל פייגין הי״ד ה׳ ר׳ אלתר שימחוביץ הנקרא בשם אלתער פוצעפער, שהיה זמן מה משפיע בישיבת תומכי־תמימים בוורשה ואחר כך בישיבת תורת אמת בירושלים. והילקע פאריצער [התמים הלל פרוטקין], שלושה אלו היו מתך השבעה ששלח אותם כ״ק אדמו״ר הרש״ב בשנת תרע״א לחברון עם הרב ר׳ שלמה זלמן הבלין ז״ל בראש לייסד ישיבת תורת אמת, ושהו שם כשתי שנים וחזרו לליובאוויטש.

כל אחד מאלו השלושה אף ששלושתם הנה באופן כללי נמנו לסוג פלוגות לומדי דא״ח ושלושתם היו משפיעים נפלאים, ובאופן יוצא מהכלל היה הילקע, כי היה בעל מוחין מופלגים עד להפליא (לא בדרך קודמיו אלא עילוי ממש) מבהיל את הרעיון, ולאחרי כל זה הנה ר׳ אלתר שימחוביץ היה בעיקרו בעל עבודה וכן ר׳ הילקע פאריטשער ז״ל, ור׳ יחזקאל פייגין הי״ד בעל השכלה.

מטרת ההתוועדות

זכורני, זה היה בשנת תרע״ה (כשאלו הארבעה בחורים חזרו מחברון לליובאוויטש) נתאספנו לפארברייגנען עם המשפיע הראשי דישיבת תומכי־תמימים הרש״ג ז״ל (ר׳ שמואל גרונם אסתרמן) בט׳ כסלו באכסניא אחת שהייתה נמצאת ברחוב פטרבורג בליובאוויטש, זהו רחוב קטן וצדדי, ולמה נקרא שמו פטרבורג לא ידוע לי, אך חושבני, כי היות שאת העיר פטרבורג מקיפים נהרות, וגם הרחוב הזה בליובאוויטש היה מלא מים רפש וטיט ומשום זה נקרא הרחוב אולי פטרבורג.

וברחוב זה איתה האכסניה שלנו, שמה כמה תלמידים. בעל האכסניא נקרא בערע קטוראנד ושמה הייתה ההתוועדות עם הרש״ג, הנה בליובאוויטש הייתה חוץ מהסדרים הקבועים בלימוד הדא״ח, בימים כמו ראש חודש, י׳ כסלו, יום שחרור אדמו״ר האמצעי ממאסרו, י״ט כסלו, ימי היארצייט של האדמו״רים ט׳ כסלו, כ״ד טבת ועוד. היו יושבים עם המשפיעים.

מטרת ההתוועדות היו לעורר לבבות התלמידים לעבודת ה׳, להתרחק מחופשיות ולהתקרב לפנימיות ליבם הטהור.

המשפיע היה מספר לפני התלמידים ספורים מקובלים מהבעל שם טוב ותלמידיו, המגיד ותלמידיו, מאדמו״ר הזקן, אדמו״ר האמצעי, אדמו״ר הצמח צדק, אדמו״ר המהר״ש ועוד. סיפורים מחסידים , התנהגותם בעבודת ה׳ , מהתקשרות, ובכלל היו מספרים עניינים כאלו המעודדים את הלב, בבחינת שימו לבבכם לכל הדברים האלו, כי גם בלימוד דא״ח, הנה יוכלו להתקשר ולהתחזק רק בהשכל של הדבר, ולשמוח על האור ה׳ שבתוכו.

הסדר היה שהמשפיע היה יושב בראש ועל השולחן עומד בקבוק משקה עם כוס קטן, ומפעם לפעם היה המשפיע טועם ובאמירת לחיים היה מתלהב יותר ויותר ובדברים היוצאים מלבו היה עושה רושם על התלמידים לעשות חשבון הנפש, אדעתא דנפשיה בפועל ממש, מה המטרה של חיינו בעולם הזה, אם הוא משלים את הכוונה האמיתית שנשלח ממרום לעמק הבכא להוציא יקר מזולל אם הוא ממלא תפקידו זה, ולא להיפך חס ושלום, אלו ההתוועדויות השיבו רבים מעוון והעמידו על הדרך האמיתית והסלולה על ידי רבותינו הקדושים.

המשפיע הרש״ג אף שבתפילתו לא היה מאריך כל כך, מתפלל בנחת במשך שעה ויותר בימות החול וכן בשבת בערך כך, אבל עליו אפשר להעיד שהיה מתפלל כל היום כולו, כי מה זה תפילה התחברות (לשון התופל כלי חרס) הנה במשך כל היום כמעט היה בבחינה זו או שלמד בפני עצמו או חשב או שהשפיע.

כל סיפור וסיפור מספרים אותו כעת כמו שהיה נשמע פעם מעלה ומשתמש באופן חי כזה ער של השומעים היו חודרים הדברים ופועלים בתוך תוכם.

הסדר היה שכל התלמידים נהגו לבלוע דברי המשפיע ולעיתים היו מציגים שאלה או פירוש, אבל לא יותר דאיידי דטריד למיבלע לא פליט, וכשהמשפיע הלך הביתה הייתה גם החבורה מתפזרת.

ההתוועדות נמשכה כמה ימים

והנה כעת בפעם הזו שהזכרתי לעיל היו נוכחים גם אלו הבחורים שבאו חזרה מחברון. לאחרי שתי שנות לימוד שמה, חזרו לליובאוויטש והנה לאחרי כמה וכמה שעות של ישיבה ביחד עם הרש״ג ז״ל, הוא היה עייף ויצא מהמקום. נשארנו עם אלו שחזרו מחברון: ר׳ אלתר פוצופער (ר׳ אלתר שימחוביץ), ר׳ יחזקאל פייגין, ר׳ הילקע פריטשער, ונאחע לאפיטשער (אחי ר׳ מנחם בן ציון קרסיק).

והנה בהתוועדות הזו אף שהרש״ג הלך הנה החבורה לא נתפזרה ונשארו בהתוועדות רק אלו האורחים החוזרים מחברון וזה היה בדרך כלל דבר היוצא מהרגיל כי התלמידים כמעט כולם היו בביטול עצמי כזה ליד שלא היו נחשבים לפניו למהות דבר ולהיות גם משפיע, אבל

בצילא דמהימנותא לא

בפעם זו לא נתפזרו, אולי מפני ההרגשה הכללית שאלו באו מחברון המה כאלו במדרגה גבוהה יותר, וקרובים אל האמת יותר, נעשה האווירה חמה ושהכל רצו להתקשר אליהם וליהנות מאורם או אולי היה זה מצד אלו שבאו מחברון כיון שהיו איזה דברים שעוד חסרו ורצו לתקנם, ובמקום שאין איש השתדל וכו׳ איך שיהיה העוברים המה שנשארו להמשיך בהתוועדות.

ההתוועדות הזו נמשכה כמה ימים בלי הפסק לילות כימים. המשפיע העיקרי היה ר׳ אלתר פוצופער, ור׳ הלל פריטשער, ור׳ יחזקאל פייגין. כמובן שהיו מתחלפים לסירוגין, כשזה היה עייף והלך לישון, הנה השני היה ער וחוזר חלילה. וכן התלמידים המקבלים היו מתחלפים כך.

כמעט שכל בני ההתוועדות ישבו בכור ההיתוך הזה, ומי שהיה לו קצת שייכות לזה הנה על ידי ההתוועדות הזו זז ממקומו הקבוע בשער או בצורה קדימה. ועד היום לא מש מזכרוני ההתוועדות הזו. הבכיות מחשבון הנפש שעשה כל אחד לעצמו החרטה על העבר והקבלה על הדרך היעודה הזו, הייתה לימוד חברי ודיברו כמו איש את רעהו בטהר לבב.

אבל השכלה בלי עבודה כלל, והיינו שהשכלה שלו לא פעלה עליו לשינוי מהותו במידותיו הטבעיות ובסור מרע ועשה טוב, בפועל ממש. הנה תלמיד כזה לא נחשב לבעל דרגא כלל רק אולי שמתוך שלה לשמה בא לשמה.

[עד כאן המאמר, ולא התבאר בו, כיצד מתחלקים בעלי הנגלה לשניים].

- הוספה -

התכתבות בין סב החתן, הגה"ח רבי שמואל אלעזר היילפרין ע"ה לזקן הורי הכלה, החסיד התמים הישיש רבי יהודא חיטריק ע"ה (מחשובי תלמידי ישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש), ובהם אי אלו מילי מעלייתא.

ב"ה. יום סגולה, ה' טבת [ה'תש"ס] – דידן נצח – פעיה"ק ירושת"ו
מעכ"ת הרב החסיד המפואר, מזקני התמימים בדורנו וכו' וכו'
הרב יהודא חיטריק שליט"א
שלום וברכה מציון וירושלים!

הנני להתעניין אצל כת"ר בידיעה חסידית, השמורה בזכרוני. לא אזכור בדיוק ממי שמעתי' ויתכן גם שזה כבר נרשם באיזה שהוא [מקום]. והוא זה: אשר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נבג"מ זיע"א התבטא פעם על קביעות של י"ט כסלו במוצאי שבת קדש – כמו השנה – אז "היינט האבין מיר מרגניתא דרב", הכוונה לתפילת 'ותודיענו' המופיע בתפילת שלש רגלים [ונאמרת ביו"ט שחל במוצש"ק].

שאלתי בזה: א. האם גם לכת"ר שליט"א זכור זאת, ואם נכון הוא שהלשון הי' "מרגניתא דרב" [שלכאורה נועד לרמוז על אדה"ז – "הרב"].

ב. בשאלתי אני מתכוון משום שבגמרא ברכות לג: מופיע הדבר בזה הלשון: "אלא מדרב ושמואל ידענא דתקינו לן מרגניתא בבבל ותודיענו וכו'" – הרי שם מופיע "מרגניתא בבבל" וגם הגמ' משייכת את התפילה גם לשמואל.

אודה לו מאד באם הוא יכבדני במענה מהזכור והידוע לו בזה וגם מתי נאמרו הדברים. אמנם מצאתי בין זקני אנ"ש פה, שזכור להם הדבר אבל לא הפרטים.

מוקירו,

שמואל אלעזר היילפרין

בצילא דמהימנותא לג

ב״ה. ד׳, ו׳ טבת תש״ס, מיאמי־ביטש
כבוד הרב הנכבד מהור״ר שמואל אלעזר יחי׳ לבית היילפערין
שלום וברכה!

בדבר שאלת כת״ר לידע בפרטיות מרגניתא שאמר כ״ק אדמו״ר הרש״ב נבג״מ זיע״א, א. הלשון בפרט. ב. באיזה שנה.

השכחה מצוי׳ ובפרט בשני הזקנה. כמדומה לי ששמעתי כמו שכתב כת״ר ולא יותר.

כ״ק בהיותו בכסלו שנת תר״ס[ב] במאסקווע, כתב לבנו כ״ק אדמו״ר הריי״צ נבג״מ זיע״א, שקרוב הדבר שי״ט כסלו הוא ר״ה לחסידות, [ובשל כך] שיתאספו התלמידים וכל העוסקים בישיבה (ביום הגדול). ושם בארוכה אודות יום הגדול (יעויין במכתבי כ״ק).

כ״ק אדמו״ר הריי״צ בהמשך תש״ו, במאמר זה היום תחלת מעשיך, מבאר [עניין] יום ארוך בלא ערב, מהו מעלתו (אין תחת ידי ההמשך) – היינו י״ט וכ״ך.

בארץ ישראל הי׳ כמה שנים הרב התמים המשפיע ר׳ שלמה זלמן האוולין. כמדומה הוא פרסם בארץ ישראל האי מרגניתא, שבאם שחל י״ט כסלו [במוצאי שבת], הי׳ צ״ל ׳ותודיענו׳, שנתקנה דוקא בבבל – בא״י אין מציאות כזה [כנראה כוונתו שאינו מצוי כ״כ. עיין במהרש״א שם].

שמעתי מהמשפיע הרב שלמה זלמן האוולין, שפעם הי׳ בנאות דשא בי״ז תמוז [עם אדמו״ר הרש״ב], ונתכבד להיות ש״ץ, ואחר שמ״ע התחיל לומר סליחות ופנה לצידו כ״ק אדמו״ר [בתמי׳], והתחיל לומר ״אבינו מלכנו״ הארוך, ופנה עוד הפעם כ״ק, ופסק מלומר. אחר התפילה קרב לכ״ק אדמו״ר ואמר, הלא בליובאוויטש אומרים בכל תענית צבור, הן סליחות והן ״אבינו מלכנו״. והשיב [אדמו״ר]: אתה מוכיח מליובאוויטש – שם כל אחד עושה מנהג.

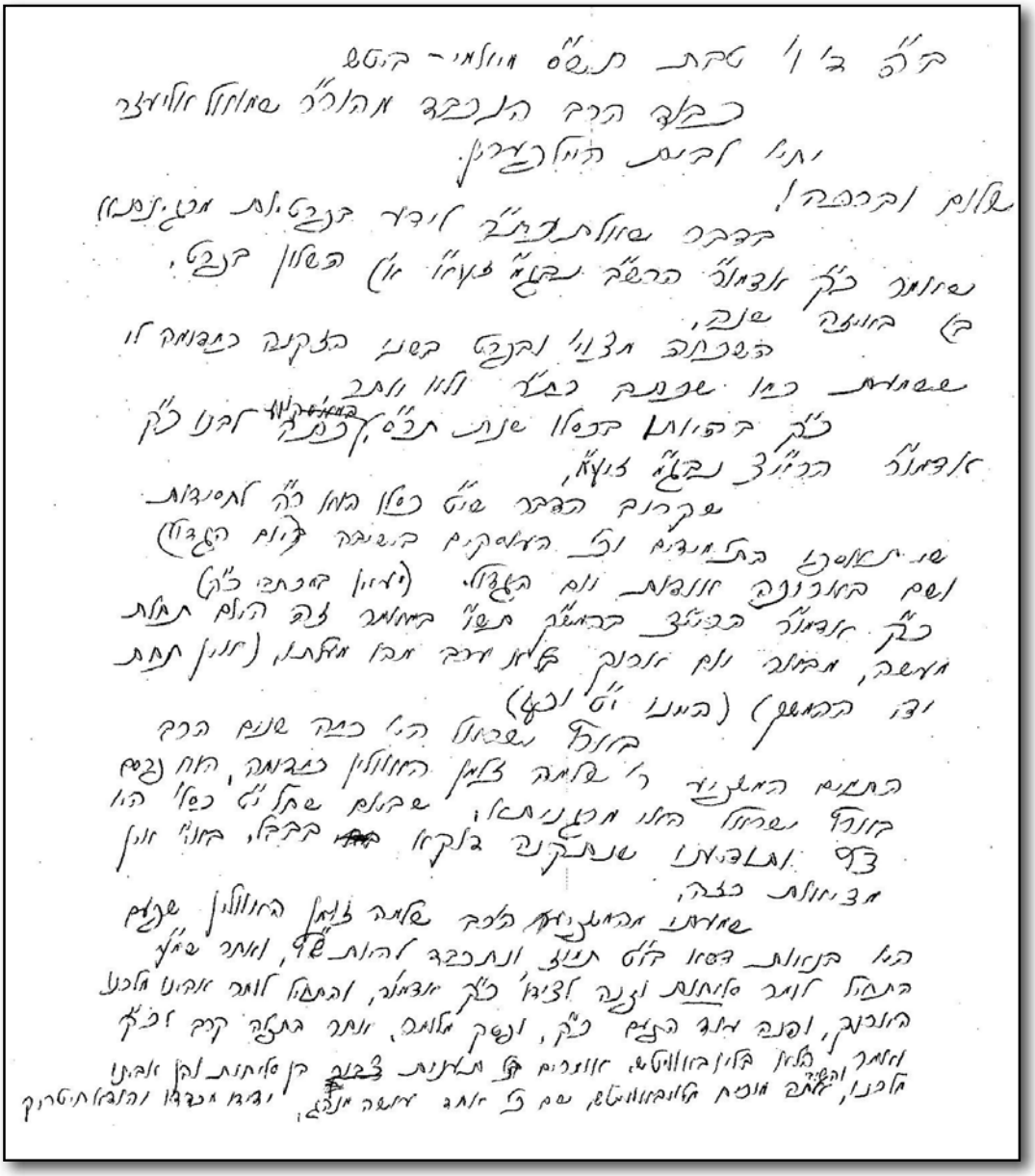
ידידו מכבדו

יהודא חיטריק

לשלמות העניין – להלן המעשה האמור, כפי שהוא מופיע ב׳לקוטי סיפורים׳ להרח״מ פערלוב ע״ה (מדור רבנו הזקן, ס׳ סח):

כ״ק אדמוה״ז זצ״ל שנזדמן פעם שי״ט כסלו הי׳ חל במוצש״ק ואמר שהי׳ צריך לומר ׳ותודיענו׳, שכך כתוב בסידור ״י״ט שחל במוצשב״ק אומרים ותודיענו״ – ע״פ רוב בסידורים לא כתוב בפירוש ״יום טוב״, כ״א כתוב בר״ת י״ט או יו״ט [והיינו ש״י״ט״ רומז לי״ט כסלו]. שמעתי מהרש״ג ז״ל.

(ואם נחשוב ונדע כמו שהוא האמת, מפה קדוש של מי יצא הדיבור הנ״ל ואצלם לא שייך בדיחותא כלל, אלא הפי׳ הפשוט שרצה לומר שידעו כמו שהוא באמת, שי״ט כסלו יו״ט הוא. הערת הכותב).

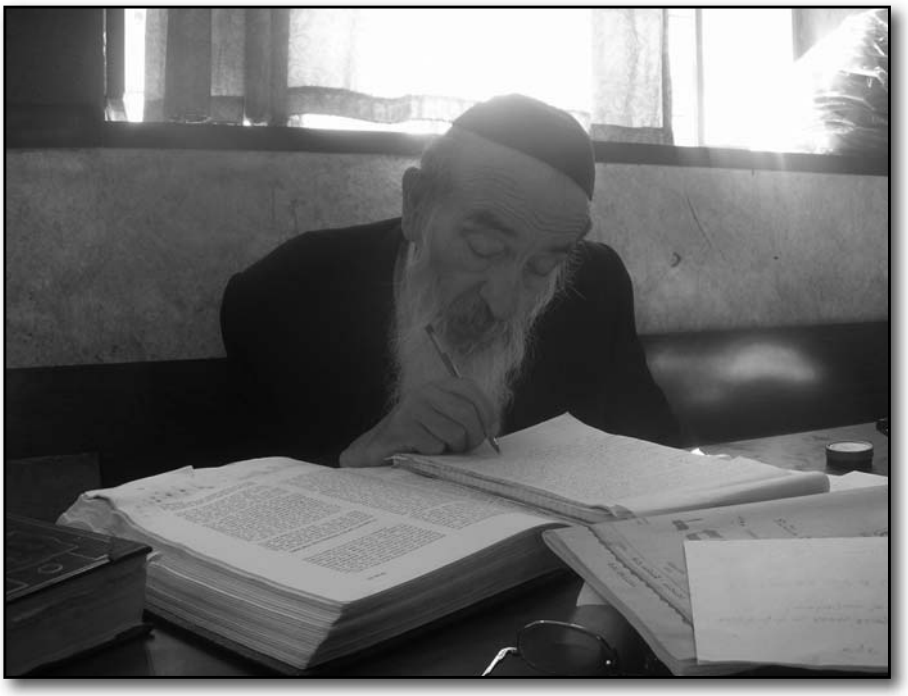
תודות לדוד החתן הרב יצחק מאיר שי׳ הלפרין, שהמציא לידינו מכתב זה

חלק ב

חודש השביעי בליובאוויטש שבברוקלין

מכתבים שכתב מבית חיינו לבני משפחתו וידידים בארצנו הקדושה, סב החתן, הגאון החסיד רבי שמואל אלעזר היילפרין ע"ה, בחודשי המועדים ה'תשכ"ד וה'תשל"ד - חודשי תשרי הראשונים שזכה להיות בצילא דמהימנותא.

מטבע הדברים, היות ומכתבים אלו נכתבו לבני המשפחה, נושאים הם בתוכנם ובסגנונם אופי אישי-משפחתי; בשל כך, קטעים שאין בהם עניין לקורא – הושמטו. אמנם מבחינת מתכונת וסגנון – מלבד אי אילו שינויי סגנון בודדים, פיסוק וקיטוע שנועדו לשטף הקריאה – ראינו לנכון להותיר את הרשמים הבלתי רשמיים, שהועלו עלי גיליון בספונטאניות, כמו שהם, ככתבם וכלשונם. החומר נערך בסיוע אחי החתן הרה"ת ר' מנחם מענדל שי' והרה"ת ר' יחיאל יעקב שי' וילהלם וזכות הרבים תלוי בהם.

"וקנה - ל' קולמוס - לך חבר" ('היום יום')

בצילא דמהימנותא לז

תשרי תשכ״ד

בעזה״י עושה שמים וארץ. פה באוירון אל־על בין השמים ליבשה, קרוב לציריך – בדרך הנסיעה לכ״ק אדמו״ר שליט״א.

שלום וברכה לכולם!

החיים והשלום בעז״ה יתברך. פה כולנו 'חיים', האווירה מעודדת ומלאת אצילות, כאילו שאויר ארץ־הקודש נוסע אתנו יחד.

אחר הקראת קטע מרשימת המאסר מעל גלי ״ופרצת״ ע״י אחד החברים, הקראתי אני את שיעור התניא היומי שב״ה נשמע בקשב רב. תארו לעצמכם גודל קידוש שם־שמים ושם חב״ד, דהיינו־הך, ועוצם הבירורים באוויר־ים שאולי לא הגיע שם אדם מישראל.

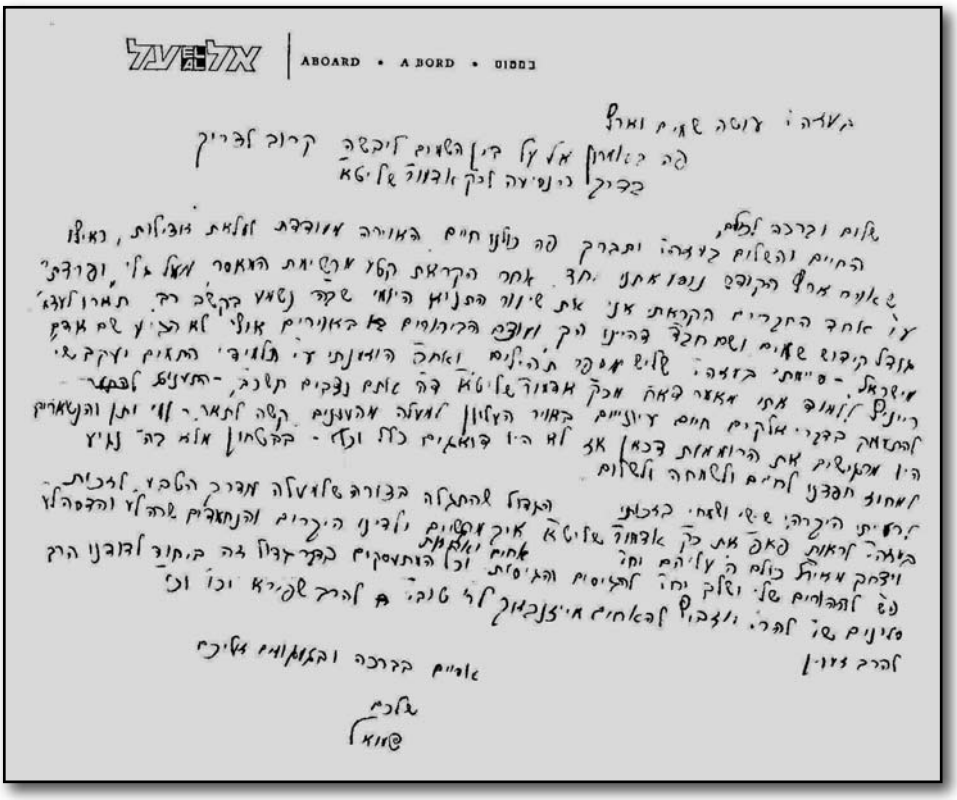
סיימתי בעזה״י שליש מספר תהלים ואח״כ נתבקשתי ע״י תלמידי התמים יעקב שי' ריניץ, ללמוד אתו מאמר דא״ח מכ״ק אדמו״ר שליט״א, ד״ה אתם נצבים תשכ״ב. התענוג להתעמק בדברי־אלקים־חיים עיוניים באוויר העליון למעלה מהעננים – קשה לתאר. ומי יתן והנשארים היו מרגישים את הרוממות דכאן, אז לא היו דואגים כלל וכלל. בבטחון מלא בה' נגיע למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום...

לרעייתי היקרה! שישי ושמחי בזכותי הגדול שהתגלה בצורה שלמעלה מדרך הטבע לזכות בעזה״י לראות פא״פ את כ״ק אדמו״ר שליט״א . . פ״ש להההורים שלי ושלך להגיסים והגיסות, אחים ואחיות וכל המתעסקים בדבר גדול זה, ביחוד לדודנו הרב [עזריאל־זעליג] סלונים שי', להר״י יוזביץ, להאחים אייזנבאך, לר' טובי' [בלוי], להרב [משה־ארי'־לייב] שפירא וכו' וכו', להרב זוין.

אסיים בברכה ובגעגועים אליכם,

שלכם שמואל

לח ליובאוויטש שבברוקלין

ב״ה. עש״ק נצו״י [– כ״ד אלול] תשכ״ג, ליובאוויטש שבברוקלין, אחר התפילה.

לרעייתי היקרה...

שלום וברכה וכט״ס !

אמש הגיענו בשלום לפה. בודאי קבלתם בנתיים את המברק. לרוות את צמאונך, כאשר אני מתאר לעצמי, ארשום לך את רישומי הנסיעה ובודאי תמסרי להורי ולהוריך שי׳ ולכל המשפחה; לכל המתעסקים בדבר מצוה של נסיעתי לכ״ק אדמו״ר שליט״א, בצירוף תודתי הנתונה מקרב לב.

הנסיעה באוירון הוא הרבה יותר קל מהמתואר. העלי׳ מעל העננים מעניינת מאד והרי זה בבחי׳ ״הללו את ה׳ מן השמים״ ופסוק תהלים של ״אם אסק שמים שם אתה״, מבצבץ ועולה במחשבה. ואדרבה, במדה מסוימת, מחמת ההרגשה שהננו נתונים בחסדי המקום ב״ה, הרי דווקא שם קרוב יותר להרגיש את ה״אתה״.

בנסיעתי, הייתה לי הרגשה שאויר ארץ־הקודש מלוה אותנו. קשה לבטא את ההרגשות

הנעלות המתעוררות בנסיעה מאורגנת לנשיא בישראל, בצורה כה מודרנית, בחֵן כה עתיק – הנצוצות נמשכים למאור.

מעל גלי "ופרצת" של האוירון, כפי שהתבטא המנחה, הרצתי את שיעור התניא היומי, שנשמע בקשב רב. לפי בקשת תלמידי התמים יעקב שי' ריינין עסקנו יחד באוירון בחזרת מאמר דא"ח של כ"ק אדמו"ר שליט"א, אתם נצבים תשכ"ב.

נחתנו בציריך ובפרנקפורט (כמובן למורת רוחי – לצנינים היו בעיני לראות את החיות הטורפות בעלי שתי הרגלים ימ"ש וזכרם) ואח"כ בלונדון ואח"כ עברנו בחסדי המקום ב"ה את האטלנטי, ובשעה 5:15 לפי השעה כאן ובערך אחר שעה 1 לפי שעון אר"י, דרכה רגלינו על אדמת ארצות־הברית.

בשדה התעופה חכו לנו רבים מאנ"ש דפה. ביניהם הת' יוסף בלוי שי', שהוא יחד עם התמים ריינין שי', עזרו לי בסדורים ובנשיאת החבילות. הגענו ל־770 במכונית שהוכנה לנו. שם פגשתי את יעקב־שלמה שי' [גולדברג] ובנימין שי' קליין שבאו עתה מאוסטרלי' ולייב פראג ולייב האלבסקי וכו'.

בשעה 9:30 (כאן) התפללו מעריב והייתה זו הפעם הראשונה בחיי שזכיתי לראות פני כ"ק אדמו"ר שליט"א. ממש הוקסמתי – עם היות שתארתי לעצמי את הצורה לפי התמונה. איזה חן מלכותי נסוך על פניו הקדושים והאצילים, עינים חודרות, ואין צריך שום הסתכלות מיוחדה לראות שדמות עליון לפנינו.

הלילה לנתי אצל ש"ב הרה"ח מרדכי גראנער שליט"א והרבנית תחי', נכדת אדמו"ר האמצעי. בבוקר התפללתי ב־770 ואכלתי ארוחת בוקר וכתבתי לך את המכתב הזה. ואסיים בשאלת שלום הילדים ה' עליהם יחיו.

כאן האקלים חרפי. בנתיים השגתי מעיל חורף אצל בנימין קליין ויהי' נועם ה' עלינו.

ואחתום בברכת שלום וכתיבה וחתימה טובה ובגעגועים אליכם,

שלכם שמואל

ב"ה. עש"ק נצו"י [– כ"ד אלול תשכ"ג], ברוקלין נ.י. ליובאוויטש.

לכבוד דודנו הרה"ח איש האשכולות רב־פעלים שמו מפארים וכו' עזריאל־זעליג סלונים שליט"א

שלום וברכה וכט"ס !

אמש הגענו בנסיעתנו הצלֻחַה בעזה״י לניו־יורק, בשעה אחר 1 לפי השעה באר״י ואחרי חמש כאן.

קהל גדול מאנ״ש קבל את פנינו, ביניהם מיודעים מעיר־הקודש. האוירון נח בציריך, פרנקפורט תחרב ותהרס, ובלונדון. באוירון שדרתי דרך הרם־קול את שיעור התניא היומי, אחרי הרצאת קטע מרשימת המאסר ע״י אחד החברים שי׳.

יש משהו מיוחד בהנסיעה המאורגנת, שמזכיר את חיי החסידים הראשונים וכמה מפליא הוא הדבר שמנהג זה חודש בצורה כ״כ מודרנית. האוירה באוירון הוא ״א חסידישער קלייזיל״.

בשעה 9:30 התפללו ערבית ואז זכיתי לראות בפעם הראשונה את כ״ק אדמו״ר שליט״א, אשר בו זכיתי לראות דמות מראה אדם. וכמה צדק ידידי ר׳ טובי׳ שי׳ [בלוי] בכתבו אלי אשתקד, אשר מלך ביופיו תחזינה עיניך – עינים חודרות כליות בטן.

לא הי׳ מאמר . . מסרתי הבוקר את האתרוג להרב חדקוב שי׳, בצרוף ההזמנה של נשי־חב״ד...

בברכת שבת שלום,

שמואל

ב״ה. אור ליום ב׳ דסליחות [כ״ז] אלול תשכ״ג, ליובאוויטש שבברוקלין.

לרעייתי היקרה...

. . יש מקום לתיאור מיוחד את האכסניא שלי, שהוגדרה ע״י הר״ד גולדברג כשהי׳ כאן, כ״קונסולית ארץ ישראל״, או יותר נכון ״חברונית״. אוויר ביתי ומשפחתי. ממשפחת אדמו״ר האמצעי, קשה למצוא כזאת בארצנו הקדושה, שישרה עליהם הוד קדומים של חברון והמשפחה. הרבנית [מנוחה־רחל גרונר] תחי׳ מזכירה לנו דמויות מזקני המשפחה שהכרתי מילדותי, שמסורות המשפחה והאותות והמופתים שקרו אצל בני העלי׳ שבמשפחה, כ״כ שנונים אצלה. וכמה טפוסי הוא הבית הזה לאכסניית נכדי אדמו״ר האמצעי. שכך הוא המנהג פה בליובאוויטש, שכל האורחים מהמשפחה מתאכסנים אצלם . . הבית הזה הוא מופת ודוגמא להכנסת־אורחים תורתית וחסידית.

ועתה ממה שעבר עלינו בבית־חיינו שליט״א:

בעש״ק הופיע כ״ק אדמו״ר שליט״א בראשות אנ״ש, לרגל מקרה שקרה [הלוויית אשת

הרא״י סימפסאהן ע״ה], ברחבת איסטערן־פארקווי ומה נהדר הי׳ המראה שבאמת קשה לתארו; כמלך ישראל אשר משכמו ומעלה גבוה מכל עם, מנושא בעצם, שטרם ראינו כזאת. ועד שלא רואים זאת קשה להשתכנע, שדווקא בחצי כדור התחתון, יש שם ושארית למלכות ישראל, לקדושה עליונה ואמת שהכל בטלים אלי׳. והאמת ניתן להאמר, אין כל הגזמה כלל בכל סיפורי השלוחים, רק דא־עקא שהנם דברים שקשה להעבירם בדיבור.

בליל ש״ק הי׳ קהל עצום בעת התפילה וההתעוררות הייתה גדולה והתפילה ביחד עם צדיק הדור יש לה משמעות אחרת לגמרי. בכלל, ההתעוררות הייתה בכל השבת ולמעשה גם בימות החול, כשהתפילה עם כ״ק אדמו״ר שליט״א היא כשל ימים־הנוראים. המון רב בא מכל קצווי תבל. כשכ״ק אדמו״ר שליט״א יוצא את ביהמד״ר, נסלל דרך ארוכה מתוך ההמון המצטופפים וכשהוא צועד, הוא מזכיר לך את כל היקר והקדוש בישראל: מלכות, נשיאות, כהונה גדולה וכו׳ וכו׳.

בבוקר, בעת אמירת התהלים, שוב הי׳ היכל ביהמד״ר מלא מפה אל פה וממש אשר אווירת ׳נעילה׳ – נוסף ע״ז כשהוא עם הרבי – שוררת במשך כל הזמן.

בשעת התפילה, נהוג כאן כמה שנים, לשורר שירת ״האדרת והאמונה״ לפני ״ברוך שאמר״. האמת אגיד לכם, כששמעתי על המנהג, הי׳ הדבר מוזר בעיני, ובפרט שלכאורה אין בזה רוח חב״ד. אולם כאן על־אתר, הרגשתי את זאת יותר, כשמליצין של ישראל עורך את תפלתו יחד עם מקושריו, יש כאן הרגשה שכך הוא הסדר, שמלך ישראל למטה עומד [עם] חיילותיו ושרים שבחי המקום ב״ה, מלך־מלכי־המלכים, בכעין תוכנית של המנון למלך וע״ד ״לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח״כ יתפלל״.

בהגיע סדר ההתוועדות, שהייתה הפעם מתוך רושם של קבלת פני האורחים, שוב נפגשים עם מחזה כביר, אדיר הרושם. ושוב פעם הוד מלכות שמים נסוכה על אויר ביהמד״ר. ולא רק שאפשר לומר על זה, שחסידות חב״ד חי וקיים, אלא שעם ישראל ותורתו וקדושתו ומלכותו חי וקיים וכל הפירושים של ׳חיות׳ ו׳קיום׳, שייכים כאן.

נפגשנו הרבה פעמים עם הר״מ מינצברג ודברנו בינינו שבאמת אי אפשר להעלות על הדעת בעיר־הקודש, את מה שרואים כאן. תוכן ההתוועדויות וכן הלאה, הסליחות וכו׳, ב[מכתב ה] בא. טרם נכנסנו ליחידות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה . . אביכם ובעלך ידידכם,

שמואל

מב ליובאוויטש שבברוקלין

ב״ה. [כ״ז אלול תשכ״ג] ב׳ דסליחות, פה ברוקלין ליובאוויטש.

לכבוד עט״ר אאמו״ר הרה״ג מגזע אראלים ותרשישים וכו׳ וכו׳ הרה״ח שליט״א עם אמי הצדקנית תחי׳ ואחינו ואחיותינו היקרים, הגיסים והגיסות, כולם יעמדו על הברכה, לכתיבה וחתימה טובה.

שלום וברכה!

בודאי הי׳ למראה עיניכם המברק וכן המכתבים ששלחתי ליוכבד תחי׳. ב״ה אני מרגיש טוב . . בינתיים אכתוב לכם מהנעשה פה ויהי׳ מה למסור גם למתפללי ביהמד״ר ולהמשפחה ולהתלמידים וביחוד לחבר המתעסקים ובראש וראשונה להר״י יוזעביץ וח״י אייזנבאך שי׳, פ״ש להר״נ שי׳ רבינוביץ . . לאחי הרב לוי־יצחק שי׳, להר״ט בלוי שי׳, להר״ח גליצנשטיין, להרב שפירא. לדודנו הרע״ז סלונים כתבתי אגרת מיוחדה. לפרוס בשלומו של הרב זעוין שליט״א. מסרתי בקשתו של ר׳ יצחק־יהודא קוביטשעק, יתר הבקשות בעזה״י על יחידות.

אתמול התקיימה התוועדות שארכה כג׳ שעות. כ״ק אדמו״ר שליט״א דבר הרבה שיחות, הקשורים עם ״אתם נצבים״ – נצבים וקיימים וזוכים בדין. הי׳ בזה אריכות הדיבור. דובר הרבה על ההפרש בין תשובה דר״ה ותשובה דיוה״כ, ע״פ מאמר הבעש״ט ד״לולא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמיים״. דהתשובה דר״ה, הוא גדר קב״ע מלכות ואין שייך לפרטי החטאים וכו׳ (בערך), שהוא בגדר המניעה מהחטאים וכו׳. ואדרבה, שבר״ה אין מזכירים חטא ועון ולא דווקא בר״ה, אלא בער״ה, ואדרבה, אז [בער״ה] הוא הסדר המבואר בטור שמתגלחין וכו׳ ובוטחין שעושין לנו נס וזוכין בדין.

נזכר גם שההתוועדות הנוכחית הוא בשבת שחל להיות בכ״ה באלול. שע״פ קושיית החסידות הי׳ צריך להיות ר״ה, ואיך שקושיא בתורה הוא גם תורה. תמצית הדברים, הייתה זו ההכנה לקראת המלכת מלך־מלכי־המלכים בר״ה הבעל״ט. הי׳ גם מאמר שהוא מיוסד על מאמר רבינו הזקן נ״ע [ד״ה] לך הוי׳ הצדקה, שהי׳ זה הכנה גדולה לקראת הסליחות הראשונה.

האורחים נצטוו כדאשתקד, ע״י כ״ק אדמו״ר שליט״א, לקבוע בצוותא שיעורי נגלה ודא״ח בבוקר ובערב; דהיינו חסידות ושו״ע רבינו הזקן.

כ״ז ממה שהעליתי – לפי קצב הכתיבה – בזכרוני ממה שדברו. אקווה להשי״ת שאוכל להשלים בהתראותנו בשובע שמחות בעיה״ק ת״ו כל זה; מה שהוא בגדר הכתיבה, אבל לא הכל נמסר בכתיבה, רק שצריך בבחינת התאמתות דראי׳. מפני שכאן נוכחתי בחוש, שגדר הנשיאות החב״דית היא פרשה לעצמה.

ההתוועדות מזכירה את תיאוריו של הרבי הקודם נ״ע על הופעת רבינו הזקן לפני [אמירת] חסידות; מלכות, שמחה, רצינות איומה, לובש צורה ופושט צורה. אשרי עין ראתה כל אלה! וידוע מאמר רז״ל על ותלבש אסתר מלכות. ומי יתן ורשמים אלה יעשו את פעולתם בחיי

היום־יום, שתהא בהירה לפנינו הכוונה העליונה האלקית בבריאת העולמות. אחר שרואים את הדוגמא המקורית אצל "צדיק יסוד העולם", אשר פשוט טרם ראינו שלימות אמיתית ועבד מלך – מלך, אשר כל רגעיו ספורים ועומד לשירות נגיד ומצוה, מלכו של עולם. אשר "ימים יוצרו ולו אחד בהם", וכמבואר בדא"ח, שכל הימים הנתונים לאדם לחיות עלי אדמות, יש להמשיך בהם את ה"אחד".

בחצות אמרו כאן סליחות. קהל ענקי השתתף באמירת הסליחות שנאמר בהתעוררות גדולה והרעש וההמולה מזכירה את חצרות הצדיקים בשנים עברו. וב"ה שהשאיר לנו ה' שריד ופליט להחיות עם רב כיום הזה. אחר אמירת הסליחות, לפני הסיום, ע"פ פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א נגנו את ניגון "אבינו מלכנו" הידוע.

ע"פ בקשתה המיוחדת של ש"ב הרבנית מנוחה־רחל תחי' גרונר, היא פורסת בשלומכם. היא מספרת הרבה על ימי הילדות של אבינו שליט"א. כבר כתבתי באגרת לזוג' הצנועה והיקרה מרת יוכבד תחי' תיאור על הבית הנחמד הזה – קחנו משם. הרה"ח מרדכי שי' גרונר הוא יהודי מבני עלי' בהליכותיו, בין אדם למקום ובין אדם לחברו...

אבקש למסור ברכת־שנה מיוחדת לעט"ר הגה"ח שמואל־אהרן שזורי שליט"א. לפי בקשתו, אזכֵּרו לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א...

בברכת כתיבה וחתימה טובה לנו ולכן ישראל,

בנכם אוהבכם שמואל אלעזר,
המצפה לראותכם בקרוב

ב"ה. צום גדלי' [נדחה, ד' תשרי] ה'תשכ"ד, פה ברוקלין ליובאוויטש.

שנה טובה ומעוטרת לרעייתי היקרה...

. . בקיצור: הימים־הנוראים דר"ה ושבת־שובה, עברו עלינו מתוך התרוממות רוח יוצאת מן הכלל. בער"ה מסרתי פ"נ לידו הקדושה של כ"ק אדמו"ר שליט"א וכמו"כ חתמתי על פ"נ הכללי שמסרו ושמעתי ברכתו הק' שענה לקראת השנה הבאה עלינו לטובה. שאחת הנקודות הייתה, מה שמר"ה יוצאים תיכף לש"ק, שעליו נאמר "וקראת לשבת עונג" ושיהי' המשכת העונג בכל כוחות הנפש. ובכלל היו ברכות לבביות ביותר.

הזכרתי גם את כל בני המשפחה שיחי' והשתתפתי בנסיעה לאהל ציון כ"ק אדמו"ר נבג"מ זיע"א והי' מחזה נהדר לראות איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א קורא שם את הפ"נ.

מד ליובאוויטש שבברוקלין

כל רגע יש כאן חדש וצריך פשוט חוש אסטראטגי לא להפסיד. במכתב הבא באריכות...

בברכת גמר חתימה טובה וקיום ברכות הרבות ששמענו מפ״ק כ״ק אדמו״ר שליט״א,

שמואל א. היילפרין

מקווה מחר בערב ליכנס ליחידות.

ב״ה. ה׳ תשרי תשכ״ד, ברוקלין ליובאוויטש.

למע״כ מו״ח הרה״ג הרה״ח שלשלת היוחסין פאר המדות וכו׳ וכו׳ מוהר״ר יהודא־זונדיל הגר שליט״א, עם נו״ב ה״ה חותנתי מנשים באוהל תברך בתן של גדולי ישראל מרת פריידא־גיטל תחי׳, עם הגיסים והגיסות ומשפחותיהם, כולם יעמדו על הברכה, ה׳ עליהם יחיו.

גמר חתימה טובה לכולנו ורוב נחת זה מזה בשנה טובה ומעוטרת כל טוב, לפירות הארץ אשר לגאון ולתפארת!

. . מה אומר לכם, החיים הסואנים כאן במרכז ליובאוויטש ממש שובה כל לב ועין טובה. ממנו פינה וממנו יתד לחיי תורה, חסידות, בכל קצווי ארה״ב ובכל העולם כולו. בודאי קראתם את המכתבים המיועדים לרעייתי מרת יוכבד תחי׳.

מה אומר, מחזה נהדר ומושך לראות את התוועדויותיו של כ״ק אדמו״ר שליט״א בפני קהל קרוב לאלף איש. זכינו כבר להתוועדות של ש״ק שלפני סליחות, ביום ב׳ דר״ה, שלפי הוראת כ״ק אדמו״ר שליט״א רבים ׳פרסו מפה׳ (הרבי בעצמו לא נהג כך) ושבת־שובה. גם את התקיעות והפטרת השבתות ויו״ט וצום גדלי׳. למעשה, החודש השביעי המושבע בכל, ע״פ המדרש – מורגש פה בכל פנה וצריך פשוט חוש אסטראטגי להסתכל על כל המתרחש.

הדגש העיקרי שבהתוועדות שבת־שובה הי׳ בקשר ל״קבלת עול מתוך התרחבות״ בגשמיות וברוחניות.

. . מקווים לברכות השנה החדשה להצלחה בכל מידי וגם במילי דשמיא . . מחר בלילה אכנס בעזה״י ליחידות (אתמול חשבתי שעוד היום אכנס ליחידות). עליכם לדעת שלפי התכנית נבוא בעזה״י לאה״ק רק ביום ב׳ פר׳ לך־לך, כלומר אז נעלה על האוירון...

בפ״נ שמסרתי בער״ה, הזכרתי את כל בני המשפחה שי׳. אני חוזר בהתפעלות גדולה מכל מה שרואים־ראיתי פה. בכ״ק אדמו״ר שליט״א אפשר לראות הכל; מלכות, פשטות, רצינות, שמחה בלתי מוגבלה, סדר זמנים ולמעלה מן הזמן. והדור שכ״ק אדמו״ר שליט״א בתוכו,

אינו דור יתום. פשוט יהדות שלמה יצר פה וסוג יהודים הקשורים בכל פנימיותם לפנימיות.

בברכת גמר חתימה טובה וחגים ומועדים לשמחה,

שמואל אלעזר היילפרין

ב״ה. יום ב׳, ה׳ תשרי תשכ״ד.

לרעייתי היקרה...

שלום וברכה !

. . אסיים ואומר שלום שלום לכולנו וגמר חתימה טובה בשנה טובה ומעוטרת ושבזאת השנה יתקבצו כל הגלויות – כברכת כ״ק אדמו״ר שליט״א – לאה״ק ת״ו.

שלכם,

שמואל א. היילפרין

הזכרתי אותך לברכה אצל כ״ק אדמו״ר שליט״א.

ב״ה. אור ליום ד׳, ז׳ תשרי תשכ״ד, ברוקלין ליובאוויטש.

כבוד אחי היקר והנחמד חכם ונבון הרה״ג וכו׳ מוהר״ר יצחק שליט״א.

שלום וברכה וגמר חתימה טובה !

בודאי קראת כל מכתבי אודות בית ליובאוויטש, עתה הגיע תורך.

הערב [יום ג׳, ו׳ תשרי] בשעה תשע יצאתי מיחידות אצל כ״ק אדמו״ר שליט״א. ולמעשה, לא כהמפקפקים, ברכתי ״שהחיינו״ בשם ומלכות (אולם לא בקול).

אציין לך את הנקודות שעוררתי והמענה, ולמען השם, נא לא לאבד את המכתב, מפני שכאן הנני רוצה לנסות להעתיק ע״פ הזכרון מה שדובר חצי־שעה, מקסימום פה של יחידות בימים אלו.

א. הצעתי לחלק את האברכים מהצעירים, בקשר לתפילות והתוועדויות וכתבתי את הנימוקים.

ב. ...

ג. עוררתי את בעיית הפנימייה, כפתרון להרבות תלמידים.

ד. היחידות הפרטית שלי – היו עוד פרטים שאינם נוגעים.

מובן שלא אזכור את סדר התשובות, אולם לאט לאט אזכר.

התשובה החלה כך בערך, "ידוע העניין דבמאי זהיר טפי והיות ואתה ראש־ישיבה בתורת־אמת [ראה שיחות־קודש תשכ"ד ע' 43], הרי כל העניינים צריכים לעבור דרך זה (כמובן, בגשמיות וברוחניות – הכותב) וצריכים להתאזר ולבנות את הישיבה וצריכים להחזיר את הר"מ ובר על מקומו".

(כמדומה) שאמרתי שלא ח"ו אני דחיתי את הר"מ ובר ואני אינני מההנהלה לקבלו בחזרה, והתשובה הייתה בערך – מקודם, "הרי אתה ראש־ישיבה?" – אמרתי, אבל אין לי שום דעה בהנהלה. לפנים הי' ל[רמא"ל] שפירא ו[ר"ש] גליצנשטיין . . – ואח"כ [דרש הרבי] בכל זאת כאילו להודיע או להשפיע במקום שצריכים.

בקשר לההתוועדויות הייתה התשובה, שכאן כאילו אי אפשר להחליט (בערך), מפני שיש סברא (בערך) שצריך להיות בשתי האופנים; גם התוועדות משותפת ואז מדברים מה ששייך לשניהם והתוועדויות מיוחדות, ואז אפשר לדבר מה ששייך אל הבחורים ועל זאת צריך להחליט על אתר.

[הרבי אמר:] "צריכים להעמיד תלמידים הרבה ואי אפשר לחכות עד לפנימייה" ושאני אכתוב למי שיכול לעשות זאת. ואמרתי . . והתוועדות כעין שהייתה בש"ק ח"י אלול [בישיבה], היא יכולה למשוך תלמידים. והזכיר אולי אתה תוכל למשוך תלמידים.

. . מעניין מה שבתוך היחידות פתחו את הדלת ואני חזרתי לאחורי, עד הדלת, וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לי, "אם אתה רוצה לשמוע את התשובות על כל השאלות, הרי אתה צריך לשמוע". וחזרתי ליד כ"ק אדמו"ר שליט"א. בתוך הדברים הזכיר שכנראה שצריכים לעשות ראורגניזציה בסדרים ובשיעורים ובכל.

עצם היחידות הוא מעמד מרומם ונשגב עד למאד וב"ה שזכיתי לכך. אם אזכר עוד פרטים אכתוב לך.

. . הוזמנתי גם לבחון את התלמידים שי' פה ולהגדת שיעור בכנוס־תורה...

בברכת גח"ט אחיך הדושו"ט כה"י,

שמואל אלעזר

נ.ב. במכתב אל . . אני מוסר לו בדבר דרישת אדמו"ר שליט"א בהוספת תלמידים. תנסה לשלב את . . בפעולה זאת ולהמציא ידיעה זו לכ"ק אדמו"ר שליט"א. מתוך דברי היחידות

שאני נזכר הוא, שכנראה הרושם המדכא של הישיבה, לא רק בחוץ, אלא גם בפנים, הוא מיעוט התלמידים.

. . עתה אני עסוק בבקשת הרב מנטליק לבחון את התלמידים...

זכרונות נוספים מיחידות זו (נרשמו ע"י נכדו ח.ד.ו.):

באחת היחידויות (כנראה בתשכ"ד) מסרתי 'פתקא' שכלל ט"ו נקודות. הרבי סקר את תוכנו במהירות מפליאה, בעודו אוחזו בין שתי אצבעותיו הק'. תוך כדי קריאה, העיר הרבי בתמיהה: "**הרי שכחתם לחתום שמכם בצרוף שם האם?**" – תכף הוציא עפרון והוסיף בכתי"ק מעצמו, "**בן בריינא**".

בקשר לבקשת זוגתי לברכה לאריכות ימים, הגביה הרבי את עיניו ותמה, "האם ישנו משהו מיוחד?" – עניתי בלאו אלא שאני מקיים בקשתה. אז הרעיף הרבי מברכותיו.

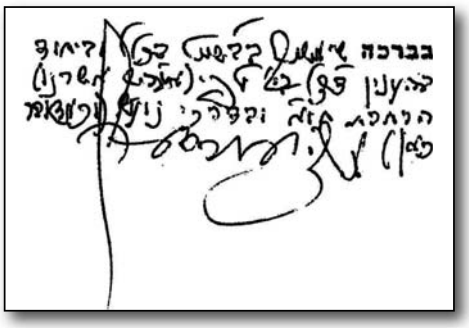
ביחידות זו בקש הרבי לחזק את בתי הכנסת של אנ"ש בירושלים ת"ו, באמרו: "**מען דאַרף מחזק זיין די 'חב"דצקער' שולן**".

מיד בצאתי מהיחידות, בהמשך להוראת הרבי לעורר ולהשפיע אודות כמה עניינים הקשורים בישיבת תורת־אמת, שלחתי כמה מכתבים ודווחתי על־כך לרבי. בי"ט מר חשון, בהיותי כבר בארץ, קבלתי מהמזכירות את המענה הבא:

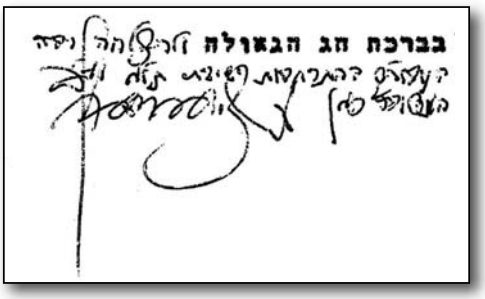
לא הספקנו למסור לו טרם נסיעתו מכאן, כי במענה לכתבו לכ"ק אדמו"ר שליט"א אשר בהתאם למה ששמע ביחידות, שלח איזה מכתבים וכו', הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשום:

"**ובודאי כמחז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב**".

התייחסות הרבי ליחידות זו בהוספות בכתב יד קדשו על אגרותיו בחורף תשכ״ד:

[בברכה] שימשיך בבשו״ט בכלל וביחוד בהענין דצ״ל [דצריך ליזהר] בי׳ טפי (אגה״ק אשרנו) הרחבת תו״א [תורת אמת] ובדרכי נועם (וכמדובר כאן) (חי״ק)

ולהצלחה רבה בעבוה״ק בהתרחבות ישיבת תו״א וע״פ המדובר כאן (חי״ק)

ב״ה. ערב יום הקדוש, פה ברוקלין ליובאוויטש.

לרעייתי היקרה והצנועה...

שלום וברכה!

. . היום לקחתי ׳לקח׳ בשבילך ובשביל המשפחה שי׳ וכן בשביל התלמידים שבקשו ובמיוחד בשביל חנני׳ יוסף אייזנבאך, הרה״ח י. יוזביץ שי׳.

. . מה אגיד לך, התורים הארוכים היוצאים עד ללבה של איסטערן־פארקוויי לשם קבלת ׳לקח׳, הם עדים לכוחו של כ״ק אדמו״ר שליט״א ולאמונת צדיקים השוכנת בלבם של אנ״ש ושל סתם ישראל. במתיקות נפלאה שמעתי ברכתו הק׳ אלי ב״שנה טובה ומתוקה״.

את אריכות הדברים שדובר ביחידות, כבר כתבתי לאחי הרב לוי שי׳ – כמדובר ביני להר״נ רבינוביץ בהיותי בירושלים – העיקר שהשמטתי משם והשייך אליך, הוא שקיימתי בקשתך לברכה מכ״ק אדמו״ר שליט״א, שלשונו הי׳ בערך כזה ש״את ואני נזכה ביחד לאריכות ימים ושנים, יחד עם הילדים ברוב נחת מהם״. ובטח ברכת צדיק תקויים ומעתה את יכולה להיות בעזה״י בטוחה בלב שקט.

השעון אצלנו כאן לפני אחד עשרה וחצי ובארצנו הקדושה כבר נכנס עצומו של יום

הקדוש והטהור ואני מכוון את תפילתי עם תפילתך ותפלת כל אחב״י יושבי ארץ־הקודש שתהא השנה הבאה עלינו לטובה, שנת תשובה, שנת גאולה; שנה שיוליך ה׳ את כל הגלויות ממזרח וממערב, מצפון ומדרום, מחצי כדור העליון וגם מחצי כדור התחתון לאה״ק ת״ו עם משיח צדקנו. ולמה נהי׳ כשה פזורה בין הגויים הסובבים אותם ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים.

. . סו״ס אני נמצא במחיצתו הקדושה של נשיא ומנהיג ישראל, אוהבן ופטרונן של ישראל, אשר מתיקות של אהבה ובטחון נסוך על פניו הקדושים וכל שיחותיו הקדושות שזכינו לשמוע, הוא להפנות לצד השמחה שבימים אלו והוא – הכתרת מלך מלכי המלכים הקב״ה.

. . וגם המתנות בשביל הילדים בעזה״י, שאני מקווה כבר לרגע המאושר להשיב להם את הזמן שגזלתי מהם את השמחה ב׳אבא׳ שלהם, אבל עצם נסיעתי לפה יגרום להם שמחה כל ימי חיינו וחייהם...

הכותב והחותם ומתכוון בתפלתו כלפי ירושלים וקוה״ק, ע״י מחיצת כ״ק אדמו״ר שליט״א, לחתימה וגמר חתימה טובה ומועדים לשמחה,

שלכם שמואל א. היילפרין

. . פ״ש להגרש״א שזורי עטרת המשפחה. קבלתי את הירחון [׳קול תורה׳] היום בצרוף ברכותיו הנלבבות והנחמדות לגמח״ט ויזכה לראות שלשים ורבעים וסליחה על העדר התשובה אליו מחמת קדושת היום.

שמואל

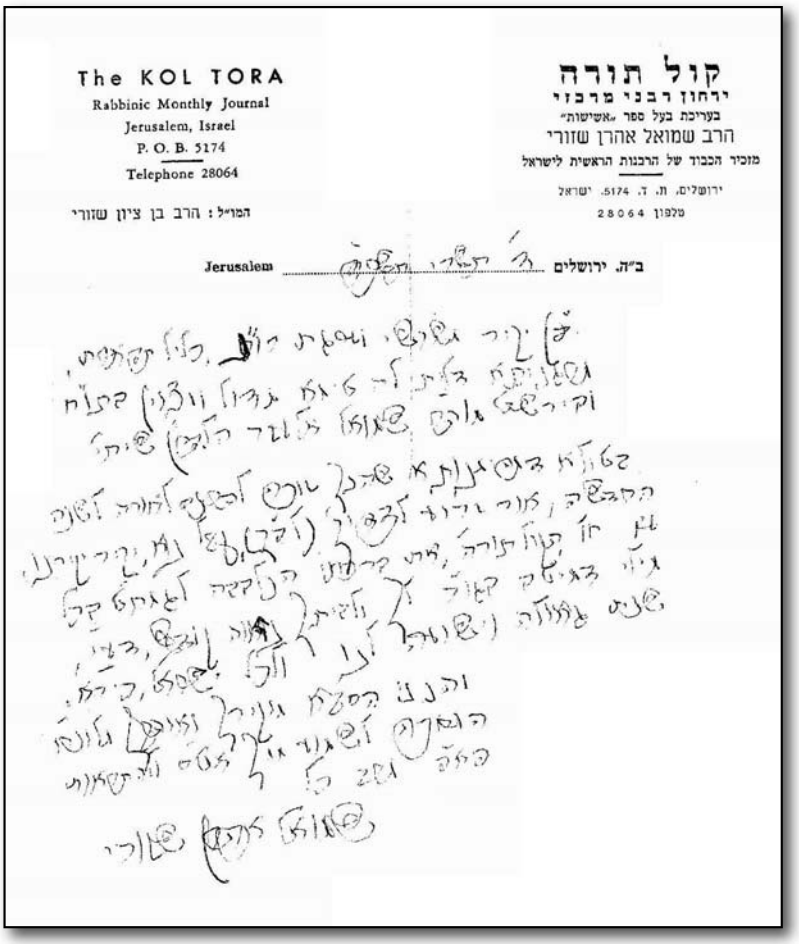
ב״ה. ליובאוויטש, [י״א תשרי –] מוצאי יוה״כ ה׳תשכ״ד.

לרעייתי היקרה כלילת המעלות...

שלום וברכה!

. . היכל שכ״ק אדמו״ר שליט״א מתפלל, הי׳ מלא מפא״פ. בליל יוה״ק הי׳ קצת חם ובבוקר הוקל. היום האקלים גשום מאד, ממש כמו בימות שבט הקשים באה״ק ת״ו.

. . סודר מקומות לתפילה בשביל האורחים לימים־נוראים, שהי׳ זה משום חידוש השנה וישבתי כל הזמן ע״י הרה״ח משה מינצברג שי׳ שב״ה התיידדנו . . קבלתי מכתב נחמד

The KOL TORA
Rabbinic Monthly Journal
Jerusalem, Israel
P. O. B. 5174
Telephone 28064

המו"ל: הרב בן ציון שזורי

קול תורה
ירחון רבני מרכזי
בעריכת בעל ספר "אשישות"
הרב שמואל אהרן שזורי
מזכיר הכבוד של הרבנות הראשית לישראל
ירושלים, ת. ד. 5174, ישראל
טלפון 28064

Jerusalem ב"ה, ירושלים

"בצילא דמהימנותא שהנך זוכה להכנס לאורה לשנה החדשה, אור זרוע לצדיק (לפ"ק)" [תשכ"ד]
מכתב שקיבל הכותב בהיותו בבית־חיינו, מסבה של רעייתו, הגה"ח רבי שמואל אהרון שזורי ע"ה

מאד מתלמידנו התמים השלם והנבון מר חנני־יוסף אייזנבאך שי׳ שהראנו אותו כאן וכולם התפעלו מזה מכל הבחינות.

. . אמש [מוצאי יוה"כ] באורח בלתי צפוי נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לביהמד"ר וחזר מאמר דא"ח, מספר זעיר של בחורים הי׳ בביהמד"ר (גם אני לא הייתי, כי פשוט לא ידעתי).

בברכת חג שמח, בעלך אביכם אוהבכם מלונ"ח,

שמואל אלעזר

ב״ה. י״ב תשרי ה׳תשכ״ד בין יוה״כ לסוכות, פה ליובאוויטש ברוקלין.

לרעייתי היקרה וכו׳ וכו׳...

שלום רב!

. . בתפלת הנעילה ביחד עם כ״ק אדמו״ר שליט״א, שאצלנו זה שש שעות אחר תפלת הנעילה באה״ק ת״ו, עלה בדעתי המחשבה שהרי מאחר וב״ב שי׳ קשורים בגורלי ובמזלי וכו׳ וכו׳, נצלתי את ההזדמנות שכאן עוד הי׳ לפני ה״חתימה״, להזכיר שמותיכם במחשבה ובדבור לטובה.

היום החלו הבחינות של התלמידים שבאו ע״פ רמז מגבוה (כמובן) וב״ה כבר הצלחנו לבחון חלק מהתלמידים. בעזה״י עוד נמשיך או היום או מחר . . אמש קדשו כאן את הלבנה כי פשוט במוצאי יוה״כ הי׳ מעונן...

הכותב וחותם...

שמואל א. היילפרין

יוכבד, אני שולח את ה׳לקח׳ שלקחתי, בדואר.

ב״ה. אור לי״ג תשרי הילולא דכ״ק אדמו״ר מהר״ש זיע״א.

לרעייתי היקרה...

שלום וברכה!

אני ממהר לכתוב לך עוד מכתב...

מוכרח אני לכתוב לך (אולם למען ה׳, לא לפרסם הדבר...), בחנתי היום התלמידים . . ואחה״צ תיכף נקראתי אצל הרב חדקוב שי׳ (שכל דבריו דברי כ״ק אדמו״ר שליט״א) ובקשני לצאת להישיבות הגדולות פה ולדבר בדברי תורה ולהזים את הטענה אשר חסידים וחניכי ישיבותיהם, אינם יודעים ללמוד...

אבקש בזה . . למסור בהקדם ל . . שי׳, היות ובודאי הוא צריך לכתוב אודות הבר־מצוה של בנו לכ״ק אדמו״ר שליט״א ואם כבר התקיימה הפגישה עם ראש־העיר, יכתוב בהקדם לכ״ק אדמו״ר שליט״א, או כל דבר אחר שעושה לטובת הישיבה ולא לחכות. כמו״כ יש להמריץ את התלמידים שי׳, שיכתבו בהקדם לכ״ק אדמו״ר שליט״א...

בגעגועים,

שמואל אלעזר

נב ליובאוויטש שבברוקלין

ב״ה. ערב סוכות ה׳תשכ״ד, פה ליובאוויטש ברוקלין.

לרעייתי היקרה...

שלום וברכה !

. . רק היום בקרתי אצל הרבי מסאסוב שליט״א. בביתו שהיתי שעה ארוכה ואח״כ אמר לי שכדאי שאבוא פעם בשעת התפלה, כשיהי׳ אי אלו אנשים. אני אמרתי לו שזה קשה לי מאחר שהזמן קצר, אבל אשתדל...

. . מבית־חיינו שליט״א (ולהודיע לאנ״ש) : ביום י״ג תשרי ביקר כ״ק אדמו״ר שליט״א על האהל של אדמו״ר נ״ע והגיע מאוחר למנחה. אחר מנחה נתן כמה דולר להמשפיע הרה״ח שמואל לוויטין, להתוועדות לרגל הילולא של כ״ק אדמו״ר מהר״ש נ״ע. והבחורים התחילו להדחק ע״י כ״ק אדמו״ר שליט״א – נענה כ״ק אדמו״ר שליט״א בטון רציני ביותר, ש״יותר טוב אם היו נדחקים ללימוד (התורה) בצורה כזאת״.

. . בעלך אביכם המשתתף בשמחתכם שמחת החג,

שמואל א. היילפרין

ב״ה. ביום ראשון דחוהמ״ס.

בודאי יתקיים בעזה״י הכנס החגיגי של צעירי־אגודת־חב״ד העולמית. ינאמו בו הרב חדקוב והרב וינברג ועוד. ואח״כ שמחת־בית־השואבה של כ״ק אדמו״ר שליט״א וקהל עצום יתאסף במקום ולמה נקרא בית־השואבה – שמשם שואבין רוח הקודש.

. . גוט מועד, נכתב ונחתם והוכן בערב סוכות, מפני קדושת המועד.

בעלך ואביכם . .

שמואל

ב״ה. ערב שמחת תורה.

שישו ושמחו בשמחת התורה . . חג שמח ולהמשיך את השמחה על השנה. שנת גאולה וישועה וקבוץ גלויות וביאת משיח צדקנו.

שמואל

קבלתם בודאי את ה׳לקח׳ ששלחתי לכם...

ב״ה. מוצאי שבת בראשית, פה ברוקלין ליובאוויטש בנכר.

לרעייתי היקרה...

״ויעקב הלך לדרכו״ – זוהי ההכרזה שהכריזו בליובאוויטש באשמורת הבוקר, מסביב לשעה שלש לפי השעון כאן, בשעה 9 בבוקר באה״ק ת״ו, ובזה הסתיים ההתוועדות האחרונה הקשורה עם שמח״ת.

ההתוועדות עצמה ארכה שמונה שעות, כשהיכל ביהמד״ר וסביבתו הי׳ מלא מפה אל פה. ותהי השמחה גדולה לאלקים ונשיאנו מלכנו בראשנו, מוסר דבריו לכלל ישראל על כל חוגיהם. בהתוועדות זאת השתתפו גם הרה״ח זאב־דוב לודמיר והרה״ח אלתר קירשנבוים מעיקו״ת.

לא אפונה כי אַמַּצָה במכתבי זה את כל מה שעבר עלינו במשך חג שמחתנו, בבית־חיינו שליט״א (ואני עומד לפני התפילה).

מה שנוגע לך ביחוד...

א. בהועידה העולמית של צעירי־אגודת־חב״ד נאמתי. אולם מאחר שהשעה הייתה מאוחרת, לא הי׳ לי זמן להאריך. אולם במשך רגעים ספורים זכיתי להעשות כבודה של ירושלים וישיבתנו הקדושה בגאון ופעולות צעירי־אגודת־חב״ד כאן [בירושלים] ושכון חב״ד וכו׳.

התגובות מכל העברים היו חיוביות וכמה אנשים מפה, בתוכם הרה״ח [מרדכי] גרונר שי׳, הדגישו שעד כה לא נעשה כזאת להדגיש בגאון ולרומם את שמה של ירושלים וביחוד תורת־אמת, כאשר הוא נעשה ע״י ב״ה.

ב. בהתוועדות דשמחת־בית־השואבה זכיתי לקרוב נעלה מצד כ״ק אדמו״ר שליט״א (פרטים בע״פ) וגם חזרו לפני כ״ק אדמו״ר שליט״א על דברי בהועידה.

ג. באור ליום ג׳ התוועדתי עם עוד מספר בחורים בבאלטימור וחזרתי לברוקלין באשמורת הבוקר [בהמשך להוראת הרב חדקוב].

ד. כאמור, קשה לי עתה לתאר את ההתוועדויות בכלל וביחוד של ימי שמח״ת ושבת בראשית, אולם בשבת בראשית שוב זכיתי לקירובים.

ה. לקחתי כוס־של־ברכה בשבילך ובשביל המשפחה ובשביל התלמידים. וגם [בקבוק] ׳משקה׳ נתן לי כ״ק אדמו״ר שליט״א, שאחלקם בעזה״י בישיבה ובביהמד״ר.

. . והעיקר יעזור ה׳ שברכת כ״ק אדמו״ר שליט״א אלי במוצאי ש״ק בהתוועדות (מלה אחת –) ״בהצלחה״, יאיר את פנינו בחזרתנו...

בעלך אביכם אוהבכם...

שמואל

ב״ה. [שלהי תשרי תשכ״ד].

לאאמו״ר הרה״ג וכו׳ וכו׳ שליט״א עם אמי מורתי תחי׳...

שלום וברכה!

. . הניגון החדש שכ״ק אדמו״ר שליט״א לימד לעיני אלפי אנ״ש וסתם יהודים; שהי׳ ממש מחזה מרהיב עין, איך שרבינו שליט״א אשר מדבית דוד קאתי, תופס בעבודתו הקדושה של נעים זמירות ישראל והשמיע מנגינת קודש, חדור הרגש אלקי שנשמע בחרדת הקודש אצל כולם, על המילים ״כי אנו עמך״. [ניגון] שהוגדר ע״י כ״ק אדמו״ר שליט״א, כניגון של בעל־תשובה קשה עורף, שאינו מסתכל מה שאומרים עליו, לא למעלה ולא למטה, העיקר לשבור את המחיצה.

ניגון שני על המילים ״הוא אלקינו . . לעיני כל חי לאמר״, עם מנגינה ישנה.

זכיתי ב״ה לקירובים . . היו שלום . . בגעגועים להתראות,

שמואל

שלום לייב אייזנבאך התארס פה אתמול עם משפחה נחמדה והגונה ומז״ט לכל המשפחה.

ב״ה. כח תשרי, פה ברוקלין ליובאוויטש.

לרעייתי היקרה...

שלום רב וברכה!

האוירון יצא בעזה״י מכאן בשעה 10 בערב ביום שני לפי השעון כאן. וכמדומה שהוא צריך להגיע לשם היום שלישי אחה״צ או בערב או יותר מאוחר. מספר האוירון הוא 222. בכל אופן תוכלו בקל להתקשר עם חברת אל־על ולהיוודע בערך מועד הגיענו בשמחה ובששון לארה״ק...

בגעגועים להתראות,

שמואל

זכרונות נוספים ממאורעות החודש:

בהתוועדות שמחת בית השואבה, עמד הרבי באריכות על מעלת נטילת ד׳ מינים בסוכה דווקא, שזהו קרוב לחיוב (ומרומז ב״ונוטלו על שולחנו״).

למחרת פגשתי את ש״ב המשב״ק הרב יהודה לייב שי׳ גראנער, ושחתי לו את השערתי שבשיחה הייתה כוונה להוציא מהמסופר שפעם נכנס חסיד חבד״י לגאון הרוגוצ׳ובי בחג הסוכות, הגאון נתן לו את ארבעת המינים שלו לברך באומרו: כמנהג אנ״ש, תכנס לסוכה לברך על הלולב – אני, איני נוהג אלא במנהג שלו יסוד בש״ס.

במוצש״ק פר׳ בראשית, בהתוועדות הגדולה, בין השיחות השונות, כמעט ללא הקשר, חזר הרבי לנושא האמור, ואמר בזה״ל: **״אינני יודע אם הסיפור נכון או לא, והרי יכול להיות שאינו נכון כלל – ונתן דוגמא – פעם סיפר לי מאן דהו ששמע שהרה״צ וכו׳ רבי הלל מפאריטש נ״ע היה בכור והיה פודה עצמו אצל כל כהן שפגש. פתחתי לו את ספרו של ר׳ הלל ׳פלח הרמון׳ והראיתי לו בשער־בלאט שכתוב שהוא היה לוי...״.**

הרבי המשיך את שיחתו הק׳ בביסוס החיוב לקיים נטילת לולב בסוכה דווקא. כששמעתי את הדברים יוצאים מפה קדשו, הייתה לי הרגשה שהכניסו את הנזכר להיכלו הק׳ והדברים מופנים אלי.

בשמיני־עצרת אחה״צ ראיתי ציבור שנוהר למקום מסוים. לשאלתי נענתי כי אמו של הרבי, הרבנית הצדקנית מרת חנה ע״ה, עורכת ׳קידוש׳ בביתה ונותנת משקה ומזונות. אז זכיתי לבקר בביתה ולראותה. כעבור שנה בו׳ תשרי ה׳תשכ״ה, הסתלקה הרבנית ע״ה לבית עולמה.

ביחידות הורה לי הרבי להתוועד בבואי ארצה. בהתאם לכך נערכה התוועדות רבתית בהיכל ישיבת תורת־אמת, בה מסרתי רשמי ביקור מחצרות קדשנו, בנוכחות ציבור גדול של אנ״ש ומקורבים. כמו״כ נשאתי דברים בכינוס השנתי של חסידי חב״ד שנערך בבני־ברק, בראשות זקני ורבני החסידים.

ימים ספורים אח״כ נגש אלי המשפיע הדגול, הגה״ח ר׳ שמריהו ששונקין ע״ה

(״דער באטום׳ער רב״), ואמר לי כך: ״הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו – ובכן, אחרי ההתוועדות כתבתי לרבי שמסרת את הפ״ש ברגש רב״.

לקראת נסיעתי אל הרבי – סוכם בינינו (המספר והגרש״י זוין) שאתאר בפניו את חוויותיי במחיצת הרבי. ואכן, בעודי שוהה בחצרות הקודש, זוכה לחזות בנועם ה׳ ומתפעם מגילוי האלקות השורה במקום קדוש זה, כתבתי לו מכתב בו נאמר בין היתר, שכעת מתאמתים בקרבי דברים ששמעתי בהתוועדויות מפי זקנים, על שנשיאי חב״ד לדורותיהם הם בבחינת ״משכמו ומעלה״, בהשוואה ליתר הצדיקים והגאונים שבדורם. כשחזרתי ארצה, חיכה בכליון עיניים לשמוע את התרשמותי האישית מהנסיעה. ואכן, הגעתי מיד לבקרו וסיפרתי לו על התרשמותי מכמה אירועים שהבחנתי בהם בהיותי שם – הגיב הגרש״י: ״איר זיינט א גוטער מסתכל״...

שנה ל"ד חוב"ת ג'
חדש כסלו. תשכ"ד

הפרדס

קבלת פנים לרבני וחסידי חב"ד שחזרו מארצות הברית

קבלת פנים חמה בהשתתפות מאות איש, לכבוד רבני וחסידי חב"ד, שחזרו מביקורם בהיכל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נעדכה ב- אולם ישיבת "תורת אמת" חב"ד בירושלים.

את המסיבה נתכבד לפתוח הגר"ר שלמה יוסף זוין אשר קיבל את פני האורחים בשם צעירי אגודת חב"ד בארה"ק. במיוחד הרגיש הרב זוין את ההשראה הרוחנית והעילוי ה- רוחני שסוגים החסידים בהסתפקותם אצל רבם.

הרה"ת ר' עזריאל זליג סלתים ברך את האורחים בשם כולל חב"ד בירושלים.

אחריו נתכבד הרה"ג ר' גרשון חן, בדברים נרגשים סיפר על החוויות הנעימות שליוותו כל ימי שהותו בחצר הרבי.

הרה"ג ר' שמואל היילפרין מרמ"י הישיבה חזר מאמר רא"ח משמחת"ת ומסר פר"ש מ- האדמו"ר. כמו"כ לימד הרב היילפרין בצוותא עם הרב משה מינצברג את שני הניגונים החדשים אותם לימד הרבי בשמחת"ת ש. ז. על המילים "כי אנו עמך" ו"הוא אלוקינו".

בריקוד ובשירה שנמשכה עד לחצות ומלאי רגש עזבו הקהל את הישיבה.

למעלה מאלף איש בכנס השנתי של חסידי חב"ד בבני ברק

למעלה מאלף חסידי חב"ד בראשות עשרות רבנים וראשי ישיבות-חב"ד מכל הארץ מילאו את אולם ביהכנ"ס חב"ד בבני ברק ו- הרחבה שעל ידו בהתועדות ארצית רבת רושם שנערכה כמדי שנה בשנה, עם שובם של חסידי חב"ד מבקורם אצל האדמו"ר מ- ליובאוויטש במשך חדש תשרי.

משך שעה ארוכה האזינו המוני הנאספים לדבריהם של הגר"ר גרשון חן והרה"ג ר' שמואל הלפרין מירושלים. הגר"ר יחיאל מיכל דוב- רוסקין מחיפה, הרה"ג ר' יעקב כ"ץ מבני ברק והרה"ג ר' שלום חסקינד מתל אביב שמסרו רשמים על חדש תשרי בצל הרבי. חזרו על תורותיו ושיחותיו של כ"ק האדמו"ר.

את ברכת רבני חב"ד להתועדות הביאו, הגר"ר שאול דב זיסלין, הגר"ר ראובן מרגלית, והגר"ר אלכסנדר ירדאסין מתל אביב. הגר"ר יעקב לנדא מבני ברק. הגר"ר שניאור זלמן ברליק והגר"ר נחום טרבניק מכפר חב"ד. הגר"ר נחום שמריה ששונקין והרב זליג סלונים מירושלים הגר"ר דוד חנזין מפתח-תקוה ועוד.

בהתועדות נלמדו גם המנגינות החדשות שנלמדו ע"י הרבי בשמחת תורה ש.ז. ע"י ר' מנחם מלוב מבני ברק.

נעל את הכנס החגיגי, הרב ישראל ליבוב יו"ר הנהלת צעירי אגודת חב"ד בארה"ק — שאף הוא שהה השנה אצל האדמו"ר — בקראה נרגשת לנצול הרגעים הספורים ש- נשארו עד לגאולה הקרובה, לחיזוק לימוד התורה והחדרת תורה וחסידות בקרב כל אחב"י בכל מקומות פזוריהם.

קובץ "הפרדס", כסלו תשכ"ד

תשרי תשל"ד - שנת הקהל

בעזהי"ת עושה שמים וים. כ"ג לחדש הרחמים [תשל"ג], פה מטוס אל־על.

אל אהובי ב"ב שי'...

שלום וברכה אל ציון וירושלים!

עז הי' רצוני לראותכם חמודי לבבי בטרם עלותי למטוס וליראות לכם, אולם לא הייתה לי כל אפשרות והנני לבטא בשורות אלו את המיית לבבי . . ואמסור לכם כמה ידיעות והתרחשויות מהמטוס בו נוסעת קבוצה גדולה אל כ"ק נשיא ומנהיג דורנו, כ"ק אדמו"ר שליט"א. בעלות המטוס מאדמת קדשנו, חזרתי באגרת־הקדש בתניא סימן יד, ד"ה לעורר חבתם הישנה, המדבר בשבח ארצנו הק'.

לפני עלותי למדרגות המטוס התעורר בי חשק עז להתכופף ולתת נשיקת פרידה לארץ אבותינו – פשוט לא הי' לי נעים בפני כל לעשות זאת. התכופפתי ונגעתי באצבעותיי, אבל לא הי' זה קרקעה ועפרה, אשר כל עפרות זהב לא ישוו לה, אלא איזה מין ריצוף שסוג החומר לא מוכר וידוע לי.

כשהתחיל המטוס לנוע ולהתרומם, לא משתי עיני מיפה־נופה של הארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית שנה ועד אחרית שנה. חושב אני בנסיעתי כל הזמן על המצב הטראגי, שבעיני הוא מבטא את כל תוקף הגלות: במקום – אין קדושה כארצנו, בנפש – אין קדוש כרבינו, כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכנראה לא זכינו שהמקום והנפש יתאחדו, גם בעיני בשר ובגשמיות.

פה איתנו נמצא רבי זוסיא וויאלמובסקי שמרענן את הנסיעה בניגונים חסידים ובבקבוק 'משקה'. ומה אומר לכם, שמקדש ממש את השם ומקיים מצות התורה של "ואהבת את ה' אלקיך", וכדרשת חז"ל, "אהבהו על הבריות". הוא זוכה להערצה בקרב מאות הנוסעים. בשמחה רבה הוא נכנס למבצע תפילין.

פעלתי אצל כמה יהודים להניח תפילין. גם ידידנו הרב החסיד יקר הרוח רבי משה־אהרן וילהלם שי׳ נוסע איתנו. זו לו הנסיעה הראשונה לכ״ק אדמו״ר שליט״א. הוא ביקש את עזרתי להשפיע על יהודי אמריקאי (אזרח ישראלי, תושב חיפה בעבר) היושב בשכנותו, שיפתח את לבו להתעניינות בענייני תורה ומצוה ומושגי היהדות. שעה ארוכה דיברנו איתו. הוא גר במנהטן והזמנו אותו לבקר בליובאוויטש והבטיח לנו.

גם ר׳ ישראל ברוק נוסע אתנו והייתה לו הפתעה שפגש אותי . . גם ש״ב ר׳ מרדכי ב״ר משה לודמיר נוסע איתנו והוא ניגש אלי ודברנו. שאל אותי מתי יצא ספר היחס [ספר הצאצאים] . . ספרתי לו על ה׳מחצבת׳ ושאל אותי אם יש לי, אמרתי במזוודה ואמרתי לו שאתן לו. אמרתי לו . . לבקר אצל כ״ק אדמו״ר שליט״א וכ״ק אדמו״ר שליט״א ישמח על זה. והוא ענה לי שהוא יודע ואמר לי שבהושענא־רבה הוא יבוא או בחוהמ״ס. אני מפסיק את הכתיבה מפני...

ש. היילפרין

ב״ה. עש״ק נצו״י [– כ״ד אלול תשל״ג], פה ליובאוויטש אשר בברוקלין.

לאהובי ב״ב שי׳...

שלום וברכה לציון וירושלים !

ב״ה באתי לשלום אתמול סביב השעה שתים פה. קבלו את פני התלמידים החביבים משה שי׳ קליין, ר׳ משה שי׳ ווייס, דוד שי׳ הרצל ודוב היילפרין היקר. הם שמחו איתי מאד. הם דואגים לי. ר׳ משה ווייס הוביל אותי עם הקאר שלו ל־770, שם פגשתי עוד ידידים וחברים שי׳. נכנסתי לנוח בחדרו של משה שי׳ קליין כמה שעות.

בשעה מאוחרת התפללנו יחד עם כ״ק אדמו״ר שליט״א מנחה. קשה לתאר את החווי׳ הפנימית מלאת חרדת הקודש, לראות אחר עשר שנים עוד הפעם את פני קדשו של כ״ק אדמו״ר שליט״א, פנינת דורנו.

הידידים השתדלו שאעמוד בקירוב אליו, אבל קשה הי׳ לי זאת וקיימתי בחי׳ ״ויסתר פניו״. פשוט קשה לעמוד במחיצת דמות עליון שכולו אומר אמת ושקר לא יסבול. כולו אומר דרישה ותביעה. חומר מזוכך שאין דוגמתו.

מסרו לי שהקדיש כמה שניות והעיף מבטו הקדוש עלי. האמינו לי ידידי שכל זה לא נכתב כלל וכלל ליופי המליצה – אמרתי לחברים שבתפילת מעריב לא ידחקו אותי כ״כ קרוב.

הרוח הנושבת כאן היא כולה פעילות, קבלת עול, אמונת צדיקים, תמימות.

מסרתי היום לכ״ק אדמו״ר שליט״א כמה עמודים כתובים דו״חות על הצאצאים, שאלות והדומה. טרם קבלתי מענה.

. . אמש ביקרתי אצל האשה החשובה ש״ב מרת מנוחה־רחל תחי׳ [גרונר] . . היא הזמינה אותי לש״ק. נהניתי ללא גבול מפגישה זאת . . דוב היילפרין ומשה קליין עומדים לי לעזר בכל מכל כל. דוב הי׳ מאוכזב מהעדר בואו של . . וכמו״כ חברו וש״ב בנו של ר׳ משה היילפרין בן דודנו הרז״ד ז״ל, הצטער מאד על זה.

השאלה הראשונה של ר׳ לייב גרונר ור׳ בנימין קליין הייתה, אם באתי לבד. כולם חשבו שאבוא יחד איתך, יוכבד. בפתקא שהכנסתי לרבי, כתבתי שאמנם הייתה מחשבה על כך אולם האמצעים . . מנעו זאת. וכתבתי שמסרתי לך להיות מוכנה שאולי אזמין אותך לפה...

הסדר פה שהנהיג כ״ק אדמו״ר שליט״א שעל האורחים לקבוע שעתיים, ב־8 וב־11 בבוקר, שיעורים וכן בערב...

פה אווירת התכנסות ענקית שוררת ומחכים לעוד ועוד. ההכנסת־אורחים של ר״מ ירוסלבסקי מעניינת מאד. אווירה חסידית המזכירה את הוד הקדומים של תקופות עברו, מימות מורנו הבעש״ט נ״ע והה״מ ורבינו הזקן נבג״מ זיע״א.

היום שאל אותי בנימין קליין בקשר לתשלום הדפוס [של ה׳מחצבת׳] ואמרתי לו שדברתי עם הר״א וואלף שהוא ישלם זאת. הוא [רב״ק] רצה לשלם את זה.

עתה מתכוננים לש״ק ולהתוועדות הגדולה שתעמוד בסימן סיום שנת תשל״ג ותחילת תשל״ד ובסימן ״אתם נצבים היום וגו׳ ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם וגו׳״.

ה׳מחצבת׳ עשה כאן רושם אדיר ועז על כולם. ביחוד, כולם נהנים מהמאמר לזכרו של רבי לוי יצחק, אבי כ״ק אדמו״ר שליט״א. בבוקר נפגשתי עם ר׳ טובי׳ בלוי והקבוצה.

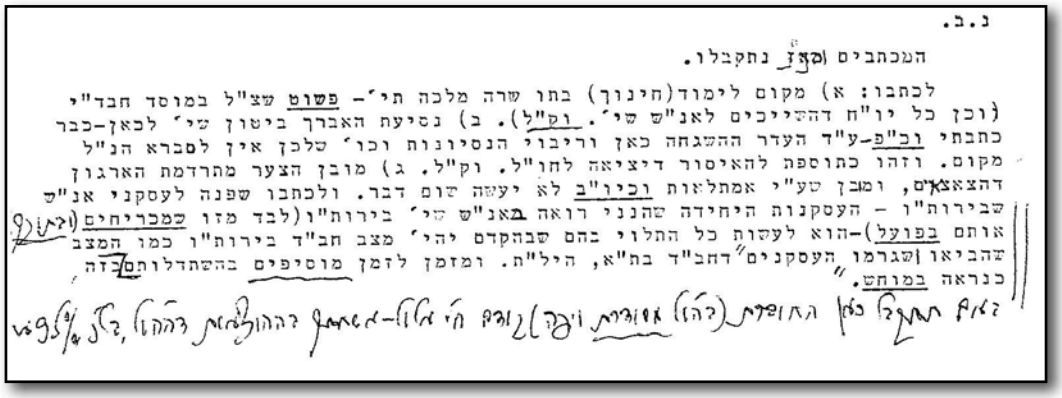
. . אבקש מכ״ק אדמו״ר שליט״א ברכה מיוחדת עבורך . . תשמחו בזאת שזכיתם שאבא נמצא בחצרות קודש של נשיא דורנו שליט״א.

השתדלו לבקר בימים הסמוכים לר״ה ובעיו״כ ובחג הסוכות ליד שריד מקדשנו, הכותל־המערבי . . אגב בתוך הדברים שהכנסתי לכ״ק אדמו״ר שליט״א הוא מאמר אבא שליט״א על אדמו״ר [מוהריי״צ] זצ״ל כולל הסיפור על הכותל־המערבי.

פ״ש לתלמידי הישיבה.

ובזה אסיים יתן השי״ת שמכתבי זה ימצא אתכם בבריאות...

שמואל אלעזר

נ.ב.
המכתבים [illegible] נתקבלו.

לכתבו: א) מקום לימוד(חינוך) בתו שרה מלכה תי׳- פשוט שצ"ל במוסד חבד"י (וכן כל יו"ח ההתייכים לאנ"ש שי׳. וק"ל). ב) נסיעת האברך בישון שי׳ לכאן-כבר כתבתי וכ"פ-ע"ד העדר ההשגחה כאן וריבוי הנסיונות וכו׳ שלכן אין לסברא הנ"ל מקום. וזהו כתוספה להאיסור דיציאה לחו"ל. וק"ל. ג) מובן הצער מהרדמת הארגון דהצאצאים, ומבן טע"י אמתלאות וכיו"ב לא יעשה שום דבר. ולכתבו שפנה לעסקני אנ"ש שבירות"ו - העסקנות היחידה שהנני רואה באנ"ש שי׳ בירות"ו(לבד מזו שמכריחים [illegible] אותם בפועל)-הוא לעשות כל התלוי בהם שבהקדם יהי׳ מצב חב"ד בירות"ו כמו המצב שהביאו [illegible] שגרמו העסקנים דחב"ד בת"א, הי"ת. ומזמן לזמן מוסיפים בהשתדלותם בזה כנראה במוחש.

הוספה למכתב בכתי"ק בקשר ל"מחצבת" (ביטאון איגוד הצאצאים) שי"ל באלול תשל"ג:
באם תתקבל כאן החוברת (בהו"ל מסודרת ויפה) קודם ח"י אלול –
אשתתף בההוצאות דההו"ל, בל"נ 95%
למעלה – בקשר למקום לימודה של בתו תחי׳ (אם החתן)

ב"ה. מוש"ק נצו"י אור לכ"ו אלול, פה ברוקלין.

אהובי ויקירי...

שלום וברכה!

מתאר אני שאתם מחכים בצמאון למילה מאבא ולדעת את המתרחש פה.

מה אומר לכם, כבר בליל ש"ק הי׳ המחזה נהדר בקודש. ביהמד"ר פה הורחב והי׳ מלא מפא"פ. עד כניסת כ"ק אדמו"ר שליט"א להיכל ביהמד"ר – אווירת קודש השתרר ברחבת ביהמד"ר, חזרת שיחות ומאמרים, קריאת שניים מקרא ואחד תרגום והרגשת סיפוק נפשי מההתכנסות הענקית, בסימן "הקהל".

(האמת ניתנת להכתב ולהאמר – חושבני שיחיד הייתי בהרגשתי המהולה בעצב, מה נאה ומה הולם הי׳ אם הדבר הזה הי׳ מתרחש וקורה בעיר הקודש ועל אדמת הקודש. ק"ו שהייתה השמחה בשלמות, אם בא הדבר בתיקונו המלא, בהתכנסות כל בני ובנות ישראל בבית ה׳, לקיום מצות "הקהל" כמסירתה וכנתינתה).

בהיכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לַהיכל בהדר כבוד מלכות, כולו אומר כבוד וקדוש, הושלך הס ושקט השתרר בכל האולם. התפילה הייתה חגיגית ביותר ומרוממת.

שוב פעם מסופקני אם הי׳ לי בזה חבר, בהרגשותיי בכנוס אלפי ישראל בחצי כדור התחתון, כשהחזן נעים זמירות השמיע את הפסוק "בואו נשתחווה ונכרעה", או "מקדש מלך

עיר מלוכה״ – הקריאות המזכירות את חשיבותו של עם ישראל ביחס העולם כולו, ביחס לאחרית הימים וביחס לארצנו ועיר הקודש.

תמהון מיוחד מעורר כאן שזה כמה ימים שכ״ק אדמו״ר שליט״א אומר קַדֵּשִׁים, מבלי להבין מדוע. סיום המשניות שאומר לפני הקדיש והקדיש עצמו נאמר מתוך מתיקות נדירה. החמימות דקדושה הנרגשת בכל הליכותיו – באמירת קדיש היא נפלאה.

צעידותיו המלכותיות, ההרגשה שבנשמתו הק׳ יש מקום לכל האלפים המתכנסים והאלפים שנשארו וכן לכלל ישראל – מעוררת רגשות מדהימים ונעימים. מבחוץ רואים את המלך נגיד ומצוה ובפנימיות מרגישים את הביטול העצום. אדם מלא התחייבויות לכלל ולפרט, לחסידים ולעמו.

בחזירתו ופני קדשו משולהבים ומעודנים כמלך הפורץ גדר, בפנים רציניות ומסבירות מפנה את ה״גוט שבת״ לכל צד ועבר.

בבוקר אמירת תהלים של ציבור גדול מלא צמאון, המתלוה בזה לראשו מלכו ונשיאו, היא שוב חווי׳ מרגשת למי שיש לו חוש הסתכלות; תפילת רבים כזו, עם תפילת רב ורבי כאחד, באמונה ובתמימות, כשאלפי פיות ממללות גבורות ה׳ שבספר תפלות ותהלות דוד בן ישי על אדמת נכר; במחיצת קודש אשר נושב בו מהאוויר החם והמרענן של ארץ־הקודש – בטוחני שאין דוגמתו בכל כדור הארץ.

ההתוועדות הגדולה שאח״כ, כשבמרכז הדברים עומדים ומצלצלים הנושאים אודות פרשת השבוע ״אתם נצבים היום כלכם ראשיכם שבטיכם וגו׳ מחוטב עציך עד שואב מימיך וגו׳ לעברך בברית ה׳ אלקיך״, וההדגשה שנצב הוא בתוקף ובעמידה בש״ק שלפני ר״ה, שלפי דברי האגרת־הקדש [הנ״ל] שבספר התניא הרי בכל ר״ה נמשך אור חדש שכמוהו לא הי׳ מימות עולם, ושבת הוא מקור הברכה, וע״פ הקבלה בשם הבעש״ט את חודש תשרי מברך הקב״ה בכבודו ובעצמו, והברכה היא באופן שכמוהו לא הי׳ מימות עולם.

השיחות המודגשות להנאמר בפרשה [פר׳ וילך] על מצות ״הקהל״, בפרשה מיוחדת בתורתנו הק׳; לא בפרשה של מצוות בכלל ולא כהמשך למצות השמיטה שבפרשת בהר ועוד; לא כחלק ממצות השמיטה – אלא כקביעת מצוה וברכה לעצמה בסדר התרי״ג.

פנייתו הפתאומית שכל בני ובנות ישראל שהתכנסו, שלפני הבר־מצוה, יאמרו ״לחיים״. שעיקר המעלה במצות ״הקהל״ היא בטף, שאצלם אין שום פני׳ ואפילו רוחנית, להשיג לימוד תורה וכו׳.

המאור פנים שמראה ומסביר לכל תינוק ותינוקת המפנים את כוסית המשקה לאמירת ״לחיים״; אלפי ראשים המביעים אהבה כפשוטה, הערצה אמונה וחיבה לנשיא ישראל – כל אחד מהם ראוי לתיאור מיוחד.

כמדומה שכ״ק אדמו״ר שליט״א בונה בהתוועדות זאת דור שלם, שבגיל הינקות תיחקק

בנשמותיהם התוועדות זאת והסברת פנים זה. ומה שיש להתפעל שאין הוא אומר די. מה שאפשר להוציא ולנצל בכדי לקשר נשמות ישראל לאביהם שבשמים, הוא עושה.

עוד נדבר ע״ז הרבה שנים בע״פ פנים אל פנים.

ילדים ודאי קבלתם מכתבי הקודם . . בתמונות כנס הנוער [של הצאצאים] שהכנסתי לכ״ק אדמו״ר שליט״א, רשמתי את תמונת אמא וכל הילדים יחי׳.

. . ועתה אני מתכונן לאמירת סליחות הראשונה עם כ״ק אדמו״ר שליט״א ואצלנו שבוע טוב ואצלכם בוקר טוב.

כתיבה וחתימה טובה בגעגועים...

ש. א. היילפרין

ב״ה. יום שני ב׳ דסליחות [כ״ז אלול] ה׳תשל״ג פה ברוקלין.

אל אהובי ב״ב היקרים...

שלום רב ואיחולים לקראת השנה החדשה, לכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים וחג סוכות ושמחת תורה שמחים ומעודדים !

השעה פה עשרים רגע לפני השעה חמש. כל ניו־יורק ישנה עכשיו. שעה נוחה וטובה להתייחד עם בני המשפחה שבחצי כדור העליון, רחוקים במקום וקרובים ללב.

כאן יש סדר כזה שבכל יום יש ללמוד שיעורים שהטיל עלינו כ״ק אדמו״ר שליט״א. כלומר, על האורחים. דבר נפלא מצורף לזה; בכל יום נותנים לנו שתי מטבעות, א. לתת לצדקה בשליחותו של כ״ק אדמו״ר שליט״א, והב. כשכר טרחא – מתנה מכ״ק אדמו״ר שליט״א. אולם כ״ק אדמו״ר שליט״א מציע שגם השני יינתן לצדקה, אבל לא בתורת תנאי. את הראשון אני נותן לקופה של צדקה והשני אחליף במעות אחרים ואת המטבע אביא אתי לארצנו הק׳. בנתיים אספתי שתי מטבעות. את המטבעות אחלק בעזה״י ביניכם ויתכן שאוכל לצבור בשביל כל אחד מכם מטבע.

מיום ליום מתרבים האורחים. קהל ענקי השתתף באמירת סליחות הראשונה יחד עם הנשיא, כ״ק אדמו״ר שליט״א.

. . אתמול נתאספו כל הילדים שבאנ״ש בישיבת חובבי־תורה ליובאוויטש לקיים את הסדר שהטיל כ״ק אדמו״ר שליט״א. מחכים פה לשמוע איך הי׳ בכותל־המערבי, שריד בית מקדשנו, יבנה ויכונן בקרוב לתהלה ולתפארת.

סד ליובאוויטש שבברוקלין

טרם קבלתי כל תגובה מכ״ק אדמו״ר שליט״א על החומר שהגשתי.

אני נמצא בחדר אחד עם ר׳ מיכאל שי׳ כץ, תלמיד וחבר מסור וחביב (הוא סיפר לי דבר מעניין, שחלקו כבר כתב לי אז ועתה השלימו. בפעם הקודמת ביחידות אצל כ״ק אדמו״ר שליט״א, שאל אותו כ״ק אדמו״ר שליט״א אם עולים להתוועד בביתנו...).

אקוה עתה לשלוח מכתב להורי שי׳ . . ישר עם קבלת המכתב תצלצלי אליהם ותספרי להם על זאת. לא צריך את כל הפרטים, מספיק איזה נקודה מהרבי שליט״א ושאני בתוך אלפי אנ״ש פה מרגיש מאושר...

. . ובזה אסיים, שלום שלום לרחוקים שכ״כ קרובים. המרחק במקום הוא אלפי קילומטרים וים אוקיאנוס, ובזמן הוא חודש בערך, אבל בלב הוא קרוב מקרוב. אקוה בעזרתו יתברך לפלוט את מה שאני קולט פה, ורבות בשנים עוד תיהנו מסיפורי אבא וחוויותיו של נכד בנה הגדול של הסבתא מנוחה־רחל ע״ה, ההולך בעקבותיו לנסוע לה״צמח צדק״ שבדורנו, שאמרתי כבר פה, אשר מבלי להתחקות על העולמות העליונים הרוחניים אליו הוא קשור, ואנו רחוקים מהם כמטחווי קשת – הרי עצם אישיותו הגדולה מבחינה אנושית שאין לה דמיון והעתקה לא בהווה, ובהמיוחד שבה, גם בעבר – למרות שנכתב עלי׳ הרבה, טרם בא לידי ביטוי הנכון. אני מהרהר בה עמוק, ויתכן שבהזדמנות אמצא את הקווים להביעה.

בעלך, אביכם אוהבכם וכו׳

שמואל אלעזר היילפרין

ב״ה. ערב ראש־השנה תשל״ד, פה ליובאוויטש אשר בברוקלין.

אל צמודי לבבי...

שלום וברכה !

קבלתי מכתבכם ע״י ציר נאמן ישראל שי׳ גליצנשטיין...

אתמול הייתי על אהל כ״ק אדמו״ר מוהריי״צ נ״ע. נהגתי כמנהג המקום, חלצתי נעלים ואמרתי ׳מענה לשון׳ וקראתי פ.נ. שהוזכר שם כל אחד מכם.

ישראל גליצנשטיין נפגש עם אחד הצאצאים בשם בועז בהר״ב, שעלה למטוס ושאל אודותיי (הוא הי׳ בין מקבלי ׳מחצבת׳ הראשונים) והוא אמר לו שאני נסעתי להרבי שליט״א. ובקש למסור פ״ש בשמו והכרת טובה והוא אומר שה׳מחצבת׳ היא חוברת נהדרה ויש בה כדי לאחד ולקשר בין המשפחה ושהוא ישלח לי מכתב (הוא דייל במטוס). אמרתי לו שימסור

בהקדם את הדברים לכ״ק אדמו״ר שליט״א.

אמש הייתה התוועדות ענקית מלאת הוד. כ״ק אדמו״ר שליט״א אמר מאמר ואח״כ שיחה.

בתוך הדברים: ״אתם נצבים״ – נצבים, פירוש בחוזק ואיתן, ו״היום״, מבואר בלקוטי־תורה שהוא על ראש־השנה. כל אחד צריך כאילו לשכוח את העבר, ומבלי הבט על מצבו שהוא עדיין בשדה ומבחוץ, אם עתה יעמוד איתן, מכאן ולהבא, הרי הכל ישתנה.

זלצמן החזן נגן ברוסית ״אחד מי יודע״. בסוף ההתוועדות הי׳ כ״ק אדמו״ר שליט״א מרומם. בתחילתו הי׳ רציני ביותר.

קהל ענק השתתף עם כ״ק אדמו״ר שליט״א באמירת סליחות של ערב ראש־השנה. אחר התפילה הי׳ נהדר להסתכל איך שכ״ק אדמו״ר שליט״א סדר ׳התרת נדרים׳. הושיבו כעשרה מרבני וזקני אנ״ש (אני מבחין שכל הדברים נסרטים, אינני יודע אם זה בכל שנה).

מסרתי זה עתה את הפ.נ. עבור ב״ב ועבור כל צאצאי הורי והוריך. הזכרתי במיוחד כאשר נתבקשתי את...

כתיבה וחתימה טובה. המברכם מקרב לב,

ש. היילפרין

נ.ב. אספתי כבר חמש מטבעות של הרבי שליט״א עבור כל ילדינו שי׳ ואולי אקבל עוד.

ב״ה. בעלות המנחה ערב ראש־השנה ה׳תשל״ד.

לאהובי ב״ב היקרים איש אשר כברכתו, ה׳ עליהם יחיו.

שלום וברכה!

למרות שכתבתי בבקר מכתב . . מכתב זה נכתב כשאצלכם הוא כבר שעה מאוחרת בלילה ואנו מתקרבים ליום הדין והזכרון (לפי שנוי האקלימים) כפי שהוא בחצי כדור התחתון, להתפלל יחד עם נשיא ישראל, כ״ק אדמו״ר שליט״א. ויה״ר שיתקבלו תפילותינו ובשנה הבאה כבר ימצאו כל בית ישראל בחצרות ה׳ בתוככי ירושלים, בבניין מקדשנו וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות וגו׳ ונזכרתם לפני ה׳ אלקיכם, יחד עם השופר שמאריכין בו, מפני שמצות היום בו.

. . אם ישנם תגובות מה׳מחצבת׳ ואם יש מכתבים מעניינים, נא תצלמו כמה העתקות

ושלחו לפה, בכדי שאוכל להכניסם לכ״ק אדמו״ר שליט״א. גם את המאמר של שמרלינג הי׳ כדאי לצלם ולשלוח...

מפני קדושת היו״ט המתקרב ובא, אסיים ואומר כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה...

ב״ה. צום גדלי׳ נדחה, ד׳ תשרי תשל״ד, פה ברוקלין אחה״צ. בירושלים עיר קדשינו אור ליום ה׳ תשרי.

לאהובי צמודי לבבי...

שלום וברכה הראשון בשנת תשל״ד!

בודאי צמאים אתם לשמוע מהחדשות פה בימי ראש־השנה ושבת־תשובה – ארשום לכם לפי זכרוני:

מהחידושים הגדולים הוא בשנה זו, שהעמידו במה מיוחדת וגבוהה עבור כ״ק אדמו״ר שליט״א, בכדי שהקהל העצום יוכל לראות פני הקודש בכל התפילות (שמעתי פה שכבר כמה פעמים הציעו זאת לכ״ק אדמו״ר שליט״א והוא סרב, באומרו שאינו ׳צירקוס׳ [קרקס]---). הייתה הרגשה שכ״ק אדמו״ר שליט״א עלה ללא חשק מיוחד, אבל הי׳ בזה משום מסירות־נפש עבור החסידים וכנראה גם מתוך חששות שלא ינזק אף אחד, בהדחקות לראותו.

מהפלאים ששמעתי פה – בחלקו ידוע מאז ובחלקו הי׳ חידוש – שכ״ק אדמו״ר שליט״א ער בשתי הלילות דראש־השנה ובקשר לליל שבת, ידוע מכבר. ובאמת הפלא ופלא לראותו רענן, מנהל עדתו במרץ, במח ובכח, כאדם רגוע אחר מנוחה.

כ״ק אדמו״ר שליט״א רואה עצמו מחויב גם בהכנסת־אורחים, והוא התבטא בפני המקורבים שה״הכנסת אורחים״ שלו הוא ההתוועדות ולכן הוא מרבה להתוועד בימים אלו.

ביום ב׳ דר״ה בערב הייתה התוועדות, נוסף על ההתוועדות דליל ערב ראש־השנה (שדובר אז שיחה ומאמר ד״ה זה היום תחלת מעשיך). הייתה שיחה ומאמר ד״ה שיר המעלות ממעמקים ושיחה על רש״י, פרשת השבוע, ואח״כ תמיד מסביר עניין של זוהר מספרי אביו זצ״ל.

גם בשבת־שובה הייתה התוועדות ואח״כ הזדנב תור ארוך לקבלת כוס־של־ברכה. אני חשתי זאת וגם דוב היילפרין הבחין בכך, שבלקחי כוס־של־ברכה, אמר לי כ״ק אדמו״ר שליט״א ״לחיים ולברכה״ בסבר פנים יפות מיוחדה ובתנועה מיוחדת.

. . אני חוזר להנ״ל. קשה לתאר את המחזה פה. השנה הזאת היא שנת שיא. מסופקני אם

בתולדתה הארוכה של חב״ד־ליובאוויטש, הי׳ מאסף כ״כ ענקי וכ״כ מגוון בבימד״ר ענקי.

היום יצא הרבי ללוות נפטר (אמנם עצם הדבר מצער), אבל הי׳ זה מחזה מרהיב עין, אין דוגמתו, לראות את נשיאנו שליט״א מופיע בהדר גאון עוזו יופיו וקדשו, בחוצות העיר, כולו אומר כבוד. בכלל, כל הופעה וזה קורה במשך היום כמה פעמים, וביחוד בשבתות וביו״ט, הרי הלב מתמלא תענוג לראות את גאון ישראל וכבודו.

מהרגעים הדרמטיים הנפלאים להם זוכים הבאים להסתופף בצל קדשו, הוא מעמד התקיעות. מבהיל הוא לראות איך שכ״ק אדמו״ר שליט״א מפשיל טליתו על החבילות הענק של הפ.נ. וכשהוא [נותר כך] יותר על המדה, מתמלאים פחד ומתקרבים להקשיב מה נעשה אתו – כאן רואים איך שנשמה כללית דואגת עבור כל פרט ופרט הקשור אתו ולאו מילתא בכדי.

כמה פעמים נפגשתי עם אליקים וואלף והוא סיפר לי דבר מעניין. שאחיו הקטן, בֶּני, רצה לבוא לכאן לתשרי, וכ״ק אדמו״ר שליט״א כתב לו, שבמקום זה יבקר פעמיים, אחת בעשי״ת והשני בחוהמ״ס, בכותל־המערבי ויאמר שם תהלים.

. . היום השתתפתי יחד עם הר״נ טרבניק ועוד ראש־ישיבה ממונטריול לבחון את התלמידים פה . . נרשמתי כבר ליחידות.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה...

שמואל א. היילפרין

ב״ה. ה׳ תשרי ה׳תשל״ד ערב פה, ובירושלים עיר קדשנו, בשעה מאוחרת לילה אור ליום ג׳, ו׳ תשרי.

אהובי וחביבי...

שלום רב וברכה !

. . היום שלחנו את החוברות לכתובות של ארצות־הברית. כתובת השולח נכתב: 770 [ולא באה״ק], מפני שאולי ירצו להתקשר אתי – ידעו שאני פה.

כאן כנהוג, הזמן מוגבל. היום השתתפתי שוב בבחינות התלמידים דפה, יחד עם ראשי־הישיבה דכפר־חב״ד ומונטריול. זה עול כבד עבורי.

וכבר מתכוננים הערב לתפלתו של כ״ק אדמו״ר שליט״א – הערב יום הזכרון של אמו. מחר גם יהי׳ עמוס תפילות כ״ק אדמו״ר שליט״א והתוועדות.

יתכן שמחר אופיע ברדיו פה. שאלתי להסכמתו של כ״ק אדמו״ר שליט״א וטרם קבלתי מענה על כך.

בין הנבחנים הי׳ בן־אחי דוב וידע יפה מאד וכך נרשם בפני כ״ק אדמו״ר שליט״א.

. . איני בטוח, אבל כפי שאמר לי לייבל גרונר, הרי הקבוצה שלנו תיסע תיכף ביום א׳, אחר שמחת־תורה.

. . כאן לא יודעים שום חדשות, רק במוש״ק כשהייתי אצל מאשה, שמעתי שהי׳ עסק עם חטיפה בווינה וגם לא אדע מה הי׳ הסוף...

שמואל א. היילפרין

ב״ה. ו׳ תשרי ה׳תשל״ד 2:45 אחה״צ ובירושלים עיר קדשנו, אור ליום ז׳ תשרי.

לעקרת הבית...

יברככם ה׳ השוכן בציון ובירושלים !

. . המעת־לעת האחרון קשור עם יום הזכרון של הרבנית הצדקנית חנה נ״ע, שזכתה להעמיד מפרי בטנה את נשיא ומנהיג דורנו, כ״ק אדמו״ר שליט״א.

אמש עמדתי בקרוב מקום ושמעתי את תפלתו האצילה, קול דממה דקה – ואין ספק אשר מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון – של כ״ק אדמו״ר שליט״א.

כמו״כ היום בוקר שמענו את כל התפילה של כ״ק אדמו״ר שליט״א, והיום מתכוננים להתוועדות גדולה וארוכה, עד שעה מאוחרת בלילה, כמנהגו בקודש בכל שנה.

. . נתתי אמש ׳מחצבת׳ לידידי בנימין קליין והרב חדקוב שהביע קורת רוח רב בפה מלא . . המשכתי היום בבחינות . . אמש הגיע לפה ר׳ זלמן שמרלינג שי׳ ומסר פ״ש מאמא. בילינו אתו הרבה זמן.

אני ממהר לתפילת המנחה עם כ״ק אדמו״ר שליט״א ואסיים בברכת וחתום לחיים טובים כל בני משפחתי בתוך כל בני בריתך.

בעלך ואבא,

שמואל א. היילפרין

ב״ה. בין כסא לעשור פה ליובאוויטש אשר בברוקלין, אור לז׳ תשרי תשל״ד השעה 2. אצלכם בוקר טוב.

לגיסי חביבי יקר המדות הרב יחיאל מיכל שי׳ הגר

שלום וברכה שלוחה אליך מליובאוויטש, להררי ציון וירושלים!

מכתבי זה אליך יקירי, נושא אתו אי אלו רשמים משהותי בחצרות קודש כ״ק אדמו״ר שליט״א, שאולי לא נכתבו ולא יכתבו לאחרים, ולכן אבקשך אנא שמור עליו.

המכתב נכתב אחר חצות לילה עם סיום ההתוועדות הגדולה של ו׳ תשרי, יום הזכרון של אם המלך הרבנית חנה נ״ע.

עם התרבות האורחים לשיא בהתוועדות זו, מתרבה גם כן ה״הדרת מלך״ המוקף ״רב עם״, בפנים משולהבים, מלאי וגדושי אהבה אין דוגמתה, אמונה ותמימות אשר אולי יותר ממה שמזכירה את העבר המזהיר של עמנו, ישנה הרגשה שהוא מרמז על עתידו המזהיר.

מה אומר לך ידידי, המחשבות מתרוצצות; משתדל אני להקשיב מאמרים, שיחות וסיומים, ויותר מכל – איני מפסיק להסתכל על כ״ק אדמו״ר שליט״א ועל האווירה הקדושה האופפת את מחיצתו. לפעמים עולה מחשבה, ״ואני בתוך הגולה וגו׳ – ובכל זאת – ותהי׳ עלי יד ה״. כאן ההתרוממות היא ללא תקדים. פירושים מפירושים שונים. ״הקהל״ היא מצוה הקשורה עם מלך. השנה נעשתה בימת עץ מיוחדה עבור כ״ק אדמו״ר שליט״א.

מה שלא תאמר או נאמר, מסופקני ואולי אינו ספק, שהמעמד כאן הוא היסטורי. יהודים מכל קצווי־תבל ממש, דוברי הרבה לשונות, הרבה יהודים יקרים שעלו בזמן האחרון מרוסיא, המתמוגגים מנחת שהגיעו למה שחיכו עשרות בשנים. קבוץ־גלויות של יהודים מעודנים ומזוקנים, מהודרים בציציות, מהדרים לשמוע דבר ה׳. בזמן הגלות בודאי שאין לו תקדים, אבל כל המגוַן ביחד – מסופקני גם אם בזמן הבית נראה מחזה דומה. והמעניין הוא, שזה בארץ העמים, בחצי כדור התחתון, במקום ובמדרגה.

אני מרגיש עצמי בודד בין האלפים הנמצאים ושהגיעו, מכל בחינה ובחינה. המה כולם במצב שמחה שאין דוגמתו, אצלי חדווה תקיעא בלבי בראותי כאן שתורת הבעש״ט נ״ע ותורת החסידות החב״דית, תוססת ומתפשטת וגם מתרכזת. לא אלמן ישראל, יש לו מנהיג שבטוחני שמחתימת המלכות והנבואה, לא נמצא דוגמתו. אני רואה לפני עם גדול ורב, אשר אמונת אומן בה׳ ובעבדו, היא איתנה ולא נגועה בכל מבחני הזמן המודרני וכו׳. וזה דווקא באמריקא ואין לך פסוק נאה יותר והולם יותר מאשר ״מלך ביופיו תחזינה עיניך״. והוא קורא בספר התורה בנגלה ובפנימיות ובכל, לעיני העם – אבל נזכר אני כדי כך, בחשבון ארצנו הק׳ והגלות הארוכה, זה מזעזע אותי!

אבל זהו שייך להטרגדיות של הגלות, אבל סו״ס אשרנו ומה טוב חלקנו שזכינו למאור פנים של ההשגחה הפרטית, בהורידו נשמה גבוהה זו. יש לנו במה להתפאר ואינני מתאר

בשום מקום וזמן שבעולם תופעה זו.

מעניין מה שאמרתי כאן שעתה מובן ביותר מה ש"מרדכי" שבדורנו הי' צריך לדעת שפות זרות, הרי זה פשוט בכדי שיוכל לדבר עם חסידיו. כל שולחן בההכנסת־אורחים פה – שהיא בעצמה תופעה של השפעת החסד, גם ללא תקדים, קשה להכיל בכלי הנפש לאדם מרגיש – מדבר שפה אחרת, רוסית, גרוזינית, צרפתית, אנגלית ועברית וכו' וכו'.

בהתוועדות הגדולה היום, התריע כ"ק אדמו"ר שליט"א כנגד המתפרצים בעם ורוצים להחליף התפקידים של הנשים באנשים, בצירוף למניין ועוד דברים כאלו. המענה הי' קולע ומעניין אבל זה לא העיקר (זה יבוא בכתב ופא"פ לכשאחזור), החשוב, מה שהשאיר לנו הקב"ה שריד לבית ישראל, שישמיע קולו, קול ההולך מסוף העולם ועד סופו. ולמרות מה שהי' יכול להשׂביע עצמו כשאר רַבָּיִם . . עם אלפי חסידים המסתופפים בצלו, שלומד איתם חסידות, קבלה, חומש עם פירש"י וסיומים וכו' וכו' – חש הוא אחריות של נשמה כללית לכל הקומה.

בהתוועדות זאת ביקש [הרבי], שביחידות השנה לא יהי', רק בקשת ברכה והזכרת שמות, בכדי שיהי' פנאי לכולם להכנס לדבר פא"פ. ועל יתר הדברים יכתבו וישתדלו לענות עוד בהיותנו פה ואם לא, יקבלו את התשובות בבית.

בברכת חתימה וגח"ט,

גיסך שמואל א. היילפרין

ב"ה. ז' תשרי ה'תשל"ד, ברוקלין נ.י. ליובאוויטש.

ייטיב לכם ה' את החתימה...

שלום רב וברכה !

. . כפי הנראה מה שאביא עבורכם יהי' ביחוד רוחניות, אולם מלא חופניים לדורות ולדורי דורות, נחלה בלי מצרים.

. . היום הי' מחזה מרהיב בהתאסף מאות רבות של תינוקות בביהמד"ר הגדול, בנוכחות כ"ק אדמו"ר שליט"א והוא חילק לכולם [מטבעות לצדקה], גם ליונקים שהי' צריך לפתוח פיסת ידם, בכדי להכניס את ה'פרוטות' של צדקה. בקשר לבנות, הייתה כאן הוראה ובקפידא שעם סיום החלוקה לילדים, יעזבו כל הגברים והילדים את ביהמד"ר והילדות נכנסו וכ"ק אדמו"ר שליט"א חילק להם. מראה פניו הקדושות בשעה זו היו רציניות ומפיקות שביעות

רצון. רואים איך שכ״ק אדמו״ר שליט״א רוצה לפרוץ את חומת הגלות ומנהל מלחמה רוחנית עליונה.

והכל מתנהג כאן בחדש זה באווירת שמחה של שמחת־תורה – ממש שמחת־תורה של ליובאוויטש ולא של ביהכנ״ס באר־שבע... יום־יום מתרבים האורחים. היום הגיע חברי וידידי ר׳ יהודא קוראנט שי׳ ועוד מכרים, כולם מלאי התפעלות מהגילויים פה. בקשר להתוועדות, כתבתי לר׳ יחיאל־מיכל הגר שי׳ וקחהו משם.

אני אומר כאן שהעולם אינו יודע מהמתרחש כאן. אם הי׳ כל הדבר הנ״ל בארצנו הקדושה, הי׳ עולם ומלואו רועש מזה. כבר אמרתי לכם כמה פעמים שמן השמים מזמינים אותי לא פעם למומנטים היסטוריים. כמו״כ נסיעתי פה השתא, שנת הקהל, הוא עניין של השגחה מעניינת.

הערב אכנס בעזה״י ליחידות ואזכיר כולכם בעזה״י בפרוטרוט ואכתוב לכם למחרת.

נא למסור לאבי מורי שליט״א ולאמי מורתי שתליט״א ברכת חתימה וגמר חתימה טובה ושאזכיר אותם ביחידות לברכה לאריכות ימים ושנים טובות . . וכן לחותני שליט״א ואמך חמותי תחי׳, אזכיר אותה לרפו״ש. מלאתי אחר בקשת אחייך וביחוד ר׳ בן־ציון ור׳ יצחק־מאיר והזכרתי אותם עוד בערב ר״ה...

בעלך ואביכם אוהבכם,

ש. היילפרין

ב״ה. ח׳ תשרי ה׳תשל״ד, פה ברוקלין.

אל אהובי ב״ב ה׳ עליהם יחיו

חתימה טובה וכל טוב לכם !

איש בשורה אנכי היום. אמש נכנסתי בבגדי שבת ליחידות לכ״ק אדמו״ר שליט״א, בברכת ״שהחינו״.

. . באמצע [ליל] היחידות, בקרוב השעה 12, התפלל כ״ק אדמו״ר שליט״א מעריב. אחר מעריב נכנסתי אני . . למרות האזהרה לא לשהות, רק לברכה, עכבני כ״ק אדמו״ר שליט״א כחמש דקות. יתכן שאם הייתי שואל, הי׳ לוקח הדבר הרבה זמן יותר.

אני הקשבתי למה שכ״ק אדמו״ר שליט״א אמר בקצב מהיר ביותר, שפשוט מחמת זה קשה לזכור הכל. ב״ה זכיתי לשפע ברכות, כל הנזכרים בכלל וכל אחד בפרט, ברך אותם

בשנה טובה. הרבי הזכיר גם בקשר ליום־ההולדת, ואמר ביחוד שנכנסתי לבינה. כמדומה שאמר "שנת הצלחה מופלגה" ובירך אותי בעבודת הקודש בתורת־אמת ובאיגוד הצאצאים ובכל העניינים שאני עוסק. זכורני שהפליג משהו כמדומה באיגוד הצאצאים, אבל לא אזכור בדיוק.

בקשר לאיגוד הצאצאים אמר, מאחר שאני נמצא בארצות־הברית, יש לנצל הזדמנות זאת ולהפגש עם כל אחד בפרט ועם כולם ביחד. הזכיר שיבואו לכאן יהודים ממונטריול ומכל הארצות. [אמר:] "בודאי יתנו לכם לדבר בועידה של צעירי־אגודת־חב"ד" – שאקדיש דברים ביחס לאיגוד הצאצאים ויש לעשות לזה פרסומת.

בקשתי בקורת על ה'מחצבת' – אמר כך כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהפ"ש של הכנס [מכתבי התרשמות מהמשתתפים] לקחו יותר מידי מהחוברת, אבל זה הי' בחוברת הראשונה (כנראה, אולי הי' צריך לזה), אבל להבא, גם אם יש מקום לפ"ש וכדו', אבל העיקר צריך להיות חומר.

ובסיום [הוסיף הרבי], שוב ברכות בשפע וחתימה וגמר חתימה טובה.

נזכרתי: כתשובה אם לשלוח 'מחצבת' . . ענה שעד לבחירות [לכנסת באה"ק שנערכו בחורף ש.ז. – לא לשלוח, בכדי] שלא ינצלו את זה, לא לעשות לכאן ולא לכאן – אחר הבחירות, נראה שוב.

מובן שלא הכל זכור לי ולא הכל כתבתי, אולי בהמשך הזמן אזכר. בכל אופן, אנו מתכוננים לעשות כאן כנס נכדים . . אולי יהי' זה ביום א' דחוהמ"ס פה, כלומר ביום ראשון. אם יהי' אפשר לשלוח לי תמונות מהכנס [שנערך באה"ק] וגם התקליט ע"י שליח נאמן ואולי גם כחמישים 'מחצבות' ע"י הנוסעים – מה טוב . . זה כן כדאי לפרסם במשפחה ומסביב לה את האהדה הגדולה שכ"ק אדמו"ר שליט"א רוחש למפעל הצאצאים.

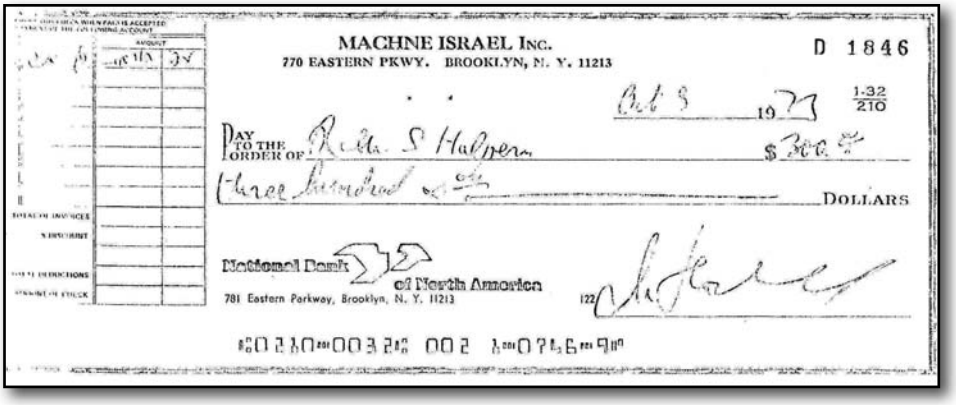
בקשר לתורת־אמת, אני לא שאלתי מאומה ולכן זה נכלל רק בברכה . . אבל בודאי עוד יהי' אסיפות עם ההנהלות פה.

דברתי כבר עם ר' לייב גרונר איך לגשת לעניינים וה' ינחני במעגלי צדק. הוא רוצה להפגיש אותי עם העתונאי דזייקובסון לראיון, ועם אחד בוטמן שהוא מצעירי־אגודת־חב"ד וגם נכד, שיעמוד לימיני.

. . אסיים ואומר שלום וחתימה וגמר חתימה טובה. תצלצלי ישר לאבא ואמא שלי, הם ירוו נחת בלי שום ספק...

בעלך ואביכם...

שמואל אלעזר היילפרין

MACHNE ISRAEL INC.
770 EASTERN PKWY. BROOKLYN, N. Y. 11213
D 1846
1-32/210
PAY TO THE ORDER OF Rabbi S. Halpern $300
Three hundred
DOLLARS
National Bank of North America
781 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213

המחאה על סך 300$ שהואיל הרבי להעניק עבור כינוס הצאצאים
שנערך בהושענא־רבה ה׳תשל״ד בניו־יורק

ב״ה. ערב יום הכיפורים בברוקלין אחה״צ. בירושלים עיר קדשנו בעצומו של יום הכיפורים.

לאהובי יקירי...

שלום רב וברכה !

. . קבלתי היום ׳לקח׳ עבורכם.

ספרתי לכם כבר על הכנס. הודענו לרבי שליט״א על הסיכום ושלח פתק: ״ויה״ר שיהא [חסרות כמה תיבות] ואזכיר על הציון ואין זה מחליף את הדבור בכנס דצא״ח״ – כלומר, כ״ק אדמו״ר שליט״א אמר לי ביחידות שאדבר על זה ב[ועידה העולמית של] צא״ח.

אני ממהר וכותב וחותם והשי״ת יחתום לנו שנה טובה,

שמואל א. היילפרין

ב״ה. [י״א תשרי] מוצאי יום הקדוש פה ברוקלין ליובאוויטש.

אהובי צמודי לבבי ב״ב כל אחד בשמו וכברכתו.

שלום וברכה לציון וירושלים חמדת לבבנו ותשוקת נפשנו !

אנחנו באמריקא ולבנו בארץ־ישראל. אתמול באמצע תפילת יוה״כ, בפינה שבחרתי לי . .

קלטו אוזני השמועה הנוראה שבעצם יום הכיפורים נצלו אויבי השם ואויבי עמו להתנפל על עם ה׳ וערי אלקינו. תארו לעצמכם הַרְגַּשָׁתי ואנכי מרחוק.

כשהגיעו בתפילה לפסקת ״שמחה לארצך וששון לעירך״, שפכתי מעיינות דמעות ולא יכולתי להתאפק נגד כל הנצבים. פשוט בהיזכרי עד כמה שרחוק הדבר מלהיות כן, ומי יודע כמה נחלי דם נשפכים שם. כשהחזן נגן ״כי אנו עמך ואתה אלקינו וכו׳ אנו רעייתך ואתה דודנו״, שוב פעם זלגו עיני דמעות.

אני התאפקתי עד הערב להקשיב לחדשות ברדיו כמנהג פה, חיכיתי בכליון שיגיע הערב ושוב ידיעות קודרות. במוצאי יוה״כ הייתי אצל . . אח״כ שמענו שבסוריא הדפו אותם אולם לא במצרים, המתח הי׳ כאן נורא.

אולם מה אגיד לכם ידידי, כאן חיים עם כ״ק אדמו״ר שליט״א, מנחם משיב נפשנו. למרות שבבוקר כבר מסרו זאת לכ״ק אדמו״ר שליט״א, ובאמת בהחזירו את פניו הקדושים אחר ׳נעילה׳ להתחיל את ה׳מארש׳, הבחנתי כדקה ברצינות פניו הקדושים – אבל תוך שני׳ התחיל לזמר את ה׳מארש׳ ובשמחה גדולה מיוחדת במינה. מעניין שכאן חיים עם גילויים, וכולם מצפים לשמוע מפי כ״ק אדמו״ר שליט״א, כמפי נביא ממש. אין כזאת בשום מקום בעולם.

בבוקר אמר כ״ק אדמו״ר שליט״א להרב חדקוב, שהנרמז בהערה במכתב הכללי שלו, הוא מכוון להמצב דהיום. אח״כ אמר שכל אחד ימשיך בתוכניות שלו, כאילו שזה אחרי המלחמה. אח״כ אמר ליעקובסון פה, שאין להבהל ולא צריכים ללכת לאט והיו צריכים לעשות הכל בעשרים וארבעה שעות הראשונות, בכדי לא להזמין לחצים. אמרו לו שאנגלי׳ לוחצת כבר, אמר, ״זה שאני אומר״. ואמר שתהי׳ להם מפלה ואחרים ? שיהי׳ ניסים עוד יותר גדולים מאשר בששת־הימים. והעיקר שלא יתנו להונות עצמם אח״כ, כנראה מארצות־הברית וכו׳.

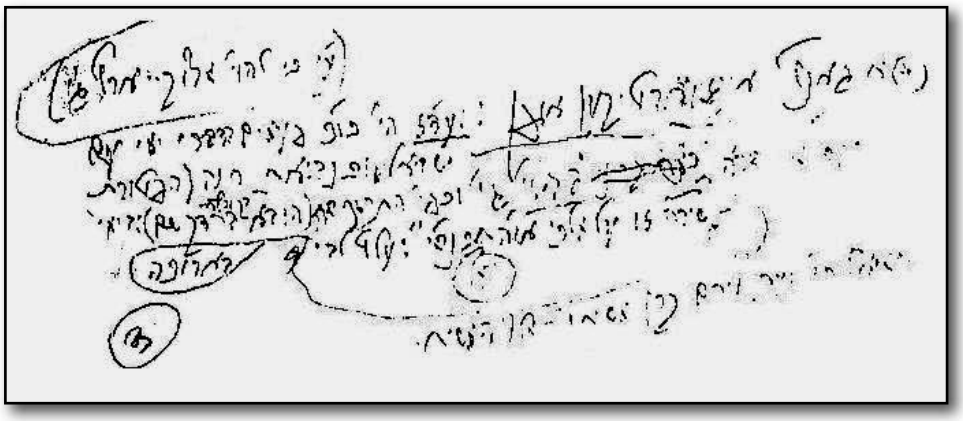
כל היום הי׳ היום על אהל כ״ק אדמו״ר נ״ע ונתבטלה היחידות ליום זה.

יתן השי״ת לשמוע בשורות טובות, ישועות ונחמות . . קבלתי את הידיעה טלפונית שלכם על המצב בירושלים, כמו״כ קבלתי מכתב מאמו״ר שליט״א, קצר השורות ורב התוכן. הכנס כנראה יהי׳ בליל הושענא־רבה מסבות שונות. אני עסוק בו הרבה...

הכותב והחותם בחרדה בדאגה ובתקווה לגורל ארצנו הק׳ ובני׳ היקרים, אשר מאריות גברו לעשות רצון קונם במסירות־נפש...

חג שמח ולהתראות בקרוב,

שמואל א. היילפרין

הערה בכתי״ק של הרבי שהוסיפה בערב יום הכיפורים תשל״ד על המכתב־כללי של ו׳ תשרי (ראה לקו״ש ח״ט עמ׳ 484)

ב״ה. י״ג תשרי ה׳תשל״ד, פה ליובאוויטש אשר בברוקלין.

למשפחתי אשר בעיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן...

כאן המצב הוא כך. חדשות רודפות חדשות. בהגיע איזה שהיא ידיעה משמחת מארץ חמדתנו, מהווה זה טל של תחי׳ על עמוני בית ישראל החרדים לגורל עמנו והרי אלקינו, ובהגיע ח״ו ידיעה הפכית, זה שובר כל גופנו. הוי מה אומר ומה אדבר. אמנם בטוחנו ללא צל של ספק אשר לא יטוש ה׳ עמו, כי הואיל לעשותו לעם. אבל חבל על [כל] קרבן וקרבן; הנשמות שיכולות לחזור בתשובה גם כשהם לא כדבעי, בקיום הבטחתו של ״וזרקתי עליכם מים טהורים וגו׳״, ״והסירותי לב האבן וגו׳״. יתן השי״ת ונשמע מארצנו הק׳ ומכל פזורות ותפוצות בית ישראל, אך טוב וחסד. ומהרה תתקבל תפילתנו יום־יום בשמונה־עשרה ״תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותנו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו״. כולל ״את צמח דוד וכו׳״ עד ל״ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים״, וכל זה בחסד.

שמענו אשר דברי התנחומים של כ״ק אדמו״ר שליט״א משודרים כו״כ פעמים בשידורי [רדיו ב]ישראל. באמת זה מעניין כאן האמונה התמימה והזכה בכל הגה היוצא מכ״ק אדמו״ר שליט״א.

מדגישים כאן המעניין של אסיפת התינוקות־של־בית־רבן ליד הכותל־המערבי בתשעה־באב ואח״כ בימי הרחמים וכו׳ וכו׳ וגם פה, בהדגשה [בדברי הרבי] של העניין ד״להשבית אויב ומתנקם״ ו״ציון המשפט תפדה״ וכו׳, שלא היו מובנים לגמרי – נראה שעתה יש לזה פירוש ומצוה לפרסמו. האמת שאי־אפשר לשער ולתאר את גודל קידוש־השם שבדבר, נוסף על חיזוק ידיים כושלות.

ומי יתן ויופסק השפיכות דמים בקרוב ממש. ובשובה ונחת יקוים הייעוד ״הרחיבי מקום

אהלך" ו"עתידה ירושלים שתתפשט עד דמשק" ו"ארץ ישראל בכל הארצות" וירושלים כולה תתעלה בדרגא של הר־הבית וגלוי שכינה בבית־המקדש יהי' בדרגא עליונה שלא הי' דוגמתה (כמבואר בלקו"ת, ספר דברים).

אתמול הייתה כאן פגישה דראמטית, בשבתי במשרד דצא"ח (בהכנה לקראת הכנס שיתקיים בליל הושענא־רבה ולא ביום שכתבתי קודם. הרבי שליט"א נתן השתתפות סך 300 ל"י על הכנס. מקווים שיהי' זה דבר יפה. העבודה מעניינת ביותר. ש"ב הרב שלום בוטמן פה עוזר. כבר הודפסו הזמנות ומודעות בעיתונים – כשאבוא אי"ה, אספר הכל) – באו חברים וספרו לי שמפקד חיל־אויר מה"נכדים" נמצא ב־770 ורוצה לראות אותך. הי' זה אהרן־יואלי שניאורסון. המפגש הי' רגשי מאד. הוא בא לבקש ברכה מכ"ק אדמו"ר שליט"א ורצה להכנס ליחידות. לא הי' זמן נכון לזה. סידרו לו פתק והכניסו את הפתק. הוא התכוון לנסוע לארצנו הק' להכנס למערכה. הוא עם עוד אחד שהציג עצמו לנכד (כמדומה שהוא טועה בזה). מרוב התרגשות בפרידתנו הדבקתי נשיקות לשניהם (שלא כדרכי) וישמור עליהם השי"ת בתוך כל אחינו בנ"י...

בעלך ואביכם . .

שמואל אלעזר היילפרין

ב"ה. ערב חג הסוכות ה'תשל"ד.
לקשורי לבי ונפשי...
שלום שלום לכם יושבי ארצנו הקדושה !

הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא ויבשר לנו בשורות טובות, ישועות ונחמות. יושבים אנו כל היום ומצפים לאיזו שהיא שמועה טובה מעם הנבחר, בארץ הבחירה. עם כל הצער שבדבר, להיות אני פה ואתם שם בעת צרה זו אשר ליעקב, בשעה ששונאי ישראל קורצים עין להשמיד את ישראל ולחמוס אדמתו, הי' לא תהי' בעזה"י – הרי עבורי יש בזה כנראה משום השגחה פרטית. להרגיש מרחוק איך שארץ ישראל ויושבי' שע"פ פסק רז"ל שרויים בלא עון, הנם מרכז הארץ ומהווים לבו של עם ישראל. המלה "ארץ ישראל" והמצב שם מהדדים רצוף בעולמה של היהדות בחו"ל. חבל חבל הוא שדווקא שונאי ישראל הם תמיד משמשים המעורר לאהבת ישראל וחבת ארצנו הק'. אבל כנראה שטרם הגיע עולם התיקון. הבה נקווה שמתוך המולה זו, תבריך ותצמח ישועת ישראל.

אמש הייתה התוועדות גדולה לכבוד יום ההילולא של כ"ק מהר"ש נ"ע. הרבי שליט"א דיבר כאילו שנבא ולא ידע מה נבא, בקשר לתינוקות־של־בית־רבן בעניין הצדקה וכו', "להשבית אויב ומתנקם" (למעשה אני הזכרתיו במכתב הקודם). הרבי דבר שוב פעם על עניין השטחים שרצו להחזיר, אלא שלימד זכות שהם [הפוליטיקאים וכיו"ב] לא השלוחים של כלל ישראל ואפילו לא של חלק וגם לא של עצמם ! רק שיצרם אנסם, וע"ז ביקש את הסכמת הקהל הגדול באמירת "אמן".

בקשר לכנס, אקווה שזה יהי׳ דבר יפה. ההכנות נעשות בקדחתנות ומי יתן והשי״ת ישמיע לנו עד אז בשורות טובות, במפלת אויבי ישראל ואויבי ה׳ במהרה ויאמר לצרות עמו ישראל, די.

בעלך ואביכם . . ש. היילפרין

ב״ה. יום ראשון, פה ב׳ דחוהמ״ס ובארץ־הקודש ג׳ דחוהמ״ס – ברוקלין נ.י.

אהובי בני משפחתי...

שלום וברכה!

מכתב זה נכתב בערב חג הסוכות, מפני שיתכן שאוכל לעמוד בגדרי ולא לכתוב בחול המועד . ולכן מכתבי זה לא יוכל לספר לכם שום דבר...

שמואל

הרבי מתעניין באופן מיוחד בכנס הצאצאים שיערך כאן בליל הושענא־רבה.

זכרונות נוספים ממאורעות החודש (נרשמו ע״י נכדו ח.ד.ו.):

לקראת כינוס הצאצאים שנערך בהושענא־רבה בניו־יורק, בקרנו יחד, אני עם הרב שמואל בוטמאן, בביתו של הרבי, בכדי להזמין את הרבנית הצדקנית מרת חי׳ מושקא ע״ה לכינוס. הי׳ זה בחוהמ״ס ועל השולחן היו מונחים ארבעת המינים. מטבע הדברים, השיחה נשאה אופי משפחתי. אז אמרה הרבנית את הביטוי הנודע: **״אני שניאורסאהן מכל הצדדים – אבי הי׳ שניאורסאהן, משפחת בית אמי הי׳ שניאורסאהן וגם בעלי הנו שניאורסאהן...״.**

במהלך השיחה התבטאה הרבנית שקשה לה לדבר בנוכחות יהודי מארץ־ישראל, שאשתו וילדיו שרויים במצב של מלחמה (מלחמת יום־הכיפורים). בכלל היו לה עיניים חודרות.

כהמשך לכך בקרנו גם בבית אחותה, בתו של כ״ק אדמו״ר מוהריי״צ נ״ע. גם בביתה נסבה השיחה אודות המשפחה, ייחוסה וסיפורי׳. היא ספרה אז שהיא נהגה לסייע לאבי׳ הק׳ להניח תפילין בימי חוליו. כאשר הייתה מביאה את התפילין אחרי יו״ט וחול־המועד, כך ספרה, הי׳ אבי׳, הרבי נ״ע, מתבטא בהתרגשות, ״א חשוב׳ע גאסט!״.

"בועידת צעירי אגודת חב"ד, דיבר הרב הלפרין - ע"פ הוראת הרבי - על איגוד הצאצאים. בבוקר שלפני קיום הכינוס התעסק במשרד צא"ח בארגון הכינוס, ולא הגיע לתפילת שחרית במחיצת הרבי. הרבי פנה לגבאי ושאל האם הרב ר' שמואל הלפרין נמצא? כשנענה בשלילה, ביקש שיכריזו על הכינוס שיתקיים באותו ערב. למחרת הכינוס נקרא הרב הלפרין אל המזכירות בכדי לדווח על הכינוס. מעניינת היא תגובתו של הרב חודוקוב, כשהרב הלפרין הביע בפניו אכזבה מסויימת ממידת הצלחת הכינוס: "אין משנה כ"כ איך היה ומה היה; העיקר שהכל ידעו שהיה כינוס" (המקור: קובץ התקשרות).

כנס של חסידי חב"ד

עם שובם של הנוסעים לחצר האדמו"ר

מאת ר. זאב

כאלף מחסידי חב"ד התכנסו אמש בכפר חב"ד לרגל הכינוס הארצי ה־שלוש עשרה במספר, הנערך מדי שנה בשנה לאחר שובם ארצה של חסידי חב"ד מחצר הרבי מליובאוויטש בניו־יורק. הכנס השנה עמד בסימן המצב בארץ, ולקחו בו חלק מאה מחסידי חב"ד המשרתים בימים אלו בצה"ל, אשר הגיעו ישר מהחזי־

דות שלהם כשהם עוד במדים, כדי לקחת חלק בכינוס הארצי השנתי.

את הכנס פתח הרב ישראל ליבוב, יו"ר צעירי חב"ד בארץ, אשר עמד בדבריו על מכתבו של הרבי שהגיע בימים אלו לארץ, ואשר בו קורא הרבי להגביר את לימוד התורה ו־קיום המצוות ונתינת צדקה וכפי ש־נאמר ציון במשפט תפדה ושביה ב־צדקה, והרבי קורא גם להגביר את לימוד התורה נוסף על הקביעות של כל אחד בשיעור של חומש, תהילים ותניא.

הרב שמואל הלפרין, ראש ישיבת תורת אמת, חזר את שיחתו של ה־רבי האחרונה בהקשר למלחמה, ובו אמר הרבי שכל החיילים המגינים על ארצנו הקדושה יש להם הרבה מסי־רות נפש, הם לא היו רגילים לכך וכל אחד מהם עזב את גפנו ותאנתו ואשתו וביתו, ולא מבקש עבור זה לא כבוד ולא תודה, רק מיד שהוא שמע שצריכים ללכת הלכו בסכנה ובמסירות נפש בפועל ממש בכדי להגן על ישראל.

כן דיברו בכנס פרופ' ברנזובר יר־מיהו אשר מסר את רשימו מביקו־רו אצל הרבי, וכן מסר דרישת שלום הרב מענדל פוטרפס המשפיע הרא־שי של ישיבות חב"ד בארץ. כן דיי־בר הרב יוסיא וילמובסקי, מזכיר כפר חב"ד, אשר הקריא את החלטת הכנס. בין ההחלטות הגברת לימוד התורה והצדקה, ולהגביר את פעי־לות חב"ד בפרט בימים אלו, בקרב חיילי צה"ל הפצועים בבתי החולים וההחלמות.

עיתון "שערים" מכ"ו מר חשון תשל"ד

בצילא דמהימנותא עט

- הוספה -

מכתב מאת הרב אהרן דב שי' הלפרין (אז, תלמיד ב-770 וכיום עורך שבועון "כפר חב"ד") לדודו, סב החתן שי', ובו מאורעות ימי החנוכה תשל"ד בחצרות קדשינו ועל ייחסו של הרבי לכינוס הצאצאים הראשון, שנערך בהושענא רבה ש.ז. בניו-יורק (ונזכר במכתבים דלעיל).

בס"ד יום ד' ח' טבת [תשל"ד]
ברוקלין נ.י.
בית חיינו – 770 – חצרות קדשנו,
לכבוד דודי הרב החסיד וכו' ר' שמואל שיחי'

שלום וברכה!

לאחדשה"ט אקווה שמכתבי ימצא אותכם בקו הבריאות. כאן ב"ה הכל מצויין, בנועם קבלתי את מכתבך, ובנוגע לדו"ח מפורט, ש"ב מרדכי דוד [הלפרין] אמר לי שאחרי הכינוס הוא כתב בערך. ובכל אופן דו"ח מפורט יותר תשמע בוודאי מר' מיכאל הלפרין שכבר חזר ארצה וכן ממרדכי דוד שעומד לחזור בימים הקרובים ארצה, וממילא אין לי הרבה מה להוסיף.

הכינוס לדעתי וכן לדעת רבים היה מוצלח מאד מבחינת התכנית, אם כי לא היו מספר רב של משתתפים בגלל השלג הכבד שירד באותו יום. בוודאי שמעת כבר על ההערות שהעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א על הכנס והעיקר שהיה לו מאוד נחת רוח מההחלטה לעודד את חידוש ההתיישבות בחברון.

ועכשיו אכתוב קצת מהחדשות האחרונות בבית חיינו:

בוודאי שמעתם בארץ על מה שהרבי הכריז על מבצע חנוכה, שצריך לראות שבכל בית יהודי ידלקו נרות חנוכה. ובאמת המבצע כאן מאד הצליח וחילקנו לעשרות אלפי יהודים חנוכיות עם נרות והסברה על חנוכה וכו' וכנראה גם בארץ המבצע הצליח. בקיצור ההרגשה

שלי שמתחיל כבר הענין של יכוף כל ישראל וכו׳ ויה״ר שנזכה באמת שבקרוב ממש יוליכנו כ״ק אדמו״ר שליט״א קוממיות לארצנו.

כן שמעתם בוודאי על ההפתעה הגדולה ועל הזכות הנפלאה שזכינו השנה, שלאחר הפסק של 15 שנה, חילק כ״ק אדמו״ר שליט״א דמי חנוכה מידו הקדושה. וכן למחרת באופן פתאומי, לא צפוי, היה התוועדות. כמו כן בשבת האחרונה היה התוועדות.

וכיון שפטור בלא כלום אי אפשר, אכתוב נקודה קטנה מההתוועדות הפתאומית דחנוכה. הרבי דיבר בין השאר על זה שרואים שמבין ימי חנוכה גופא, חוגגים דווקא את הנר החמישי ואפי׳ אם נגיד שזה על סמך מה שמסופר ב׳בית רבי׳ שאז היה השחרור השני של אדמוה״ז, הרי זה גופא צריך להבין, מדוע זה היה דווקא בנר החמישי.

והביאור ע״ז עכ״פ בקצרה, כי כל עניין חנוכה הוא להאיר את החושך דווקא וזהו ״עד דכלייא רגלא דתרמודאי״ ו״על פתח ביתו מבחוץ״, שענין חנוכה הוא במיוחד להאיר את החושך. והנה שבת זה ענין של אור, היפך החושך, ועל כן מובן שמבין ימי חנוכה, בימות החול, מודגש יותר עניין החנוכה מאשר בשבת. ומבין ימות חנוכה גופא, הנר היחידי שלא יכול אף פעם לחול בשבת, הוא הנר החמישי. וא״כ לנר החמישי אין לכאורה שום שייכות לעניין של אור ולכן דווקא בו מודגש יותר עניין חנוכה. זה על כל פנים קיצור נמרץ.

בקשר למה שכתבת על התמונות וכו׳, אשתדל לסדר את זה בהקדם האפשרי.

בזה אסיים בנתיים ואחתום בלשונו הקדוש של כ״ק אדמו״ר שליט״א במברקו לי״ט כסלו, ״יפרח בימיו צדיק – מלכא משיחא״. בברכה ושנזכה להתראות בקרוב בבית חיינו בהיכל הקודש,

בן אחיך, אהרן דב

ד.ש. חם לכל המשפחה.